„projekt”

U C H W A Ł A Nr …. / … / 2016

Rady Powiatu Niżańskiego
z dnia ……... 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023”

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814)

Rada Powiatu Niżańskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje „Strategię Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza Zarządowi Powiatu Niżańskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr XXVII/130/2016
Rady Powiatu Niżańskiego z dnia 9 września 2016 r.

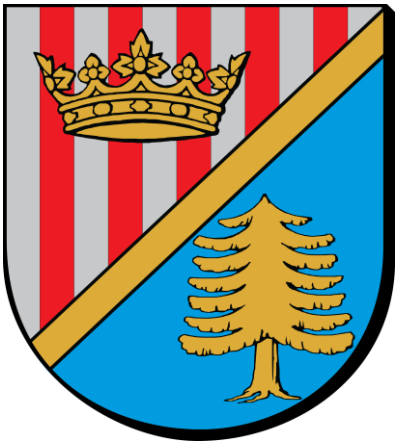

Strategia Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023

Nisko, wrzesień 2016 r.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI 3

WPROWADZENIE 7

I. WSTĘP 9

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU NIŻAŃSKIEGO 11

1. Rys historyczny 11

2. Położenie geograficzne i walory przyrodnicze 13
2.1. Położenie 13
2.2. Powierzchnia 14
2.3. Lasy 15
2.4. Rolnictwo 15
2.5. Rzeki 16
2.6. Uwarunkowania klimatyczne 16

3. Struktura ludności powiatu niżańskiego 16

4. Sytuacja na rynku pracy 19
4.1. Struktura bezrobotnych na rynku pracy w powiecie niżańskim 19
4.2. Bezrobotni według wykształcenia, wieku i stażu pracy 21
4.3. Analiza bezrobocia według zawodów 24
4.4. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, a oferty pracy w powiecie niżańskim według sekcji PKD w 2015 roku 24
4.5. Analiza ofert pracy według zawodów 26
4.6. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie niżańskim w 2015 r. 27
4.7. Przeciwdziałanie bezrobociu 27

5. Infrastruktura komunikacyjna, techniczna oraz zagospodarowanie przestrzenne 31
5.1. Infrastruktura drogowa 31
5.2. Infrastruktura kolejowa 36
5.3. Transport publiczny 36

6. Sytuacja gospodarcza 37
6.1. Działalność gospodarcza 37
6.2. Instytucje wspierające biznes 40
6.2.1. Stowarzyszenie „Niżańskie Centrum Rozwoju” 40
6.2.2. Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej” 40
6.2.3. Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli 42
6.2.4. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju 42
6.2.5. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu 43
6.2.6. Stowarzyszenie B–4 44
6.2.7 Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu 44
6.2.8 Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Tarnobrzegu 45

7. Współpraca przygraniczna 45

8. Edukacja i nauka 46
8.1. Szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe 46
8.2. Baza dydaktyczna i sportowa w powiecie niżańskim 48

9. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, osoby niepełnosprawne 49

10. Bezpieczeństwo publiczne 54

11. Kultura, sport, turystyka i wypoczynek 58
11.1. Atrakcje turystyczne 58
11.2. Kultura 60
11.3. Sport 62

III. WNIOSKI Z ANKIET W SPRAWIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO NA LATA 2016 – 2023 64

IV. WIZJA I CELE ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO 67

1. Wizja rozwoju powiatu niżańskiego 67

2. Misja powiatu 67

3. Cel strategiczny i obszary działania 67
3.1. Obszar 1 – Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy 68
3.2. Obszar 2 – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna 70
3.3. Obszar 3 – Bezpieczeństwo i porządek publiczny 71
3.4. Obszar 4 – Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe 72
3.5. Obszar 5 – Oświata i wychowanie 74
3.6. Obszar 6 – Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna 75
3.7. Obszar 7 – Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja 77
3.8. Obszar 8 – Współpraca z innymi podmiotami 79

4. Analiza SWOT – słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń dla powiatu 80

5. Ramy finansowe, wdrażanie i monitoring Strategii 87
5.1. Ramy finansowe 88
5.2. Wdrażanie Strategii i zarządzanie Strategią 90
5.3. Monitoring i ewaluacja Strategii 90

V. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO NA TLE PROGRAMÓW KRAJOWYCH, WOJEWÓDZKICH I INNYCH 93

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020 93

2. Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 94

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie 95

4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 96

5. Założenia Systemu Zarządzania Rozwojem Polski 97

6. Krajowy Program Reform – Europa 2020 98

7. Umowa Partnerstwa 98

8. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 99

9. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 99

10. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 100

11. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020 100

12. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014 – 2020.....101

13. Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014 – 2020 102

14. Europejska Współpraca Terytorialna 2014 – 2020 oraz Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa 103

15. Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.....104

16. Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 107

VI. PODSUMOWANIE.....108

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023 jako główny dokument pełniący funkcję programującą, wskazuje przede wszystkim możliwości rozwoju powiatu oraz jest narzędziem do ubiegania się o środki zewnętrzne, przede wszystkim o środki finansowe z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014 – 2020, jak również w okresie realizacji i rozliczania zgodnie z zasadą n+3. Przyjęta w 2007 roku Strategia Rozwoju Powiatu Niżańskiego zawierała główne kierunki rozwoju powiatu. Dokument ten był niezbędny do aplikowania o środki unijne w perspektywie finansowej 2007 – 2013, w której obowiązywała reguła zarządzania finansowego funduszami pomocowymi Unii Europejskiej n+2, co dawała możliwość aplikowania o środki również w latach 2014 – 2015. Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne sprawiły, że Strategia z 2007 roku wymaga korekty i aktualizacji, a niektóre jej zapisy nie spełniają już swej programującej funkcji. Celem przeprowadzonej aktualizacji jest uporządkowanie dotychczasowych zapisów, uwzględniając przy tym przedsięwzięcia ważne z punktu widzenia rozwoju powiatu. Przedstawiony dokument, pomimo zmian, zawiera aktualizację i jest kontynuacją Strategii nie tylko z 2007 roku, ale i z 2000 roku, bo zachowane zostały podstawowe cele i założenia dotyczące przyszłości Powiatu Niżańskiego. Nastąpiła zmiana akcentów i nadanie szczególnej rangi w sferze gospodarczej, infrastrukturalnej i społecznej.

Podstawy prawne do opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023 stanowiły:

1. ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2016 r. poz. 383),
2. ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445, z późn. zm.).

Niniejsza Strategia opracowana została przez pracowników Starostwa Powiatowego w Nisku. Przygotowanie dokumentu zostało poprzedzone analizą zapisów Strategii Rozwoju Powiatu Niżańskiego z dnia 31 października 2007 r., skompletowaniem materiałów niezbędnych do sporządzenia aktualnej diagnozy sytuacji na terenie powiatu niżańskiego. Na przełomie lat 2015/2016 nastąpiła kulminacja prac nad projektem dokumentu – m. in. przygotowano, przeprowadzono i przeanalizowano ankietę skierowaną do mieszkańców powiatu, radnych, gmin powiatu niżańskiego, jednostek organizacyjnych powiatu niżańskiego, służb, inspekcji i straży, która dotyczyła oceny stanu, wyznaczenia kierunków rozwoju powiatu na najbliższe lata i działań priorytetowych. Na podstawie zebranych informacji przygotowany został wstępny projekt dokumentu, który został przekazany do pracy grupie roboczej, w skład której weszli naczelnicy Wydziałów Starostwa Powiatowego w Nisku oraz kierownicy jednostek organizacyjnych. Nad przygotowanym przez grupę roboczą projektem Strategii pracowały następnie władze Powiatu Niżańskiego. Opracowany ostatecznie projekt dokumentu został poddany konsultacjom z radnymi Rady Powiatu Niżańskiego oraz konsultacjom społecznym z mieszkańcami powiatu niżańskiego.

Przeprowadzona diagnoza sytuacji w powiecie niżańskim pozwoliła na wskazanie potencjału tego obszaru, jego mocnych i słabych stron, a co za tym idzie wykorzystanie posiadanego potencjału do realizacji przyjętych kierunków rozwoju tak, aby osiągnąć zamierzone

cele.

Dzięki udziałowi społeczności lokalnej w tworzeniu tego strategicznego dla Powiatu dokumentu, kierunki rozwoju powiatu wskazane zostały w sposób obiektywny i ważny dla jego mieszkańców.

I. WSTĘP

Zgodnie ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445, z późn. zm.) powiat jest lokalną wspólnotą samorządową, którą mieszkańcy tworzą z mocy prawa, natomiast art. 4 wskazuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, które powiat wykonuje, przy czym nie jest to katalog zamknięty. Wśród zadań tych można wymienić m.in. zadania z zakresu:

1) edukacji publicznej;
2) promocji i ochrony zdrowia;
3) pomocy społecznej;
4) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
5) polityki prorodzinnej;
6) wspierania osób niepełnosprawnych;
7) transportu zbiorowego i dróg publicznych;
8) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
9) kultury fizycznej i turystyki;
10) geodezji, kartografii i katastru;
11) gospodarki nieruchomościami;
12) administracji architektoniczno-budowlanej;
13) gospodarki wodnej;
14) ochrony środowiska i przyrody;
15) rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
16) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
17) ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
18) przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
19) ochrony praw konsumenta;
20) utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
21) obronności;
22) promocji powiatu;
23) współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm.);
24) działalności w zakresie telekomunikacji.

Stosownie do zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2016 r. poz. 383) samorząd powiatowy prowadzi politykę rozwoju, przez którą rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno – gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Jednym z dokumentów niezbędnych do prowadzenia polityki rozwoju jest strategia rozwoju.

Strategia rozwoju – strategia (z grec. dowództwo) jest stale odbywającym się procesem przygotowania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu przy uwzględnieniu istniejących warunków, określonego miejsca i czasu.

Strategia Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023 (Strategia) jest podstawowym dokumentem planistycznym wskazującym główne cele dalszego rozwoju powiatu i określającym sposób osiągnięcia tych celów. Nawiązuje do Strategii Rozwoju Powiatu Niżańskiego, która została opracowana w maju 2007 r. przez pracowników Starostwa Powiatowego w Nisku i przyjęta do realizacji uchwałą Rady Powiatu Niżańskiego Nr XI/77/2007 z dnia 31 października 2007 r.

Obecnie zachodzi potrzeba uaktualnienia dotychczasowej strategii z uwagi na konieczność dostosowania jej zapisów, określonych w niej celów i działań, do krajowych oraz regionalnych programów operacyjnych finansowanych z unijnej perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020. Zapisy Strategii należy również dostosować do nowego modelu polityki regionalnej w Polsce, która ma na celu większą koncentrację działań rozwojowych w miejskich obszarach funkcjonalnych (bieguny wzrostu), wieloszczeblowy poziom zarządzania i współdziałania w zakresie realizacji wspólnych projektów oraz specjalizację regionalnej i lokalnej gospodarki. Strategia musi być również spójna z dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, szczególnie ze zaktualizowaną Strategią rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007 – 2020 (Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020).

Strategia powstała w wyniku aktualizacji, dokonania zmian i uzupełnień w strategii z 2007 roku oraz ewaluacji jej wdrażania, a także przeprowadzonych konsultacji społecznych. Jest podstawowym dokumentem programowym, którego realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców powiatu niżańskiego. Strategia ukierunkowuje politykę powiatu w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasu i tworzącym ramy dla pro – rozwojowych programów i projektów realizacyjnych. Strategia jest podstawą zarządzania strategicznego, dokumentem, dzięki któremu można efektywnie i racjonalnie prowadzić działania zmierzające do zrównoważonego i długotrwałego rozwoju.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU NIŻAŃSKIEGO

1. Rys historyczny

Powiat Niżański stanowi lokalną wspólnotę samorządową tworzoną przez mieszkańców powiatu oraz terytorium obejmujące gminy: Nisko, Rudnik nad Sanem, Ulanów, Krzeszów, Harasiuki, Jarocin i Jeżowe. Jest to obszar bardzo wiekowy pod względem historycznym. Zbiegały się tu granice różnych państw, przebiegały ważne szlaki handlowe, toczyły się bitwy, a historia każdej z gmin tworzy wspólną historię dla powiatu niżańskiego.

Na początku Nisko było wsią królewską z folwarkiem Sopot. Znaczenia gospodarczego nabrało dopiero w XIX w., kiedy to powstały w nim huty szkła i żelaza. Starania hr. Ressegiera sprawiły, że wioska Nisko stała się siedzibą władz administracyjnych z funkcją starosty, a zarazem centrum tych terenów. W 1896 r. rozpoczęto budowę kolei na trasie Rozwadów – Nisko – Przeworsk. Nisko z Rzeszowem początkowo połączono pocztą konną, a od 1900 r. drogą bitą. Uruchomiono cegielnię oraz szpital, natomiast 20 października 1933 r. Nisko otrzymało prawa miejskie. Bardzo duże ożywienie gospodarcze całego regionu niżańskiego nastąpiło wraz z budową Centralnego Okręgu Przemysłowego. Do roku 1973 Nisko pełniło funkcję powiatu, po czym straciło te prawa na rzecz szybko rozwijającego się ośrodka w Stalowej Woli. Z dniem 1 stycznia 1999 r. Nisko z powrotem stało się centrum administracyjnym z funkcją powiatu.

Rudnik nad Sanem był prawnie potwierdzonym pierwszym miastem, który powstał na gruntach starej wsi Kopki położonej przy trakcie handlowym z Torunia przez Sandomierz, Kopki i Krzeszów do Lwowa. Do najazdu szwedzkiego miasto rozwijało się prężnie, powstały m. in. cechy: szewski, piekarski i flisacki. Od XIX w. Rudnik stał się znacznym ośrodkiem produkcji chałupniczych wyrobów wikliniarskich. Przyczynił się do tego ówczesny właściciel dóbr rudnickich hr. Ferdynand Hompesch.

Trzecim miastem powiatu jest Ulanów, który wyrósł na dobrach wsi Bieliny i od samego początku związany był z przemysłem flisackim. Swoje powstanie zawdzięcza właścicielowi tych terenów Stanisławowi Ulińskiemu, który w 1616 roku uzyskał od Zygmunta III Wazy przywilej miejski na prawie magdeburskim dla miejsca targowiska leżącego w dobrach wsi Bieliny. Ulanów stał się wówczas stolicą polskiego flisactwa, natomiast znaczenie jego portu podkreśla miano jakie zyskał, „małego Gdańska". Na początku XX wieku rozwój przemysłu flisackiego został zahamowany z powodu znaczenia jakie zaczął nabierać transport kolejowy. W tamtym okresie Ulanów stracił prawa miejskie, które zostały mu przywrócone w 1958 roku.

Krzeszów jest jedną z najstarszych osad Powiatu Niżańskiego. Za genezę powstania tej osady uważa się królujący na wzgórzu wczesnośredniowieczny gród obronny, wokół którego zbudowano osadę służebną. W XVI wieku Krzeszów był siedzibą klucza dóbr oraz starostwa niegrodowego. U stóp zamku powstała wieś, która od 1580 r. była własnością Zamojskich. W tym czasie powstał port rzeczny, rozwijało się rzemiosło i handel. W 1641 r. Krzeszów otrzymał prawa miejskie, które w późniejszych wiekach utracił.

Nazwa etymologiczna wsi Jarocin pochodzi prawdopodobnie od jej dzierżawcy Jaroty. W XIX wieku i na początku XX w. istniał tam majątek ziemski, jednak zabudowania te nie przetrwały do dnia dzisiejszego. Na uwagę zasługuje fakt, iż 9 maja 1809 roku na kwaterze w Domostawie przebywał książę Józef Poniatowski. W okresie międzywojennym Jarocin był siedzibą gminy wiejskiej i należał do powiatu niżańskiego w województwie lwowskim.

Jak większość tych terenów doznał wielu strat w czasie II wojny światowej.

Lokacja wsi Jeżowe nastąpiła w 1554 roku przez Zygmunta Augusta. Zasadźcą wsi i jej późniejszym wójtem został Serafin Czcibor z Domaniewic Domaniewski – łowczy sandomierski. Dobra jeżowskie należały do jednego z pięciu kluczy kasztelanii sandomierskiej. W czasie potopu szwedzkiego w okolicach Jeżowego toczono walki. Ziemie te również ucierpiały w czasie wojen kozackich. Po rozbiorach wioska znalazła się w zaborze austriackim. W XIX wieku część dóbr wykupił hr. Kinsky. W przysiółku Pikuły uruchomił olejarnię i fabrykę terpentyny. W czasie II wojny światowej tereny te weszły w skład poligonu wojskowego oraz tworzyły gospodarstwo rolne administrowane przez komendanturę Luftwaffe.

Harasiuki założyli pod koniec XVIII wieku właściciele ordynacji Zamojskich, którzy osadzili w puszczy nad Tanwią, rodzinę Harasiuków. We wschodniej części wsi powstał folwark, niestety ziemia dawała słabe plony i mieszkańcy musieli szukać często innych zajęć. Najbardziej popularne było flisactwo, zwłaszcza na rzecz Ulanowa, do którego spławiano Tanwią drewno, produkty rolne i rzemieślnicze. W 1973 r. Harasiuki stały się stolicą gminy, a od 1999 r. wchodzą w skład powiatu niżańskiego.

Okolice powiatu niżańskiego mogą poszczycić się bogatą historią, tradycją oraz dorobkiem kulturalnym, czego niezbitym dowodem są znalezione na terenie Niska, na tzw. Skrzyńskiej Górze narzędzia krzemienne używane przez człowieka neandertalskiego pochodzące z neolitu. O bogatej przeszłości tych terenów świadczą także liczne wykopaliskowe pozostałości – kurhany z neolitu, epoki brązu i wczesnego średniowiecza w Przędzelu, Ulanowie, Harasiukach, Jeżowem i Wólce Kuszowskiej oraz cmentarzyska ciałopalne kultury łużyckiej w Nisku, Bielinach, Krzeszowie i Kopkach.

Historia każdej z gmin tworzy wspólną historię dla powiatu niżańskiego, który po reformie administracyjnej kraju powrócił na mapę Polski od 1 stycznia 1999 roku i w Nisku ponownie ma swoją siedzibę.

Mapa powiatu z podziałem administracyjnym na gminy

2. Położenie geograficzne i walory przyrodnicze

2.1. Położenie

Powiat Niżański położony jest w obrębie makroregionu Kotlina Sandomierska, po obu stronach rzeki San, na skraju Puszczy Sandomierskiej. Obejmuje fragmenty następujących mezoregionów: Dolina Dolnego Sanu, Płaskowyż Kolbuszowski, Płaskowyż Tarnogrodzki, Równina Biłgorajska i Równina Tarnobrzeska. Kotlina Sandomierska jest rozległą, monotonną równiną, urozmaiconą niewielkimi kulminacjami wydm i płaskowyżów polodowcowych oraz rozcięciami dolinnymi. Płaskowyż Kolbuszowski zajmuje środkową część Kotliny Sandomierskiej, wznosi się od 220 do 270 m n.p.m i ma charakter rolniczo – leśny. Równina Biłgorajska to obszar leśno – łąkowy, z pięknymi borami sosnowymi, licznymi wydmami, torfowiskami i jeziorkami. Płaskowyż Tarnogrodzki charakteryzuje się obecnością gleb lessowych sprzyjających rozwojowi rolnictwa. Od zachodu i południa rozpościerają się lasy Puszczy Sandomierskiej, od północy – Lasy Janowskie, a od zachodu – Puszcza Solska. Równina Tarnobrzeska zbudowana jest z pisaków rzecznych, pokrywających utwory mioceńskie, zawierające bogate złoża siarki. Na terenie Równicy Tarnobrzeskiej zachowały się większe obszary leśne, stanowiące pozostałość Puszczy Sandomierskiej.

Od północy i północnego wschodu administracyjnie powiat niżański graniczy z powiatem janowskim i biłgorajskim (woj. lubelskie), od wschodu z powiatem leżajskim, od południa i południowego zachodu z rzeszowskim i kolbuszowskim, a od zachodu z powiatem stalowowolskim. Powiat położony jest w północnej części województwa podkarpackiego, przy obrzeżach województwa lubelskiego.

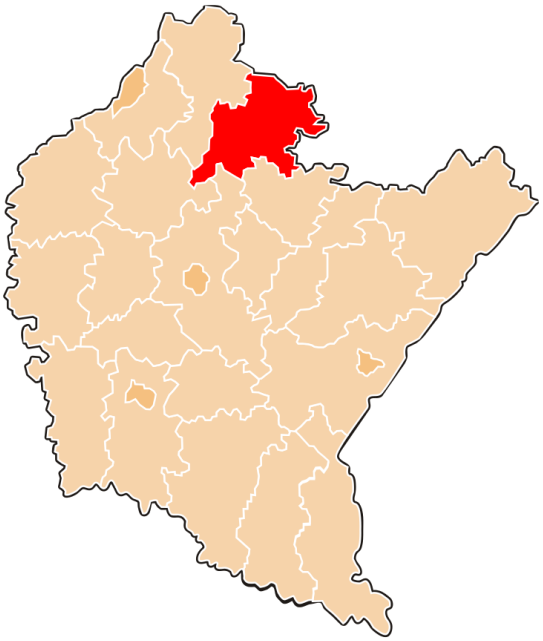

Mapa – powiat na tle województwa (źródło: Wikipedia, autor: Krzysztof Kuba Wawrzosek)

2.2. Powierzchnia

Powierzchnia powiatu wynosi blisko 786 km^2, zaś administracyjnie współtworzy go siedem gmin:

trzy miejsko – wiejskie:

- **Gmina i Miasto Nisko** (142 km^2, stanowi to 0,79% powierzchni województwa podkarpackiego i 18,13% powierzchni powiatu niżańskiego),
- **Gmina i Miasto Rudnik nad Sanem** (79 km^2, stanowi to 0,44% powierzchni województwa podkarpackiego i 10,02% powierzchni powiatu niżańskiego),
- **Gmina i Miasto Ulanów** (119 km^2, stanowi to 0,67% powierzchni województwa podkarpackiego i 15,22% powierzchni powiatu niżańskiego),

oraz cztery gminy wiejskie:

- **Gmina Harasiuki** (168 km^2, stanowi to 0,94% powierzchni województwa podkarpackiego i 21,42% powierzchni powiatu niżańskiego),
- **Gmina Jarocin** (91 km^2, stanowi to 0,51% powierzchni województwa podkarpackiego i 11,51% powierzchni powiatu niżańskiego),
- **Gmina Jeżowe** (124 km^2, stanowi to 0,69% powierzchni województwa podkarpackiego i 15,76% powierzchni powiatu niżańskiego),
- **Gmina Krzeszów** (62 km^2, stanowi to 0,35% powierzchni województwa podkarpackiego i 7,94% powierzchni powiatu niżańskiego).

Największy obszar powiatu zajmuje gmina Harasiuki, zaś najmniejszy gmina Krzeszów.

Wykres 1. Powierzchnia gmin w km^2

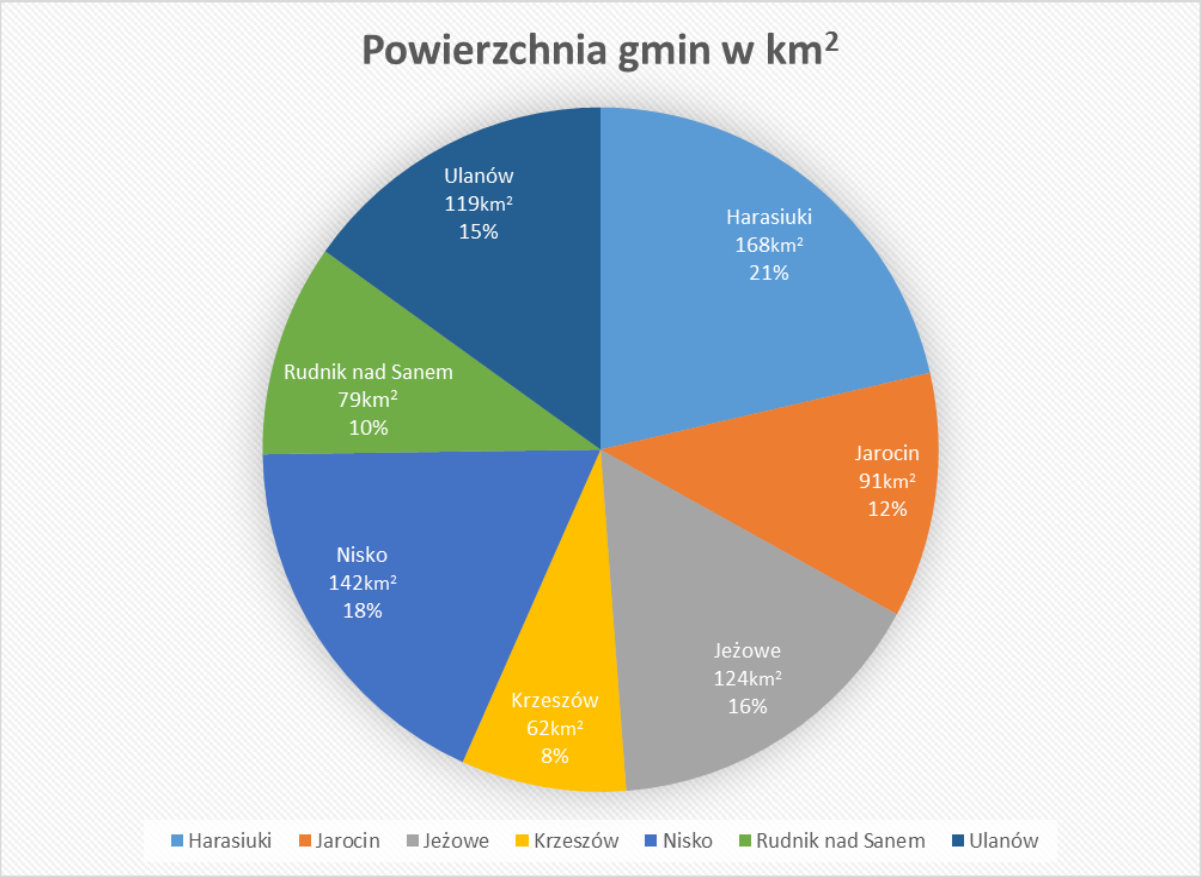

2.3. Lasy

Lesistość powiatu niżańskiego wynosi 41,5%. Lasy zajmują 326 km^2 powierzchni – to urodzajny drzewostan Puszczy Solskiej, Puszczy Sandomierskiej i Lasów Janowskich – 90% powierzchni leśnej stanowią lasy sosnowe, pozostałą część stanowią m.in. brzoza, świerk i jodła. W runie występują porosty, mchy, paproć orlica, borówka brusznica, borówka czernica i wrzos. Lasy obfitują w grzyby, które chętnie zbierają nie tylko mieszkańcy naszego powiatu, czy województwa.
Z ogólnej powierzchni lasów 211 km^2 to lasy publiczne, natomiast 115 km^2 to lasy prywatne. Występują w lasach urozmaicone formy krajobrazowe i przyrodnicze, w związku z tym, spory obszar objęty jest programem ochrony przyrody Natura 2000, łącznie z pomnikami przyrody, m. in. liczącą około 180 lat lipą drobnolistną w Hucie Nowej (gmina Harasiuki), topolą czarną w Ulanowie, czy dębem szypułkowym rosnącym we wsi Glinianka (gmina Ulanów), nazywanym przez miejscową ludność „Józefem".

2.4. Rolnictwo

Powiat niżański jest powiatem o charakterze rolniczym, słabo uprzemysłowionym, ale ze znacznym rozwojem rynku usług. Użytki rolne (na ogół niskich klas bonitacyjnych, najwyższy wskaźnik bonitacyjny mają gleby gminy Krzeszów) stanowią ponad 50% ogólnej powierzchni. Dominującą formą użytkowania gruntów rolnych w powiecie są grunty orne. Zajmują one łącznie blisko 21 tys. ha powierzchni (największy ich udział występuje w gminie Jeżowe i Harasiuki – odpowiednio ponad 4 tys. ha i ponad 3 tys. ha, a najmniejszy udział gruntów ornych występuje w gminie i mieście Rudnik nad Sanem – blisko 1,5 tys. ha). W gospodarstwach przeważa produkcja roślinna, a w niej uprawa zbóż i ziemniaków. W kilku gminach uprawiana jest wiklina jako surowiec do produkcji wyrobów koszykarskich – wyroby wikliniarskie z naszego powiatu znane są nie tylko w Europie, ale i na świecie. Produkcja zwierzęca to przeważnie hodowla trzody chlewnej i bydła. Produkty rolne, zarówno roślinne jak i zwierzęce, mogą stanowić bazę surowcową dla przetwórstwa. W produkcji rolnej dominuje gospodarka indywidualna. Znaczna część gospodarstw rolniczych dysponuje odpowiednią bazą noclegową, co w połączeniu z walorami przyrodniczymi i kulturowymi w ich otoczeniu, daje wiele możliwości do dalszego rozwoju bogatej oferty agroturystycznej (m. in. konie, wędkowanie, grzybobranie, ścieżki ekologiczne). Strukturę użytkowania gruntów i lasów przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów i lasów wg stanu na 31.12.2015 r.

Gmina	Pow. [ha]	Użytki rolne [ha]					Lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	Pozostałe grunty [ha]
		Grunty orne	Sady	Łąki i pastwiska	Pozostałe	Razem		
Harasiuki	16 817	3 722	16	2 367	349	6 454	9 615	748
Jarocin	9 082	2 271	12	2 174	247	4 704	4 040	338
Jeżowe	12 401	4 076	5	3 387	441	7 909	4 076	416
Krzeszów	6 233	3 391	82	1 391	244	5 108	627	498
Nisko	14 237	2 490	79	2 395	375	5 339	7 753	1 145
Rudnik nad Sanem	7 871	1 468	18	1 311	182	2 979	4 192	700
Ulanów	11 965	3 368	50	2 665	265	6 348	4 958	659
Ogółem	**78 606**	**20 786**	**262**	**15 690**	**2 103**	**38 841**	**35 261**	**4 504**

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku

2.5. Rzeki

Sieć rzeczna w powiecie niżańskim jest także rozbudowana i obejmuje prawobrzeżne dopływy Wisły – San z Tanwią wraz z mniejszymi rzekami: Kurzynką, Bukową, Gilówką, Stróżanką, Ładą, Barcówką, Jeżówką i Rudnią, które mimo upływającego czasu zachowują swój naturalny, niezmieniony charakter. Rzeka Tanew jest jedną z najpiękniejszych rzek w Polsce, posiada III klasę czystości wód. Obszar rzeczny o łącznej długości 213 km jest jednocześnie jednym z ważniejszych korytarzy ekologicznych – trasą wędrówek wielu gatunków ptaków. Położenie powiatu w paśmie głównie nizinnym, z tak bogatą siecią rzeczną, ma wpływ na ukształtowanie terenu – w gminie Nisko znajdziemy wytyczone dwa użytki ekologiczne: bagno „Zatyki" o pow. 1,5 ha w lesie przylegającym do dzielnicy Barce oraz podmokły teren o pow. 8 ha, nazwany „Uroczysko Bardo", w pobliżu leśniczówki na Warchołach.

2.6. Uwarunkowania klimatyczne

Powiat niżański leży w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego. W związku z jego położeniem na obszarze Kotliny Sandomierskiej, charakteryzuje się wydłużonym okresem upalnego lata (90 – 100 dni) oraz dość długimi, ale łagodnymi zimami (80 – 90 dni). Średnia temperatura latem wynosi +17ºC, natomiast zimą -5ºC. Roczna suma opadów wynosi 550 – 650 mm i jest wyższa niż średnia dla Polski. Średni stopień nasłonecznienia należy do najwyższych w Polsce. Unikalną cechą klimatu powiatu niżańskiego jest wysokie nasycenie jodem terenów położonych nad Tanwią. Pokrywa śnieżna zalega od 75 do 90 dni, okres wegetacyjny trwa 210 – 220 dni. Las tworzy specyficzny mikroklimat o zmniejszonej amplitudzie temperatur, zwiększa się tu ilość opadów i zmniejsza prędkość wiatru, dłużej leży też pokrywa śnieżna.

3. Struktura ludności powiatu niżańskiego

Sytuacja demograficzna stanowi istotny element dla przyszłości każdego regionu. Strukturę ludności powiatu niżańskiego w latach 2007 – 2014, według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Struktura ludności powiatu niżańskiego

Lata	Ogółem	Gęstość zaludnienia na 1 km ^{2}	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji
2007	67 044	85	33 287	33 757	101
2008	67 019	85	33 233	33 786	101
2009	66 947	85	33 211	33 736	101
2010	67 842	86	33 562	34 280	102
2011	67 721	86	33 529	34 192	101
2012	67 656	86	33 489	34 167	102
2013	67 521	86	33 426	34 095	102
2014	67 353	86	33 344	34 009	102

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Na koniec roku 2014 powiat niżański zamieszkiwało 67 353 osób (co stanowi 3,16% mieszkańców województwa podkarpackiego), przy czym miasta liczyły 23 711 osób (35% mieszkańców powiatu), natomiast wsie 43 642 osób (65% mieszkańców powiatu). Od 2007 roku zauważalny jest wzrost liczby ludności w powiecie. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 85 – 86 mieszkańców (w województwie 119 mieszkańców). Występuje niewielka przewaga kobiet – na 100 mężczyzn przypadało średnio 101 kobiet.

Tabela 3. Struktura ludności według gmin

Gminy \ Lata		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Harasiuki	**ogółem**	6 368	6 316	6 321	6 335	6 320	6 283	6 236	6 207
	kobiety	3 186	3 152	3 154	3 177	3 151	3 143	3 114	3 094
Jarocin	**ogółem**	5 287	5 294	5 288	5 490	5 461	5 417	5 444	5 463
	kobiety	2 647	2 663	2 652	2 772	2 750	2 722	2 739	2 761
Jeżowe	**ogółem**	9 907	9 935	9 965	10 094	10 118	10 163	10 148	10 155
	kobiety	4 910	4 926	4 933	5 010	5 031	5 053	5 042	5 036
Krzeszów	**ogółem**	4 234	4 251	4 230	4 334	4 315	4 313	4 289	4 272
	kobiety	2 148	2 158	2 137	2 196	2 184	2 190	2 165	2 163
Nisko	**ogółem**	22 501	2 2513	22 496	22 604	22 539	22 477	22 493	22 450
	kobiety	11 385	1 1398	11 395	11 545	11 503	11 465	11 474	11 453
Rudnik nad Sanem	**ogółem**	10 151	10 126	10 082	10 283	10 308	10 343	10 320	10 275
	kobiety	5 175	5 171	5 158	5 242	5 244	5 261	5 247	5 197
Ulanów	**ogółem**	8 596	8 584	8 565	8 702	8 660	8 660	8 591	8 531
	kobiety	4 306	4 318	4 307	4 338	4 329	4 333	4 314	4 305

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Tabela 4. Gęstość zaludnienia na 1 km² – według stanu na 31.12.2014 r.

Gmina	Harasiuki	Jarocin	Jeżowe	Krzeszów	Nisko	Rudnik nad Sanem	Ulanów
Gęstość zaludnienia na 1 km²	37	60	82	69	158	131	71

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Najbardziej zaludnionymi w powiecie niżańskim są Gmina i Miasto Nisko oraz Gmina i Miasto Rudnik nad Sanem, najmniejszą zaś gęstość zaludnienia wykazuje Gmina Harasiuki.

Tabela 5. Ruch naturalny w Powiecie Niżańskim w latach 2007 – 2014

Wyszczególnienie \ Lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Małżeństwa	389	373	385	364	384	351	315	333
Urodzenia żywe	629	662	596	619	574	574	553	562

Zgony ogółem	574	575	625	591	600	613	615	566
Przyrost naturalny	55	87	-29	28	-26	-39	-62	-4

Źródło Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Analizując dane z lat 2007 – 2014, okazuje się, że do roku 2014 nastąpił spadek urodzeń w porównaniu z rokiem 2007, największy wzrost urodzeń nastąpił w 2008 roku. Jednocześnie można zaobserwować spadek zgonów, których w 2014 roku było o 8 mniej niż w roku 2007. W związku z tym następuje duży spadek przyrostu naturalnego. Największy przyrost naturalny możemy zaobserwować w 2008 roku (wynosi 87), najmniejszy natomiast w roku 2013 (– 62).

Strukturę ludności według grup wiekowych w latach 2007 – 2014 przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Ludność powiatu niżańskiego według grup wiekowych

Ludność w wieku	**Lata**							
	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Ludność ogółem, w tym:	67 044	67 019	66 947	67 842	67 721	67 656	67 521	67 353
- w wieku przedprodukcyjnym	11 536	11 174	10 709	10 936	10 597	10 282	9 969	9 809
- w wieku produkcyjnym	45 525	45 786	46 129	46 644	46 665	46 717	46 645	46 394
- w wieku poprodukcyjnym	9 983	10 059	10 109	10 262	10 459	10 657	10 907	11 150
Ogółem w %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- wiek przedprodukcyjny	17,2	16,7	16,0	16,1	15,6	15,2	14,8	14,6
- wiek produkcyjny	67,9	68,3	68,9	68,8	68,9	69,0	69,0	68,8
- wiek poprodukcyjny	14,9	15,0	15,1	15,1	15,4	15,8	16,2	16,6
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego*	47,2	46,4	45,1	45,4	45,1	44,9	44,7	45,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie
*ilość osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Z analizy powyższej tabeli wynika, że z roku na rok zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, co jest m. in wynikiem malejącego przyrostu naturalnego. Zwiększyła się natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym – w roku 2014 wynosiła 869 osób więcej w porównaniu do roku 2007. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego, czyli stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym, był stosunkowo wysoki, co oznacza niekorzystne proporcje pomiędzy ludnością czynną zawodowo i ludnością niepracującą. Zauważalny jest jednak w badanym okresie spadek tego wskaźnika, co również jest wynikiem malejącego przyrostu naturalnego.

Strukturę wykształcenia ludności powiatu niżańskiego według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Ludność w powiecie niżańskim według poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem	Poziom wykształcenia							
		Wyższe	Policealne	Średnie		Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nie ukończone i bez wykształcenia szkolnego	Gimnazjalne
				zawodowe	ogólno-kształcące				
Ogółem	65 242	5 808	15 239	8 550	5 453	12 776	12 923	977	3 526
kobiety	33 545	3 344	8 656	3 749	3 924	4 731	6 919	656	1 566
mężczyźni	31 697	2 463	6 583	4 801	1 528	8 045	6 004	321	1 960

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Poziom wykształcenia ludności w powiecie niżańskim, jak wynika z tabeli, poprawia się – w porównaniu z 2002 r. liczba osób z wykształceniem wyższym zwiększyła się o 2 667, a z wykształceniem policealnym o 13 740 osób. Wyższy udział ma ludność z wykształceniem policealnym i zasadniczym zawodowym oraz podstawowym. Jest to charakterystyczne dla terenów rolniczych.

Tabela 8. Prognoza demograficzna na lata 2005 – 2030

Lata	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Powiat Niżański	67,1	67,0	67,3	67,6	67,7	67,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2004

Według prognozy demograficznej w dalszych latach przewidywany jest wzrost liczby ludności, największy przyrost ma nastąpić w latach 2020 – 2025.

4. Sytuacja na rynku pracy

4.1. Struktura bezrobotnych na rynku pracy w powiecie niżańskim

Powiat Niżański od kilku lat przoduje na Podkarpaciu jako powiat z najwyższą stopą bezrobocia (na koniec 2015 r. wynosiła 20%, w województwie 13,2%, a w kraju 9,8%). Istotny wpływ na sytuację na rynku pracy w naszym powiecie ma przede wszystkim jego rolniczy charakter oraz słabe uprzemysłowienie. Gospodarka i jej rozwój to podstawowy i niezbędny warunek do funkcjonowania społeczności lokalnej. Od wielu lat największymi problemami mieszkańców Powiatu Niżańskiego są niskie dochody, zbyt mała liczba nowych miejsc pracy, a co za tym idzie wysokie bezrobocie. Podstawową sprawą jest tworzenie warunków do rozwoju lokalnej gospodarki tak, aby zwiększały się dochody mieszkańców i zmniejszała stopa bezrobocia.
Taki słaby rozwój Powiatu Niżańskiego wynika m. in z tego, że największe zakłady pracy usytuowane są w Nisku, a w firmach, które funkcjonują na terenie powiatu, sytuacja gospodarcza nie powoduje jakiegoś znacznego wzrostu zatrudnienia. Pozyskiwane przez PUP w Nisku oferty pracy w większości dotyczą pracy okresowej i nie rozwiązują problemu bezrobocia na stałe, dają tylko czasowe zatrudnienie. Powiat Niżański wchodzi w skład powiatów o profilu rolniczym, ze znacznym rozwojem rynku usług. Znaczna część społeczeństwa utrzymuje się zarówno z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych, jak i w budownictwie, handlu, usługach, czy też w przemyśle. Bezrobocie jest jednym z najdotkliwszych zjawisk społecznych na terenie powiatu

niżańskiego. Strukturę bezrobotnych przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Struktura bezrobotnych w latach 2007 – 2015

Lata	Ogółem	Kobiety	Z prawem do zasiłku		Bez prawa do zasiłku		Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	
			ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
2007	4 494	2 637	667	285	3 827	2 298	141	100
2008	4 424	2 495	711	298	3 713	2 197	135	81
2009	5 083	2 525	1111	431	3 972	2 047	277	105
2010	5 393	2 651	989	409	4 404	2 248	334	119
2011	5 686	2 887	958	464	4 728	2 423	243	89
2012	5 610	2 809	993	465	4 618	2 343	192	79
2013	6 237	3 068	996	412	5 241	2 674	346	135
2014	5 477	2 751	780	363	4 697	2 388	241	114
2015	4 603	2 219	746	332	3 857	1 887	180	100

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Z powyższej tabeli wynika, że najwyższy poziom bezrobocia w powiecie niżańskim był odnotowany na koniec 2013 r. i wynosił wówczas 6 237 osób bezrobotnych. Największa ilość osób zarejestrowanych z przyczyn zakładu pracy również została odnotowana w 2013 r.
Na przestrzeni ostatnich lat, od roku 2010, liczba bezrobotnych ogółem zaczęła rosnąć, aby w roku 2013 osiągnąć liczbę najwyższą, 6 237 osób. Rok 2014 i 2015 wyróżnił się dużym spadkiem zarejestrowanych osób bezrobotnych ogółem w porównaniu do roku 2013.

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie niżańskim, województwie podkarpackim i kraju w latach 2007 – 2015

Lata	Stopa bezrobocia w powiecie niżańskim	Stopa bezrobocia w województwie podkarpackim	Stopa bezrobocia w kraju
2007	20,1	14,2	11,2
2008	19,3	13,0	9,5
2009	24,2	15,9	12,1
2010	23,6	15,4	12,4
2011	24,1	15,5	12,5
2012	25,3	16,4	13,4
2013	25,8	16,3	13,4
2014	23,3	14,8	11,5
2015	20,0	13,2	9,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Z powyższej tabeli wynika, że stopa bezrobocia w Powiecie Niżańskim od 2007 r. rośnie (za wyjątkiem roku 2008 i 2015), w porównaniu z sytuacją na rynku pracy w województwie i w kraju niezmiennie wypada niekorzystnie.

Faktyczne bezrobocie jest jednak większe niż rejestrowane. Powiat niżański jest rejonem rolniczym o bardzo rozdrobnionej strukturze agrarnej, w której występuje zjawisko zwane bezrobociem ukrytym.

Na koniec 2015 r. liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach Powiatu Niżańskiego przedstawiała się następująco: Nisko – 1 372 osoby, Rudnik nad Sanem – 816 osób, Ulanów – 577 osób, Jeżowe – 706 osób, Harasiuki – 517 osób, Jarocin – 329 osób, Krzeszów – 286 osób.

Tabela 11. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Lata	3 miesiące i mniej	3 – 6 miesięcy	6 – 12 miesięcy	12 – 24 miesięcy	powyżej 24 miesięcy
2007	1 121	579	592	715	1 616
2008	1 150	747	655	637	1 250
2009	1 477	1 038	1 271	817	1 081
2010	1 577	913	956	1 099	1 013
2011	1 294	927	1 093	1 234	1 280
2012	1 609	926	982	1 078	1 432
2013	1 555	971	1 003	1 150	1 558
2014	1 312	792	817	985	1 571
2015	1 325	637	756	725	1 160

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

W badanych latach 2007 – 2015 najwięcej jest osób pozostających bez pracy do 3 m-cy. W roku 2007 największą grupę ogółu bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 m-cy (35% ogółu bezrobotnych), w roku 2015 spadła do 25,2%. Najmniej jest osób pozostających bez pracy od 3 do 6 miesięcy. Osoby te w 2007 roku stanowiły 12,5 % ogółu bezrobotnych, a w roku 2015 ich liczba wzrosła do 13,84% osób zarejestrowanych.

4.2. Bezrobotni według wykształcenia, wieku i stażu pracy

Przy rozpatrywaniu struktury bezrobocia bardzo ważny jest aspekt związany z poziomem wykształcenia osób bezrobotnych. Przede wszystkim na rynku pracy decyduje wiek i wykształcenie oraz dostosowanie posiadanych kwalifikacji i umiejętności do potrzeb rynku pracy. Występuje zależność, im wyższy poziom wykształcenia tym lepsza sytuacja na rynku pracy. Sytuację na rynku pracy według wykształcenia przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia

Lata	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych według wykształcenia				
	Wyższe	Policealne, średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
2007	261	1 044	498	1 502	1 318
2008	304	1 048	483	1 394	1 210

2009	473	1 378	625	1 715	1 493
2010	536	1 355	591	1 661	1 415
2011	676	1 425	633	1 675	1 419
2012	713	1 441	644	1 822	1 407
2013	783	1 487	642	1 846	1 479
2014	676	1 324	595	1 608	1 274
2015	612	1 206	476	1 273	1 036

Źródło: Główny Urząd statystyczny w Rzeszowie

Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w roku 2015 grupa ta liczyła 1 273 osoby co stanowiło 27,7% ogółu zarejestrowanych. Kolejne grupy pod względem liczebności to bezrobotni z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym – w 2015 roku stanowili oni 26,2% osób bezrobotnych. Kolejną najliczniejszą grupą bezrobotnych są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – stanowią oni 22,5% bezrobotnych. Najmniej osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym. W 2015 roku było 612 osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym, co stanowiło 13,3% osób bezrobotnych, a osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym było 476, co stanowiło 10,3% wszystkich osób bezrobotnych. Wysoki udział osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym, wynika przede wszystkim tego, że kwalifikacje zawodowe nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Tabela 13. Struktura bezrobotnych według wieku

Lata	**Liczba zarejestrowanych bezrobotnych według wieku**				
	24 i mniej	**25 – 34 lata**	**35 – 44 lata**	**45 – 54 lata**	**55 i więcej**
2007	1 067	1 253	1 037	1 017	249
2008	1 030	219	977	954	259
2009	1 466	1 491	1 172	1 186	369
2010	1 355	1 565	1 115	1 128	395
2011	1 408	1 690	1 118	1 126	486
2012	1 405	1 748	1 160	1 161	553
2013	1 373	1 802	1 248	1 194	620
2014	1 121	1 576	1 079	1 061	640
2015	932	1 419	855	797	600

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25 – 34 lat, które w 2015 roku stanowiły 30,8% ogółu zarejestrowanych. Nieco mniej liczne są grupy zarejestrowanych w wieku 35 – 44 lata (18,6%) oraz 45 – 54 lata (17,3%). Wynika z tego, że bezrobocie w Powiecie Niżańskim najliczniej dotyka osoby do 34 roku życia.

Strukturę osób bezrobotnych ze względu na staż pracy w latach 2007 – 2015 przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Struktura bezrobotnych według stażu pracy

Lata	Bez stażu	1 rok i mniej	1 – 5 lat	5 – 10 lat	10 – 20 lat	20 – 30 lat	Powyżej 30 lat
2007	1 182	697	1 018	572	724	380	50
2008	1 045	644	1 065	551	709	375	50
2009	1 426	749	1 292	689	776	617	135
2010	1 339	801	1 330	642	773	556	117
2011	1 471	856	1 320	732	775	546	128
2012	1 424	935	1 332	824	806	547	159
2013	1 419	1 021	1 363	876	848	567	143
2014	1 212	946	1 179	753	764	503	120
2015	902	923	1064	602	597	410	105

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

W roku 2015 największą grupę osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nisku stanowiły osoby posiadające staż pracy od 1 – 5 lat (23,1%). Kolejne grupy pod względem liczebności, to bezrobotni ze stażem pracy poniżej 1 roku – w roku 2015 stanowili 20,1% osób bezrobotnych oraz osoby bez stażu pracy – w 2015 roku stanowiły one 19,6% zarejestrowanych. Najmniejszą grupą bezrobotnych są osoby ze stażem pracy powyżej 30 lat, w roku 2015, stanowili oni 2,3% wszystkich bezrobotnych.

Liczbę osób wyrejestrowanych z ewidencji osób bezrobotnych w związku z podjęciem pracy w latach 2007 – 2015 przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Ilość osób wyrejestrowanych w związku z podjęciem pracy

Lata	Ilość osób wyrejestrowanych w związku z podjęciem pracy	Ilość osób, które podjęły pracę za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku	Podjęcie pracy subsydiowanej	Podjęcie pracy niesubsydiowanej
2007	2 088	663	549	1 539
2008	1 957	619	579	1 378
2009	1 830	675	592	1 238
2010	2 304	919	841	1 463
2011	2 088	379	283	1 805
2012	2 032	559	492	1 540
2013	2 294	600	538	1 756
2014	2 492	646	588	1 904
2015	2 798	848	806	1 992
Razem	**19 883**	**5 908**	**5 268**	**14 615**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Z tabeli 15 wynika, że od roku 2013 ilość osób wyrejestrowanych w związku z podjęciem pracy rośnie, w roku 2015 w porównaniu do 2007 liczba ta zwiększyła się aż o 710 osób. Największa grupę stanowią osoby, które podjęły pracę niesubsydiowaną i w 2015 roku stanowiły one 71,2% ogółu osób wyrejestrowanych w wyniku podjęcia pracy.

4.3. Analiza bezrobocia według zawodów

Na koniec 2015 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nisku było zarejestrowanych 4 603 osób bezrobotnych, w tym 669 osób bezrobotnych bez zawodu. Grupa osób bezrobotnych bez zawodu obejmuje osoby, które nie posiadają kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę bezrobotnych w porównaniu do sytuacji z 2014 roku, liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 874 osoby, a liczba osób bez zawodu również spadła o 204 osoby.
W tabeli 16 przedstawiono zestawienie grup zawodów, w których na koniec 2015 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nisku była największa.

Tabela 16. Grupy zawodów z największą liczbą zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2015 r.

Lp.	Elementarne grupy zawodów	Liczba bezrobotnych (stan na koniec 2015 r.)
1	Sprzedawcy sklepowi	244
2	Ślusarze i pokrewni	167
3	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	124
4	Ustawiacze i operatorzy obrabiarek do metali i pokrewni	108
5	Piekarze, cukiernicy i pokrewni	108
6	Kucharze	107
7	Technicy mechanicy	98
8	Mechanicy pojazdów samochodowych	96
9	Murarze i pokrewni	92
10	Stolarze meblowi i pokrewni	90
11	Technicy nauk fizycznych i technicznych	88
12	Fryzjerzy	85
13	Średni personel ds. statystyki	78
14	Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie	74
15	Technicy budownictwa	64
16	Ekonomiści	60
17	Zamiatacze i pokrewni	59
18	Specjaliści ds. administracji i rozwoju	56
19	Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	53
20	Specjaliści ds. zarządzania i organizacji	52

Źródło: MRPiPS

Z analizy tabeli wynika, że na koniec 2015 r. największą grupę osób bezrobotnych stanowili sprzedawcy sklepowi (244 osoby, co stanowi 5,3% ogółu bezrobotnych). Kolejną grupę stanowili ślusarze – 167 osób tj. 3,6% ogółu bezrobotnych. Liczba krawców, kuśnierzy i kapeluszników stanowiła 2,7 % ogółu, zaś liczba ustawiaczy i operatorów obrabiarek do metali była równa liczbie piekarzy i cukierników i stanowiła po 2,3 % ogółu bezrobotnych.

4.4. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, a oferty pracy w powiecie niżańskim według sekcji PKD w 2015 roku

Dopełnieniem obrazu sytuacji bezrobocia w powiecie niżańskim jest analiza bezrobotnych wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz ofert pracy według sekcji PKD w 2015 roku. Przedstawia to tabela 17.

Tabela 17. Bezrobotni wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz ofert pracy według sekcji PKD w 2015 roku

Sekcja PKD	Bezrobotni zarejestrowani w 2015 roku	Bezrobotni zarejestrowani na koniec 2015 r.	Oferty pracy zgłoszone w 2015 r.	Oferty pracy w końcu 2015 r.
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	74	74	15	0
Górnictwo i wydobywanie	1	2	1	0
Przetwórstwo przemysłowe	878	994	240	19
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	22	17	10	0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	41	37	26	0
Budownictwo	468	412	142	6
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	682	615	335	13
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	113	101	44	0
Transport i gospodarka magazynowa	140	113	75	0
Informacja i komunikacja	23	21	5	0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	57	36	51	0
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	6	5	0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	110	68	116	0
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	267	148	81	0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	180	128	282	0
Edukacja	137	98	132	0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	124	84	98	1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	32	18	31	0
Pozostała działalność usługowa	130	74	80	0
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	11	9	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0
Działalność niezidentyfikowana	1 010	646	0	0
Ogółem	**4 503**	**3 701**	**1 769**	**39**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Na podstawie sekcji PKD odnotowujemy w poszczególnych sekcjach rejestrację 4 503 osób bezrobotnych, by na koniec 2015 roku osiągnąć stan liczebny wynoszący 3 701 osób. W analogicznym okresie z ogólnej liczby 1 769 ofert pracy, w końcu 2015 roku pozostało ich do realizacji 39. Porównując powyższe dane, tj. liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nisku na podstawie sekcji PKD i liczbę ofert pracy do roku 2014 można zauważyć nieznaczny wzrost liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku oraz wyraźny spadek na koniec 2015 roku. Natomiast znacznie wzrosła liczba ofert pracy.

Najwyższe ilości bezrobotnych w 2015 roku generowały następujące sekcje:
- przetwórstwo przemysłowe – 878 osób bezrobotnych;
- działalność niezidentyfikowana – 1 010 osób bezrobotnych;
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 682 osoby bezrobotne;
- budownictwo – 468 osób bezrobotnych.

Powyższe działalności najliczniej występują także pod względem zgłoszonych ofert pracy w 2015 roku:
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 335 ofert pracy;
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 282 oferty pracy;
- przetwórstwo przemysłowe – 240 ofert pracy;
- edukacja – 132 oferty pracy;
- budownictwo – 142 oferty pracy;
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 98 ofert pracy.

Największą zmianą jaka zaszła w 2015 r. na niżańskim rynku pracy jest spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w porównaniu do roku 2014 o 874 osoby oraz wzrost ofert pracy i aktywizacji zawodowej o 126.

4.5. Analiza ofert pracy według zawodów

W 2015 r. wpłynęło ogółem 1 365 ofert pracy, dotyczących 1 769 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost zarówno ofert pracy jak i ilości zgłoszonych w nich miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (w 2014 r. wpłynęło ogółem 1 271 ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, dotyczących 1 643 miejsc pracy). Niniejsza analiza dotyczy wolnych miejsc zatrudnienia i aktywizacji zawodowej pozyskanych przez pośredników pracy oraz składanych przez pracodawców w PUP.

Na terenie powiatu niżańskiego działa wiele firm i instytucji, zarówno z sektora publicznego jak i prywatnego. Część z nich składa do PUP informacje dotyczące potrzeb kadrowych. Należy jednak pamiętać o tym, że publiczne pośrednictwo pracy jest przez wielu pracodawców traktowane, jako alternatywny sposób poszukiwania pracowników. W zakresie tym wykorzystują także inne dostępne formy pozyskiwania pracowników, dlatego poniższe zestawienia mogą być tylko zbliżone do realnego zapotrzebowania na pracowników przez pracodawców. Najliczniej składane oferty pracy w 2015 r. dotyczyły grup zawodów:
- pracownicy usług i sprzedawcy – 329 ofert pracy;
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 232 oferty pracy;
- pomocnicy wykonujący prace proste – 144 oferty pracy,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 127 ofert pracy;
- pracownicy biurowi – 127 ofert pracy;
- technicy i inny średni personel – 121 ofert pracy.

4.6. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie niżańskim w 2015 r.

Niedostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz zachodzące procesy restrukturyzacyjne w gospodarce powodują, że na niektóre zawody istnieje większe zapotrzebowanie ze strony pracodawców, z kolei na inne mniejsze. Zawody występujące na rynku pracy dzielą się na nadwyżkowe i deficytowe.

Zawody „deficytowe" to zawody, w których liczba zgłoszonych ofert pracy jest wyższa niż liczba zarejestrowanych bezrobotnych.

Zawody „nadwyżkowe" to zawody, w których liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest większa niż zgłaszane zapotrzebowanie przez pracodawców w postaci propozycji pracy (ofert pracy).

Przez zawód „zrównoważony" należy rozumieć zawód, w którym występuje równowaga pomiędzy liczbą osób poszukujących pracy w danym zawodzie, a liczbą pojawiających się ofert pracy dotyczących tego zawodu.

Poniżej w tabeli podano zawody deficytowe i nadwyżkowe w Powiecie Niżańskim za 2015 r. wg grup elementarnych. W 2015 nie odnotowano zawodów zrównoważonych.

Tabela 18. Informacja sygnalna za 2015 r. – zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie niżańskim

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	**zawód maksymalnie deficytowy**	Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Kierownicy w handlu detalicznym i hurtowym
	zawód deficytowy	Pośrednicy pracy i zatrudnienia
		Asystenci nauczycieli
		Operatorzy maszyn do szycia
		Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
NADWYŻKA	**zawód nadwyżkowy**	Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kosmetyczki i pokrewni
		Robotnicy leśni i pokrewni
		Spawacze i pokrewni
		Sekretarze medyczni i pokrewni
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej
		Analitycy systemów komputerowych i programiści gdzie indziej niesklasyfikowani
		Pracownicy do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń
		Pracownicy domowej opieki osobistej
		Konsultanci i inni pracownicy biur podróży
		Fizycy i astronomowie

Źródło: MRPiPS

4.7. Przeciwdziałanie bezrobociu

W 2015 roku limit środków Funduszu Pracy (FP) przyznanych Staroście Powiatu Niżańskiego na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej wynosił 12 409,3 tys. zł.

W tabeli 19 pokazano zestawienie limitów środków Funduszu Pracy na programy na rzecz

promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, ilość osób skierowanych w danym roku na działania finansowane z Funduszu Pracy oraz poziom bezrobocia w latach 2010 – 2015 w powiecie niżańskim.

Zestawienie wydatków Funduszu Pracy w roku 2015 w rozbiciu na poszczególne zadania, programy i źródła finansowania na koniec 2015 r. przedstawia tabela 19.

Tabela 19. Zestawienie limitów Funduszu Pracy, ilości skierowanych do aktywizacji osób z FP oraz poziomu bezrobocia w powiecie niżańskim w latach 2010 – 2015

Rok	Algorytm (w tys. zł)	Dodatkowe (w tys. zł)	Razem FP (w tys. zł)	Ilość osób skierowanych do aktywizacji z FP	Ilość bezrobotnych na koniec roku	Stopa bezrobocia na koniec roku w %
2010	9 907,0	6 117,8	16 024,8	2 036	5 558	23,7
2011	3 831,3	2 354,3	6 185,6	728	5 828	24,3
2012	4 323,7	4 396,8	8 720,5	1 387	6 027	24,7
2013	4 821,7	5 412,8	10 234,5	1 363	6 237	26,0
2014	2 260,3	8 130,1	10 790,4	1 507	5 477	23,3
2015	5 269,3	7 140,0	12 409,3	1 638	4 603	20,0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

W roku 2015 najwięcej środków Funduszu Pracy przeznaczono na staże (26,7% wydatków), jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (22,3% wydatków) oraz refundacje wyposażeń stanowisk pracy (15,5% wydatków). Udział wydatków w ramach poszczególnych zadań przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Struktura wydatków FP w roku 2015

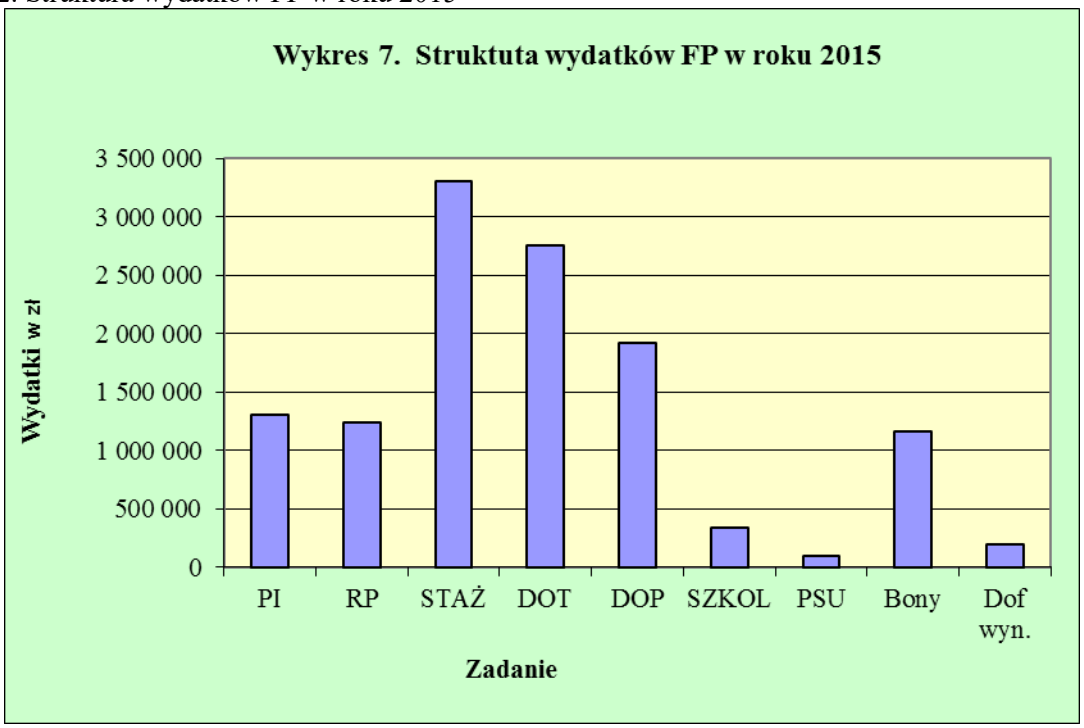

Prace interwencyjne

W 2015 r. zostało zawartych 298 umów o organizowanie prac interwencyjnych dla osób bezrobotnych. Ogółem prace interwencyjne w ramach umów zawartych w 2015 r. podjęło 330 osób. Wydatki poniesione z Funduszu Pracy na refundację kosztów zatrudnienia osób w ramach prac

interwencyjnych wyniosły 1 311 399,10 zł, co stanowi 10,6% ogółu wydatków FP na aktywne formy.

Roboty publiczne

W roku 2015 do programu robót publicznych przystąpiły wszystkie gminy powiatu niżańskiego. Mimo niskiej efektywności zatrudnieniowej po robotach publicznych, za organizacją robót przemawiał ważny interes społeczny: aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (w szczególności klientów opieki społecznej) oraz możliwość zatrudnienia bezrobotnych przy pracach przynoszących korzyść dla społeczności lokalnych (prace remontowo – budowlane, roboty drogowe, porządkowe na obiektach i mieniu gminnym, itp.). W 2015 r. organizatorem robót publicznych był także powiat. W roku 2015 podpisano 99 umów o organizowanie robót publicznych. Ogółem w 2015 r. do robót publicznych skierowano 170 osób (na 165 miejsc pracy), z których 90 osób to osoby długotrwale bezrobotne (52,9%).Wydatki z Funduszu Pracy poniesione na refundację wynagrodzeń osób zatrudnionych w ramach robót publicznych wyniosły 1 238 634,98 zł, co stanowi 10% ogółu wydatków Funduszu Pracy na aktywne formy.

Szkolenia

W 2015 roku PUP w Nisku finansował szkolenia grupowe i indywidualne dla 140 osób bezrobotnych, w tym 83 osób objęto szkoleniami grupowymi oraz 57 osób skierowano na indywidualne szkolenia. Wydatki poniesione z Funduszu Pracy w roku 2015 na finansowanie szkoleń (faktury, badania lekarskie, stypendia) zamknęły się kwotą 341 187,13 zł, co stanowi 2,75% ogółu wydatków z Funduszu Pracy.

Bony szkoleniowe

W roku 2015 bezrobotni do 30 roku życia mogli skorzystać ze szkoleń w ramach nowego instrumentu rynku pracy – bonu szkoleniowego, o którym mowa w art. 66k ustawy o promocji zatrudnienia. W roku 2015 wydano na wniosek bezrobotnych 30 bonów szkoleniowych, wszystkie zrealizowano, 30 osób realizujących bon ukończyło łącznie 53 szkolenia wybrane przez siebie. Wydatki poniesione na sfinansowanie realizacji szkoleń w ramach bonów szkoleniowych wyniosły 159 984,50 zł, co stanowi 1,29 % wszystkich wydatków FP w roku 2015.

Studia podyplomowe

W 2015 r. w ramach limitu FP z Algorytmu finansowano w 2015 r. studia podyplomowe dla 10 osób. Wydatki poniesione na zadanie w 2015 r. wyniosły 41 532,06 zł co stanowi 0,33% wydatków na aktywne formy.

Staże

W 2015 roku zawarto 478 umów o zorganizowanie stażu dla bezrobotnych. Ogółem staż w 2015 r. podjęło 492 osoby bezrobotne. Na staże (stypendia, badania lekarskie) wydatkowano z Funduszu Pracy kwotę 3 302 245,30 zł, co stanowi 26,7% wydatków FP na aktywne formy.

Bony stażowe

W roku 2015 bezrobotni w wieku do 30 roku życia mogli ubiegać się o odbycie stażu w ramach bonu stażowego, o którym mowa w art. 66l ustawy o promocji zatrudnienia. Na 119 złożonych wniosków 86 osobom wydano bony stażowe, z których podpisano 58 umów o realizację stażu w ramach bonu stażowego. Wydatki zamknęły się kwotą 671 701,00 zł, co stanowiło 5,42% ogółu wydatków FP na aktywne formy.

Bony zatrudnieniowe

Bezrobotni do 30 roku życia w 2015 roku mogli ubiegać się o wsparcie zatrudnienia poprzez realizację bonu zatrudnieniowego, o którym mowa w art. 66m ustawy o promocji zatrudnienia. W roku 2015 na 13 złożonych wniosków wydano 10 osobom bon zatrudnieniowy, do realizacji w ramach podpisanych umów z pracodawcami zostało przyjętych 9 bonów. Wydatki z Funduszu Pracy na realizację bonów zatrudnieniowych w 2015 r. wyniosły 72 460,74 zł, co stanowi 0,59% ogółu wydatków z FP na aktywne formy.

Bony na zasiedlenie

Bezrobotni w wieku do 30 roku życia w 2015 r. mogli skorzystać z nowego instrumentu rynku pracy - bonu na zasiedlenie, o którym mowa w art. 66n ustawy o promocji zatrudnienia. W roku 2015 na 52 złożone wnioski wydano 36 osobom bon na zasiedlenie w wyniku podpisania z tymi osobami umowy o realizację bonu na zasiedlenie Wydatki poniesione na bony na zasiedlenie wyniosły 254 186,00 zł, co stanowi 2 % ogółu wydatków z FP.

Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej

W roku 2015 zawarto 139 umów o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rodzaje dofinansowanych działalności:

- usługowa 74,5%,
- handlowa 15,3%,
- produkcyjna 10,2%.

Wydatki z Funduszu Pracy poniesione na zadanie wyniosły 2 760 000,00 zł, co stanowi 22,3 % ogółu wydatków FP na aktywne formy. W wyniku przyznania dotacji 137 osób rozpoczęło działalność gospodarczą.

Refundacja doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego

W roku 2015 zawarto z pracodawcami 74 umowy o refundację kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy, łącznie na 96 stanowisk. Wydatkowana kwota z Funduszu Pracy w roku 2015 to 1 920 000,00 zł, co stanowi 17,5 % ogółu wydatków FP.

Prace społecznie użyteczne

W programie uczestniczyły wszystkie gminy Powiatu Niżańskiego. W ciągu roku prace społecznie użyteczne podjęło 103 osoby (w ramach 95 miejsc), w tym 9 osób w gminie Nisko, 9 osób w gminie Rudnik nad Sanem, 11 osób w gminie Harasiuki, 38 osób w gminie Jeżowe, 13 osób w gminie Jarocin, 12 osób w gminie Krzeszów, 11 osób w gminie Ulanów. Wydatki poniesione z Funduszu Pracy w 2015 r. na prace społecznie użyteczne (częściową refundację wypłaconych przez gminę świadczeń z tytułu wykonywania prac społecznie użytecznych i badania lekarskie) wyniosły 101 119,36 zł, co stanowi 0,8% wydatków FP na aktywne formy.

Dofinansowanie wynagrodzeń dla osób po 50 roku życia

W 2015 r. PUP w Nisku realizował nowy instrument rynku pracy, o którym mowa w art. 60d ustawy *o promocji zatrudnienia*. Podpisano 24 umowy o dofinansowanie wynagrodzeń osób wieku 50 - 60 lat, w ramach których zatrudnienie podjęło 23 osoby. Wydatki poniesione na refundację wynagrodzeń wyniosły 201 200,82 zł , co stanowi 1,6 % ogółu wydatków z FP.

Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne dla członków spółdzielni socjalnej

W 2015 r. na podstawie art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych została zawarta 1 umowa w sprawie finansowania ze środków Funduszu Pracy składek

na ubezpieczenia społeczne członków spółdzielni socjalnej na zasadach określonych w ustawie o spółdzielniach socjalnych. Umowa dotyczyła finansowania przez okres 12 m-cy w/w kosztów za 4 osoby bezrobotne, które były członkami założycielami Spółdzielni Socjalnej „MAGNOLIA" z siedzibą w Jeżowem. W roku 2015 wydatki poniesione z Funduszu Pracy na zadanie wyniosły 9 322,97 zł.

5. Infrastruktura komunikacyjna, techniczna oraz zagospodarowanie przestrzenne

5.1. Infrastruktura drogowa

Teren powiatu łączy gęsta sieć komunikacyjna. Oprócz gminnych, powiatowych i wojewódzkich dróg, przez teren powiatu przebiegają dwie drogi krajowe. Czyni to z niego obszar tranzytowy. Łączna długość dróg, o bardzo różnym stanie technicznym, w powiecie wynosi 851,9 km, w tym:

- drogi gminne – 429,9 km (w tym drogi o nawierzchni twardej 328 km i gruntowej 101,9 km),
- drogi powiatowe – 290,9 km (w tym drogi o nawierzchni twardej 277,1 km i gruntowej 13,8 km),
- drogi krajowe – 60,3 km,
- drogi wojewódzkie – 70,8 km.

Krzyżują się tu drogi krajowe – z południa na północ nr 19 Rzeszów – Lublin – Białystok (planowana droga ekspresowa S19 pomiędzy przejściem granicznym z Białorusią w Kuźnicy Białostockiej a granicą ze Słowacją w Barwinku, z Węzłem „Zapacz", na przecięciu z planowaną drogą ekspresową S74); prostopadła do niej droga nr 77 Sandomierz – Stalowa Wola – Nisko – Jarosław – Przemyśl (droga krajowa prowadząca od międzynarodowej trasy E371 – Lipnik do Przemyśla).

Zgodnie z zapisami krajowej Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), droga krajowa nr 19 ma zostać dostosowana do parametrów drogi ekspresowej. Droga ta na odcinku Rzeszów – Lublin znajduje się na liście inwestycji priorytetowych, których realizacja ma się zakończyć do 2020 roku. Droga ta stanowi jeden z najważniejszych szlaków komunikacyjnych we wschodniej Polsce. W przyszłości stanowić będzie połączenie dwóch kluczowych autostrad – A4 na południu i A2 na północy – co umożliwi szybkie i dogodne połączenia z innymi częściami kraju. W 2015 roku GDDKiA ogłosiła przetarg na zaprojektowanie i budowę drogi ekspresowej S19 na odcinku od węzła „Nisko Południe" do węzła „Sokołów Małopolski Północ" z podziałem na trzy odcinki realizacyjne: Nisko Południe – Podgórze o dł. ok. 11,5 km; Podgórze – Kamień o dł. ok. 10,5 km; Kamień – Sokołów Małopolski Północ o dł. ok. 7,9 km. Zakres robót obejmuje wykonanie pełnego zakresu drogi ekspresowej S19 na odcinku Nisko (Węzeł „Zapacz") do m. Sokołów Małopolski wraz z węzłami, skrzyżowaniami, miejscami obsługi podróżnych, drogami poprzecznymi i drogami dojazdowymi umożliwiającymi połączenie z istniejącą siecią dróg, z usunięciem kolizji z infrastrukturą techniczną nie związaną z drogą, urządzeniami ochrony środowiska, tj. ekranami akustycznymi, urządzeniami podczyszczania wód opadowych, ogrodzeniami i przejściami dla zwierząt oraz pasami zieleni izolacyjnej. Przedmiotowy

odcinek drogi ekspresowej S19 rozpoczyna się w pobliżu granicy gmin Pysznica i Ulanów. Od tego miejsca trasa przebiega nowym śladem po wschodniej stronie istniejącej drogi krajowej nr 19. W rejonie m. Spokojna trasa wariantu odchyla się na wschód i biegnie w kierunku linii kolejowej Stalowa Wola – Biłgoraj. W sąsiedztwie linii kolejowej, na przecięciu z planowanym przebiegiem drogi S-74, zlokalizowano węzeł „Zapacz". Następnie trasa biegnie w kierunku południowo – zachodnim, równolegle do szerokotorowej linii kolejowej LK65, dalej przecina rzekę San, a następnie w okolicy m. Nowa Wieś odsuwa się od pasa kolejowego i w węźle „Rudnik nad Sanem" przecina się z drogą krajową nr 77. Następnie trasa zbliża się ponownie do szerokotorowej linii kolejowej LK65, biegnąc równolegle do niej, a następnie w węźle „Nisko Pd" krzyżuje się z istniejącą drogą krajową nr 19 oraz kilometr dalej z linią kolejową LK65. Za m. Nowosielec, w rejonie przysiółka Pogoń, trasa kieruje się na południowy – wschód, przecinając kolejny raz istniejącą drogę nr 19 i dalej na węźle „Podgórze" drogę wojewódzką nr 861. Następnie trasa od strony wschodniej omija kompleks leśny, przecina drogę powiatową nr 2603R, a w sąsiedztwie miejscowości Wólka Łętowska, w węźle „Nowy Kamień", przecina drogę nr 1084R. Dalej trasa biegnie w kierunku południowo-zachodnim, w okolicy m. Kamień przecina w węźle „Kamień" kolejny raz istniejącą drogę nr 19. Następnie szerokim łukiem, od strony zachodniej, omija m. Górno i w węźle „Sokołów Małopolski Północ" przecina drogę krajową nr 19, za którym włącza się do będącego w realizacji odcinka S19 Sokołów Młp. Północ – Stobierna.[1]

Również w 2015 roku GDDKiA ogłosiła przetarg: „Projekt i budowa drogi ekspresowej S19 Lublin – Rzeszów, odc. koniec obw. Kraśnika – węzeł „Sokołów Młp. Północ". Zadanie podzielono na 3 zadania inwestycyjne:

1) od węzła Kraśnik Południe do węzła Janów Lubelski Północ (długość ok. 18 km),
2) obwodnica Janowa Lubelskiego (długość ok. 7 km),
3) od węzła Janów Lubelski Południe do węzła Lasy Janowskie (długość ok. 8 km).

Początek odcinka pokrywa się z obecnym przebiegiem DK19 w miejscu włączenia obwodnicy Kraśnika. Dalej trasa omija miejscowości: Polichna, Modliborzyce i Janów Lubelski (w wariancie preferowanym wykorzystując projektowaną wcześniej obwodnicę tego miasta) i przechodzi przez kompleks Lasów Janowskich omijając Łążek Ordynacki by po przekroczeniu granicy województw dojść do Węzła „Zapacz" koło Niska. Droga przebiega przez tereny gmin: Kraśnik, Szastarka, Modliborzyce, Janów Lubelski (woj. lubelskie), Jarocin, Ulanów i Nisko (woj. podkarpackie).[2]

W ramach przeniesienia ruchu tranzytowego z drogi krajowej nr 77 przygotowywana jest przez samorządy infrastruktura drogowa do realizacji obwodnicy Stalowej Woli i Niska. W 2015 roku GDDKiA ogłosiła przetarg na zaprojektowanie i zbudowanie obwodnicy Stalowej Woli i Niska. Budowa drogi obwodowej Stalowej Woli i Niska w ciągu drogi krajowej nr 77 obejmuje odcinek od Stalowej Woli – skrzyżowanie Trasy Podskarpowej z ul. Chopina do połączenia z projektowaną drogą ekspresową S-19 na terenie gminy Nisko. Droga krajowa Nr 77 zaliczana jest do podstawowego układu komunikacyjnego Polski. Umożliwia ona dojazd do przejść granicznych południowo wschodniej części kraju (Korczowa, Medyka). Przebiega, w stanie istniejącym, przez intensywnie zabudowane tereny miasta Stalowa Wola i Niska, w wyniku czego uciążliwie oddziałuje na pobliskie otoczenie, a w szczególności na zabudowę mieszkaniową. Ponadto posiada

[1] http://www.gddkia.gov.pl/pl/2785/zamowienia-publiczne-aktualne,oddzial-616
[2] http://www.gddkia.gov.pl/zpDrukuj.php?id=21461

skrzyżowania jednopoziomowe z ulicami bocznymi oraz jednopoziomowe przejście dla pieszych. Jest to, przy nakładaniu się ruchu tranzytowego na ruch lokalny, powodem utrudnień w ruchu, zwłaszcza w godzinach szczytu. Oprócz powyższego bardzo dużym utrudnieniem jest zastosowane ograniczenie dopuszczające ruch pojazdów o ciężarze do 3,5 t na odcinku miejskim w Nisku. Spowodowane to jest złym stanem kanalizacji, przebiegającej pod nawierzchnią drogi. W ramach inwestycji planowana jest budowa drogi 1-jezdniowej o nawierzchni odpornej na koleinowanie, ze skrzyżowaniami jednopoziomowymi, dwoma łącznikami drogowymi, mostami, wiaduktami, przepustami, drogami dojazdowymi, urządzeniami ochrony środowiska oraz przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją. Realizacja inwestycji przyczyni się do zmniejszenia ruchu w centrach Stalowej Woli i Niska, zwiększenia przepustowości i poprawy bezpieczeństwa ruchu, a tym samym zmniejszenia intensywnego uciążliwego ponadnormatywnego oddziaływania istniejącej drogi na środowisko.[3]

Obecny przebieg dróg krajowych i drogi zaplanowane do budowy do roku 2020 powodują, że teren powiatu jest atrakcyjny komunikacyjnie, z uwagi na bliskość (dobre połączenie komunikacyjne) nie tylko Rzeszowa, ale i Lublina czy Krakowa.

Geometria tej sieci dróg zapewnia powiązanie miast i gmin w układzie wewnętrznym i zabezpiecza połączenie z krajowym układem drogowym. W związku z tym, iż układ ten w powiecie niżańskim powstał w wyniku kolejnych etapów modernizacyjnych istniejących dróg, sieć tych dróg nie na całej długości posiada parametry odpowiednie do funkcji i klasy drogi oraz wzrastającego natężenia ruchu. Brak drożności spowodowany jest przede wszystkim złym stanem technicznym nawierzchni i obiektów mostowych, ograniczeniami prędkości na skutek braku odpowiednich parametrów technicznych na niektórych odcinkach sieci. Stan techniczny dróg powiatu niżańskiego przedstawia tabela 20.

[3] http://www.gddkia.gov.pl/pl/2785/zamowienia-publiczne-aktualne,oddzial-616

Tabela 20. Stan dróg powiatowych powiatu niżańskiego

Drogi zamiejskie					
Gmina	**Długość dróg w km**				**Długość chodników w km**
	ogółem		**gruntowej**		
		twardej	**ulepszonej**	**nieulepszonej**	
Nisko	11,540	11,540	-	-	7,6
Rudnik nad Sanem	11,139	8,664	1,000	1,475	9,0
Ulanów	50,405	50,405		-	1,2
Krzeszów	28,946	28,946	-	-	0,4
Harasiuki	78,379	67,971	-	10,408	1,0
Jarocin	43,670	43,670	-	-	7,4
Jeżowe	39,710	38,813	-	0,897	0,6
Ogółem	**263,789**	**250,009**	**1,000**	**12,78**	**27,2**

Drogi miejskie				
Gmina	**Długość dróg w km**			
	ogółem	**W tym dróg o powierzchni**		
		twardej	**gruntowej**	
			ulepszonej	**nieulepszonej**
Nisko	12,607	12,607	-	-
Rudnik nad Sanem	11,513	11,513	-	-
Ulanów	3,020	3,020	-	-
Ogółem	**27,140**	**27,140**	**-**	**-**

Źródło: Dane z Zarządu Dróg Powiatowych w Nisku

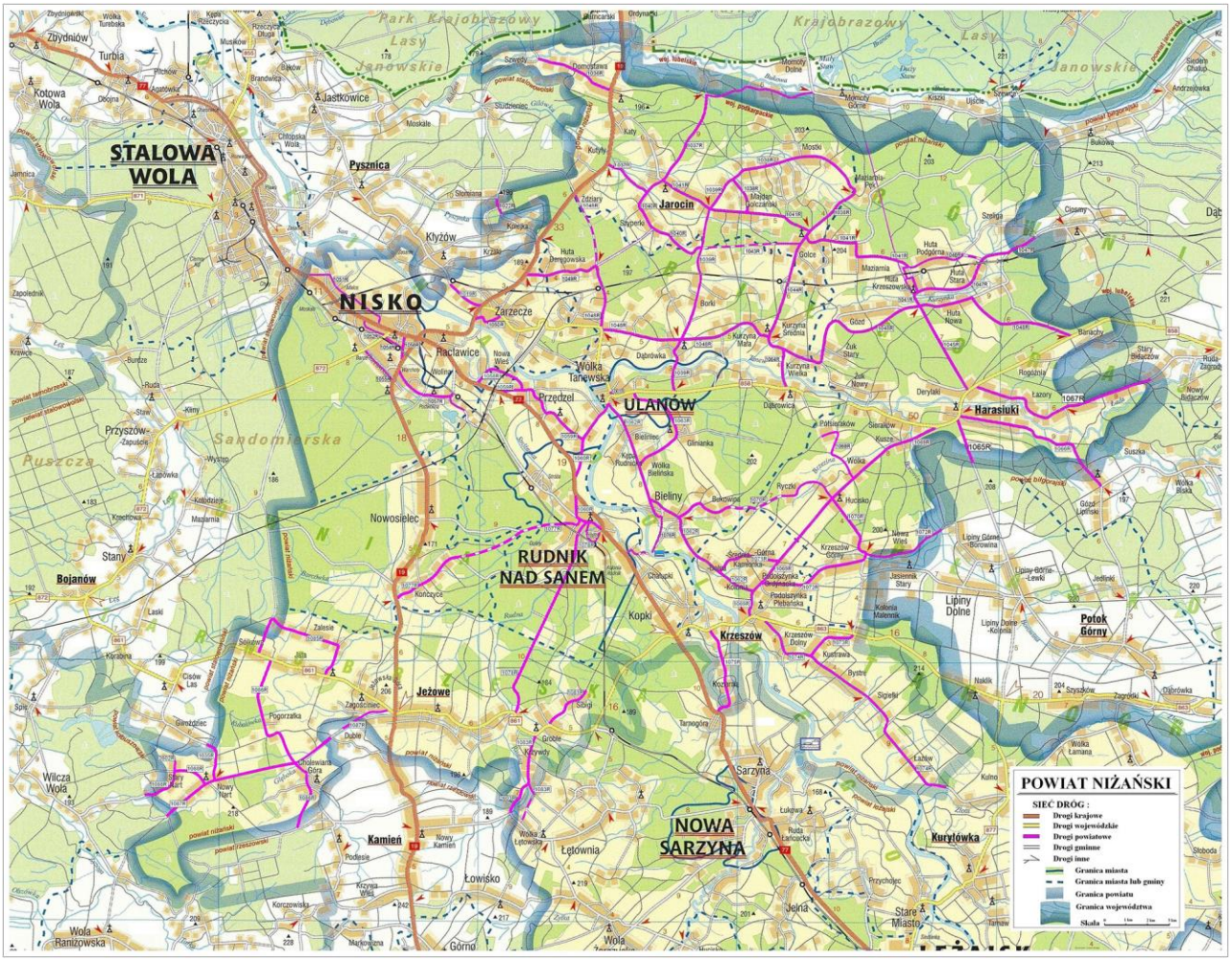

Mapa – sieć dróg powiatowych w powiecie niżańskim

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. kilometraż dróg powiatowych powiatu niżańskiego wynosi 290,9 km, w tym są drogi utwardzone, nieutwardzone, 19 obiektów mostowych i jedna przeprawa (łódź przewozowa) – wiele z nich wymaga przeprowadzenia remontów, czy poważnych nakładów inwestycyjnych.

Jeżeli chodzi o drogi wojewódzkie przez teren powiatu niżańskiego przebiegają cztery:

1) nr 858 Zarzecze – Biłgoraj – Zwierzyniec – Szczebrzeszyn (do granicy województwa podkarpackiego),
2) nr 861 Bojanów – Kopki,
3) nr 863 Kopki – Krzeszów – Tarnogród – Cieszanów,
4) nr 872 rz. Wisła – Baranów Sandomierski – Wola Baranowska – Majdan Królewski – Nisko.

Stanowią one bardzo ważne ciągi komunikacyjne na terenie powiatu. Zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa użytkowników dróg to prawidłowo funkcjonujące ciągi komunikacyjne, w skład których poza drogami wchodzą m.in. przydrożne rowy, przepusty, chodniki czy mosty zlokalizowane większości w ciągach dróg powiatowych. Istniejąca sieć dróg powiatowych wymaga lepszego skomunikowania nie tylko z drogami wojewódzkimi, ale i z drogami krajowymi (m. in. budowaną drogą nr S19) i autostradą A4. Droga krajowa S19 jest również bardzo istotna dla mieszkańców powiatu niżańskiego z punktu widzenia szybkiego dojazdu do lotniska w Jasionce.

Port lotniczy Rzeszów – Jasionka jest międzynarodowym portem lotniczym położonym 10 km od centrum Rzeszowa we wsi Jasionka. W 2013 roku z lotniska skorzystało 589 920 pasażerów, co dało mu 8 miejsce w Polsce pod względem liczby obsłużonych pasażerów.[4] W kolejnych latach liczba korzystających z lotniska zwiększała się w 2014 roku do 601 070 osób, a w 2015 roku do 645 214.[5]

Środki finansowe przeznaczone w budżetach: wojewódzkim, powiatowym i gminnym na budowę, utrzymanie i modernizację dróg i mostów nie zaspokajają potrzeb remontowych, modernizacyjnych i inwestycyjnych. Do radykalnej poprawy stanu dróg potrzebne są środki finansowe wielokrotnie przekraczające możliwości budżetu powiatu.

5.2. Infrastruktura kolejowa

Transport kolejowy stanowi uzupełnienie transportu drogowego. Przez teren powiatu przechodzą szlaki kolejowe relacji: linia nr 66 Zwierzyniec Towarowy – Biłgoraj – Nisko – Stalowa Wola, linia nr 68 Rozwadów – Nisko – Rudnik nad Sanem – Przeworsk. Linia relacji Zwierzyniec – Stalowa Wola nie jest zelektryfikowana, druga natomiast jest całkowicie zelektryfikowana. Pierwsza z nich została zaliczona do linii kolejowej o znaczeniu krajowym, ale ważniejszą rolę gospodarczą i społeczną odgrywa druga magistrala, która jest prawie na całej długości dwutorowa. Dobra jakość torowisk powoduje, że kolejowe firmy przewozowe korzystają z linii nr 68, pomimo że jest dłuższa niż od połączenia przez Dębicę, Mielec, Tarnobrzeg.

Duże znaczenie ma także Linia Hutnicza Szerokotorowa (LHS) – linia kolejowa towarowa nr 65, jednotorowa o poszerzonym rozstawie szyn, relacji granica państwa z Ukrainą – Hrubieszów – Sławków, gdzie znajduje się końcowy terminal przeładunkowy (linia przebiega m.in. przez gminy Nisko, Rudnik nad Sanem, Ulanów i Harasiuki). Linia ta stanowi ciągle nie wykorzystaną szansę przewozu towarów do i z państw byłego Związku Radzieckiego oraz państw azjatyckich (to najdłuższa na terenie Polski kolejowa linia szerokotorowa – prawie 400 km torów – o rozstawie szyn 1520 mm, przeznaczona do transportu towarowego). LHS biegnie przez obszar południowo – wschodniej Polski, przez województwa: lubelskie, podkarpackie, świętokrzyskie, małopolskie i śląskie. Jej atrybuty to transport bez konieczności przeładunku towarów na granicy oraz możliwość prowadzenia ciężkich składów całopociągowych. Zaletami transportu kolejowego, w porównaniu z morskim, to niższy koszt i krótszy czas potrzebny do przewiezienia towarów. W przypadku wzrostu ruchu na linii możliwe są do realizacji projekty budowy terminali w powiecie niżańskim. Terminale te byłyby punktem początkowym dla transportu samochodowego do południowej i północnej Europy. Dalszy wzrost rentowności tak zlokalizowanego punktu przeładunkowego byłby możliwy w przypadku realizacji budowy drogi szybkiego ruchu S19.[6]

5.3. Transport publiczny

Powiat niżański ma połączenia autobusowe oraz dalekobieżne połączenia autobusowe z wieloma miastami w kraju i za granicą. Od wielu lat funkcjonują linie autobusowe łączące Nisko

---

[4] https://pl.wikipedia.org/wiki/Port_lotniczy_Rzesz%C3%B3w-Jasionka
[5] http://www.rzeszowairport.pl/statystyki/operacje_lotnicze/35/0/statystyki_ruchu.html
[6] http://www.lhs.pl/info/LHS

z krajami Unii Europejskiej, jak również z Ukrainą (odjazdy ze Stalowej Woli). Funkcjonuje również stalowowolska miejska komunikacja samochodowa (MZKS) docierająca m.in. do Niska, Zarzecza, Racławic, Woliny, Nowej Wsi koło Niska oraz Przędzela. Łączność siedziby powiatu z miejscowościami słabiej skomunikowanymi poza dużymi przewoźnikami powstałymi na bazie PKS-u zapewnia kilka niewielkich firm przewozowych, które wykazują się większą elastycznością i dopasowaniem do potrzeb rynkowych. W miarę ewoluowania zapotrzebowania na osobowy transport drogowy powiat i gminy na jego terenie, podejmować będą zadania z funkcjonowaniem publicznego transportu zbiorowego, wynikające z ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Najczęściej powiat i gminy działać będą jako operator, bowiem ani powiat, ani żadna z gmin powiatu nie posiada własnego przedsiębiorstwa przewozowego. Dla zwiększenia roli zbiorowego transportu publicznego na terenie powiatu niżańskiego konieczne są inwestycje w infrastrukturę dworcową i przystankową.

6. Sytuacja gospodarcza

6.1. Działalność gospodarcza

W wyniku transformacji systemu ustrojowego Polski nastąpiła wyraźna zmiana w strukturze podmiotów gospodarczych. Na bazie byłych przedsiębiorstw powstały spółki, w większości z przewagą lub z wyłącznością kapitału prywatnego. Sytuacja społeczno – gospodarcza, która podlega ustawicznym przemianom, ukierunkowała się głównie na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w branży usług i małej produkcji nieprzemysłowej. Zachodzące zmiany obrazuje tabela 21.

Tabela 21. Liczba jednostek zarejestrowanych w systemie REGON

Lata	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
2007	3 614	168	3 446
2008	3 720	173	3 547
2009	3 690	171	3 519
2010	3 880	172	3 708
2011	3 852	171	3 681
2012	3 932	173	3 759
2013	3 993	168	3 825
2014	4 088	163	3 925
2015	4 145	159	3 973

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Wg stanu na koniec 2015 r. w powiecie działalność gospodarczą prowadziło 4 145 podmiotów gospodarczych (3 973 w sektorze prywatnym i 159 w sektorze publicznym), z czego do 9 osób zatrudniało 3 975 podmiotów, od 10 do 49 zatrudniało 149 podmiotów, a od 50 do 249 takich podmiotów było 20.

W latach 2007 – 2015 zauważalny jest wzrost liczby jednostek zarejestrowanych w systemie REGON w sektorze prywatnym (wzrost jednostek w roku 2015 o 527 w porównaniu z rokiem 2007), natomiast w sektorze publicznym wzrost zauważalny był w latach 2008 – 2012, w 2013 roku liczba osiągnęła poziom z roku 2007, a w latach 2014 – 2015 odnotowano spadek liczby podmiotów.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD przedstawia tabela 22.

Tabela 22. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD

Podmioty	2012	2013	2014	2015
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	116	116	106	109
Górnictwo i wydobywanie	8	8	8	8
Przetwórstwo przemysłowe	501	511	534	516
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	1	1
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	16	17	18	18
Budownictwo	684	708	722	715
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 119	1 102	1 099	1 100
Transport i gospodarka magazynowa	200	194	205	226
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	116	117	120	117
Informacja i komunikacja	58	65	74	79
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	105	109	107	109
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	43	44	42	46
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	195	198	210	220
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	47	56	64	71
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	72	71	69	68
Edukacja	161	165	161	163
Ochrona zdrowotna i pomoc społeczna	167	178	182	193
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	69	73	73	79
Pozostała działalność usługowa	255	261	292	306
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Z analizy tabeli 22 wynika, że najwięcej jednostek działa w sekcjach: 1) handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; 2) budownictwo; 3) przetwórstwo przemysłowe; 4) ochrona zdrowotna i pomoc społeczna. W gminie Rudnik nad Sanem istnieje 35 zarejestrowanych firm zajmujących się przetwórstwem wikliny. Współpracują one z mieszkańcami gmin: Rudnik nad Sanem, Ulanów, Jeżowe, Krzeszów, wyplatających koszyki, galanterię, meble itp. Produkowane przez nie wyroby posiadają wysokie walory użytkowe, spełniają wymogi produktów ekologicznych i są eksportowane do wielu krajów świata.

Najbardziej rozwijającymi się sekcjami w latach 2012 – 2015 okazały się: pozostała działalność usługowa, budownictwo, ochrona zdrowotna i pomoc społeczna, transport i gospodarka magazynowa czy działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, spadła natomiast liczba podmiotów w sekcji rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo oraz w sekcji administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.

Tabela 23. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)

Lata	Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)
2007	5 134
2008	2 984
2009	2 513
2010	4 297
2011	5 172
2012	4 592
2013	4 746
2014	5 308

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Produkcja sprzedana przemysłu w Powiecie Niżańskim w latach 2007 – 2013 maleje, wzrosła dopiero w 2014 r. Najgorsza sytuacja była w latach 2008 – 2009. Produkcja sprzedana spadła w porównaniu z rokiem 2007 o 2 621 jednostek. W roku 2012 sytuacja wyglądała podobnie, produkcja sprzedana w porównaniu z rokiem 2013 zmniejszyła się o 580. Niska wartość produkcji sprzedanej na jednego mieszkańca w roku 2008 i 2009 była wynikiem upadku dwóch największych przedsiębiorstw, tj. Zakładów Metalowych „NIMET" i Zakładów Mięsnych Nisko S.A. oraz trudności transformacyjnych innych zakładów.

Na terenie powiatu istnieją dogodne warunki eksploatacji surowców ilastych do produkcji cegły i ceramiki szlachetnej, duże pokłady gliny w Zarzeczu oraz piasku dla potrzeb budownictwa. Aktualnie jest zarejestrowanych 18 zakładów górniczych, wydobywających surowce pospolite (15 kopalni piasku, 2 kopalnie surowców ilastych i 1 kopalnia torfu).

6.2. Instytucje wspierające biznes

Na terenie powiatu niżańskiego działają instytucje wspierające m. in. biznes, czy MŚP (małe i średnie przedsiębiorstwa). Spośród instytucji doradczych dla przedsiębiorców działa Stowarzyszenie „Niżańskie Centrum Rozwoju" oraz Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej". Pomoc doradczą świadczą też inne instytucje niezlokalizowane na terenie powiatu, ale obejmujące obszar powiatu swoim zasięgiem działania.

6.2.1. Stowarzyszenie „Niżańskie Centrum Rozwoju"

Stowarzyszenie „Niżańskie Centrum Rozwoju" (NCR) powstało w 2003 roku w wyniku realizacji projektu „Wspieranie rozwoju lokalnych porozumień na rzecz zatrudnienia" w ramach programu finansowego ze środków przedakcesyjnych PHARE 2000.

Cele NCR to: wspieranie wszelkich inicjatyw mających na celu społeczno – ekonomiczny rozwój wspólnot i społeczności lokalnej powiatu niżańskiego, wspomaganie rozwoju gospodarczego, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć gospodarczych mających na celu aktywizację zawodową, podnoszenie kwalifikacji lokalnych zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb pracodawców oraz promocja zatrudnienia, podejmowanie działań na rzecz ekologii oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, działania na rzecz integracji europejskiej, tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, osób znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, pomoc społeczna rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, działania na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, podejmowanie działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, wspieranie inicjatyw podejmowanych w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży, promowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, wspomaganie rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku.

NCR swoją działalność opiera głównie o realizację projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, zarówno unijnych jak i krajowych. Dotychczas zrealizowało 29 projektów w ramach takich programów jak: PHARE 2000 SSG, Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Phare 2002, Działaj Lokalnie, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Kultura Dostępna. Na realizację projektów pozyskano dotychczas łącznie około 6 milionów złotych. Ze wsparcia oferowanego przez Stowarzyszenie w postaci różnego rodzaju kursów, szkoleń, warsztatów, zajęć pozalekcyjnych, wyjazdów edukacyjnych, staży, pomocy przy pisaniu wniosków i innych działań skorzystało kilka tysięcy osób. Kolejne przygotowane projekty są obecnie w trakcie oceny.

NCR prowadzi również kursy i szkolenia na zlecenie innych instytucji, pomaga przyszłym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu dotacji na rozpoczęcie działalności, współpracuje z instytucjami i organizacjami z terenu powiatu i okolic.

6.2.2. Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej"

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej" (LGD) – to

stowarzyszenie, które powstało w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. *o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (Dz. U. z 2013 r. poz. 173, z późn. zm).

LGD jest partnerstwem trójsektorowym, w skład którego wchodzą przedstawiciele samorządu, przedsiębiorcy oraz Stowarzyszenia i osoby fizyczne.

LGD zostało powołane do opracowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, czyli dokumentu określającego kierunki rozwoju naszego regionu, przyczyniającego się do podniesienia jego atrakcyjności jak również mającego bezpośredni wpływ na polepszenie poziomu życia mieszkańców powiatu niżańskiego.

Głównym zadaniem LGD jest inicjowanie oraz wspieranie nowatorskich pomysłów ukierunkowanych na wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczo – turystycznych, a także historyczno – kulturowych. W ramach realizacji swojej strategii LGD wspiera rozwój obszarów wiejskich powiatu niżańskiego poprzez promocję środowiska naturalnego naszego regionu, jego krajobrazów oraz zasobów historycznych, kultywowanie miejscowej tradycji oraz lokalnych obrzędów i zwyczajów, jak również poprzez promocję produktu regionalnego.

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju mieści się w granicach administracyjnych powiatu niżańskiego. W skład tego obszaru wchodzą tereny siedmiu gmin powiatu niżańskiego, tj.: cztery gminy wiejskie: Harasiuki, Jarocin, Jeżowe i Krzeszów oraz trzy gminy miejsko – wiejskie: Nisko, Rudnik nad Sanem i Ulanów.

Budowanie partnerstwa na rzecz wdrażania inicjatywy LEADER w powiecie niżańskim zostało rozpoczęte w 2003 roku poprzez realizację projektu polsko – holenderskiego o nazwie „Wsparcie Budowania Instytucji na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich". W projekcie uczestniczyły trzy powiaty: leżajski, biłgorajski oraz niżański. Celem projektu było wsparcie zdolności instytucjonalnych na obszarach pilotażowych w kontekście formułowania i wdrożenia programów rozwoju wsi. W wyniku tych szkoleń powstał zalążek Lokalnej Grupy Działania łączącej podmioty z trzech sektorów: samorządowców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. To właśnie oni stanowili trzon organizacyjny, który wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Nisku, Urzędem Gminy i Miasta Ulanów oraz Stowarzyszeniem „Niżańskie Centrum Rozwoju" opracował w ramach I schematu Leader + dla wszystkich gmin powiatu niżańskiego projekt pod nazwą „Aktywność mieszkańców szansą rozwoju powiatu niżańskiego".

Pomimo wykluczenia z dofinansowania w ramach Schematu I samodzielnie, czyli staraniem osób działających na rzecz swoich środowisk bez środków pochodzących z programu Leader+, zrealizowano założenia projektu i utworzono „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej" oraz opracowano ZSROW dla gmin wchodzących w skład powiatu niżańskiego. W dniu 31 marca 2006 r. odbyło się Zebranie Członków Założycieli Stowarzyszenia, podczas którego powołano Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej".

LGD oprócz działań związanych z realizacją Programu LEADER podejmowała na przestrzeni ostatnich lat szereg innych inicjatyw, odbiorcami których byli mieszkańcy obszaru LGD. Były to m. in. projekty: „Stypendia pomostowe na I rok studiów dziennych" (2010 – 2016), „Wykwalifikowany strażak ochotnik gwarancją bezpieczeństwa w powiecie niżańskim" (2010 – 2012), „Razem, młodzi przyjaciele" (2014), „Akademia Aktywnych Obywateli – Podkarpackie Inicjatywy Lokalne" (2014 – 2016).

6.2.3. Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli

Regionalna Izba Gospodarcza (RIG) została powołana w dniu 10 marca 1998 r. na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. *o izbach gospodarczych* (Dz. U. z 2009 r. poz. 84, poz. 710 z późn. zm.). Jest organizacją samorządu gospodarczego, reprezentującą interesy gospodarcze zrzeszonych w niej podmiotów w zakresie ich działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej lub usługowej w szczególności wobec organów państwowych.

RIG świadczy usługi dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą na terenie Polski Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem województwa podkarpackiego. Specjalizuje się w dziedzinie usług:

- finansowych,
- doradczych o charakterze ogólnym,
- doradczych o charakterze proinnowacyjnym,
- szkoleniowych,
- informacyjnych,
- mentoring zewnętrzny.

RIG realizuje i realizowała liczne projekty przedakcesyjne i strukturalne na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

6.2.4. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju

Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju (LSR) zostało powołane w czerwcu 1993 r. i od ponad 20 lat zajmuje się wspieraniem przedsiębiorczości w regionie. Swoją siedzibę ma w Leżajsku, ale usługi świadczy dla mieszkańców, osób bezrobotnych, instytucji i firm w sąsiadujących powiatach, w tym z powiatu niżańskiego. Mieszkańcy powiatu, osoby bezrobotne i firmy korzystają z pomocy LSR w pozyskaniu dotacji na rozpoczęcie działalności z Urzędu Pracy, pozyskaniu dotacji z wdrażanych przez LSR programów dotacyjnych współfinasowanych ze środków unijnych (EFS), preferencyjnych pożyczek na rozwój działalności, informacji i doradztwa gospodarczego.

Usługi LSR mają charakter kompleksowy i realizowane są przez doświadczonych, certyfikowanych konsultantów zgodnie ze standardami Krajowej Sieci Usług (KSU) zarządzanej przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). LSR jest członkiem KSU od 1997 roku. Posiada Certyfikat Systemu Zarządzania Jakością wg normy PN-EN ISO 9001 oraz wpisy do rejestru instytucji szkoleniowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz Agencji Zatrudnienia nr 7608.

Osobom, które zamierzają podjąć działalność gospodarczą LSR oferuje:

- autorskie szkolenia dostosowane do fazy procesu założycielskiego firmy: poszukiwanie i weryfikacja pomysłu, prawno – finansowe, ekonomiczne i organizacyjne aspekty podejmowania działalności gospodarczej, zarządzanie mikro firmą,
- doradztwo indywidualne – pomoc w powstaniu takiego modelu biznesowego firmy (w rezultacie w opracowaniu biznes planu/wniosku o dotację lub pożyczkę), który będzie zgodny z wizją i kompetencjami właściciela, realiami rynku i wymaganiami instytucji finansującej.

LSR firmom z sektora MŚP oferuje:

- aktualną informację np. o dostępnych źródłach finansowania rozwoju,
- doradztwo rozwojowe w zakresie planowania strategicznego, zarządzania firmą, pozyskiwania kapitału,
- preferencyjne pożyczki na inwestycje w ramach własnego Funduszu Pożyczkowego,
- usługi finansowo – księgowe (prowadzą biuro rachunkowe),
- usługi w zakresie doradztwa zawodowego, rekrutacji pracowników, doradztwa personalnego (np. szkolenia i rozwój personelu) w ramach Agencji Zatrudnienia.

6.2.5. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu

Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (ARP) – zarządzająca Tarnobrzeską Specjalną Strefą Ekonomiczną EURO-PARK WISŁOSAN, jest strategiczną spółką Skarbu Państwa. Działając od 1991 roku na polskim rynku gospodarczym wspierając najważniejsze jego potrzeby. Aktualnie strategia i zakres działań ARP opierają się na trzech równoważnych filarach:

1) Innowacje

ARP dysponuje systemem narzędzi skierowanych do dużych przedsiębiorstw i firm MSP w skład których wchodzą instrumenty finansowe oraz kojarzące środowiska nauki i biznesu.

2) Restrukturyzacja

Filar obejmuje m. in. pakiet projektów pożyczkowych oraz usług doradczych.

3) Inwestycje

W portfelu kapitałowym ARP znajduje się kilkadziesiąt spółek, a także specjalne strefy ekonomiczne.

Tarnobrzeska strefa obejmuje obszar 1 743 ha terenów inwestycyjnych położonych w 6 województwach: podkarpackim, lubelskim, mazowieckim, świętokrzyskim, podlaskim i dolnośląskim. W celu bieżącego zarządzania i administrowania strefą Agencja Rozwoju Przemysłu powołała w 1999 roku Oddział ARP w Tarnobrzegu. W EURO-PARK WISŁOSAN wydano ponad 300 zezwoleń na działalność gospodarczą w ramach których przedsiębiorcy zatrudniają blisko 25 tysięcy osób. Inwestorzy ponieśli wydatki inwestycyjne w ramach projektów realizowanych w strefie w wysokości 8,1 mld złotych, z czego 70 % to kapitał zagraniczny.

W Tarnobrzeskiej SSE działa 21 podstref – jedną z nich jest Podstrefa Stalowa Wola o łącznej powierzchni 287,41 ha. Tereny położone w Nisku (15,76 ha) i w Rudniku nad Sanem (4,38 ha) są Rejonami Inwestycyjnymi w ramach tej podstrefy. Rejon Nisko włączony do strefy w 2001 roku jest aktualnie zagospodarowany – działa na nim inwestor Armatoora S.A., natomiast Rejon Rudnik nad Sanem (w strefie od 2015 roku) stanowi teren typu greenfield.

EURO-PARK WISŁOSAN oferuje inwestorom strefowym pomoc publiczną w formie zwolnień z podatku dochodowego na najwyższym dopuszczalnym w EU poziomie, w województwie podkarpackim wynosi on nawet 70 % nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników. Podstawą do korzystania ze zwolnień podatkowych jest zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy udzielane przez Agencję Rozwoju Przemysłu. Każdy przedsiębiorca otrzymuje wsparcie specjalistów ARP na wszystkich etapach procedury uzyskania zezwolenia. Strefa współpracuje z lokalnymi i regionalnymi samorządami. Inwestorzy mają zagwarantowaną szybką ścieżkę procedowania w ramach swoich projektów strefowych.

6.2.6. Stowarzyszenie B–4

Stowarzyszenie B–4 (B–4) z siedzibą w Rzeszowie jest organizacją pozarządową, współpracującą z wieloma partnerami z sektora przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, jednostek samorządowych oraz uczelni z Polski i z zagranicy. Od 20 lat misją B–4 jest działalność na rzecz rozwoju lokalnego, wzmacniania potencjału zasobów ludzkich oraz poprawy jakości życia mieszkańców. B–4 wspiera również rozwój gospodarczy i przedsiębiorczość, m. in. poprzez usługi doradcze i szkoleniowe, pozyskiwanie funduszy na dotacje na rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej oraz pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy sektorem biznesowym a jednostkami naukowo – badawczymi.

Głównym obszarem działalności B–4 na terenie powiatu niżańskiego jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia. Organizacja prowadzi działania aktywizacyjne dla bezrobotnych, niejednokrotnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, współpracując z Powiatowym Urzędem Pracy oraz lokalnymi pracodawcami. Przedsięwzięcie ma na celu doprowadzenie do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych i obejmuje m.in. pośrednictwo pracy, indywidualny coaching i szkolenia zgodne z potrzebami pracodawców.

6.2.7 Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu

Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu (Ośrodek) jest organizacją pozarządową, działającą od 1991 r., której celem jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i inicjatyw lokalnych na terenie południowo – wschodniej Polski, przede wszystkim w województwie świętokrzyskim i podkarpackim.

Ośrodek prowadzi doradztwo, szkoli, informuje, udziela pożyczek w ramach prowadzonego Funduszu Pożyczkowego, pomaga otwierać działalność gospodarczą. Jako instytucja otoczenia biznesu, wspiera rozwój sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz realizuje projekty wzmacniające rozwój aktywności gospodarczej na obszarach wiejskich. Ośrodek podejmuje działania pomagające społecznościom lokalnym rozwijać umiejętności i podnosić kwalifikacje zawodowe oraz prowadzić działalność społeczną i realizować ciekawe inicjatywy na rzecz własnego środowiska w ramach lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych. Działania Ośrodka adresowane są również do samorządów lokalnych.

Ośrodek prowadzi aktywne działania na rzecz mieszkańców powiatu niżańskiego. W latach 2014 – 2015 zrealizował projekt pn. *Własna firma zamiast bezrobocia,* w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013, adresowany do osób bezrobotnych w wieku do 30 roku życia i powyżej 50, przyznając 34 osobom (m. in. z powiatu niżańskiego) bezpośrednie wsparcie finansowe w postaci dotacji inwestycyjnych oraz kilkumiesięcznego wsparcia pomostowego na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Projekty wspierające rozwój przedsiębiorczości i zakładanie nowych firm, realizowane były również w latach 2009 – 2010 oraz 2010 – 2012.

Ośrodek, jako instytucja otoczenia biznesu oraz organizacja trzeciego sektora, działająca na rzecz rozwoju lokalnego, jest otwarta na współpracę w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości oraz inicjatyw lokalnych mieszkańców powiatu niżańskiego.

6.2.8 Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Tarnobrzegu

Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR S.A.) powołana w 1993 roku jest instytucją rozwoju lokalnego, której obszar działania nakierowany na tereny byłego województwa tarnobrzeskiego w pełni obejmuje obszar powiatu niżańskiego.

Misją TARR SA. jest *„Wspieranie rozwoju gospodarczego regionu poprzez inicjowanie, współudział, samodzielną realizację przedsięwzięć nastawionych na długoterminowe efekty ekonomiczne i społeczne oraz prowadzenie działalności gospodarczej w celu zapewnienia środków finansowych na realizację przedsięwzięć i działalności bieżącej Agencji"* Zgodnie z tym przesłaniem oraz bazując na ponad dwudziestoletnim doświadczeniu w realizacji licznych projektów społeczno – gospodarczych TARR SA. oferuje szerokie spektrum możliwości wsparcia zarówno dla samorządów, jak i przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych.

W odniesieniu do powiatu niżańskiego TARR SA., której kapitał akcyjny w 2016 roku wynosił 1,25 miliona złotych, oferuje szeroki wachlarz wsparcia finansowego dla osób bezrobotnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Wsparcie to obejmuje zarówno dotacje dla rozpoczynających działalność gospodarczą jak również korzystne usługi finansowe oferowane przez prowadzony przez siebie Fundusz Pożyczkowy. TARR SA. posiada bardzo bogate doświadczenie w zakresie wsparcia dla samorządów lokalnych w zakresie pomocy przy aplikowaniu o środki finansowe z funduszy unijnych oferując pomoc podczas przygotowywania dokumentacji z tym związanej. Dla bardziej rozwiniętych podmiotów gospodarczych TARR SA. oferuje usługi doradcze oraz różnorodne możliwości wsparcia w ramach prowadzonych przez siebie inkubatorów przedsiębiorczości oraz Tarnobrzeskiego Parku Przemysłowo – Technologicznego. Perspektywiczną formą wsparcia, która może być wykorzystana przez mieszkańców powiatu niżańskiego jest oferta pomocy, w ramach której TARR SA. będzie prowadziła Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej.

7. Współpraca przygraniczna

Uwzględniając położenie geograficzne województwa podkarpackiego i powiatu niżańskiego – Powiat Niżański wraz z Gminą i Miastem Nisko nawiązało współpracę z Rejonem i Miastem Gorodok na Ukrainie. W dniach 20 – 21 grudnia 2001 r. podpisano umowę 3 – stronną o współpracy partnerskiej w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i kulturalnego regionów.

Ponadto 29 października 2015 r. Rada Powiatu Niżańskiego podjęła uchwałę Nr XV/64/2015 w sprawie nawiązania współpracy pomiędzy Powiatem Niżańskim a samorządem Rejonu Złoczowskiego obwodu Lwowskiego Republiki Ukraińskiej. Współpraca dotyczyć będzie następujących dziedzin; gospodarczej, ekologicznej, społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, rolnictwa i ochrony zdrowia. Współpraca oparta będzie na wspólnych przedsięwzięciach i wymianie doświadczeń w wymienionych dziedzinach.

Gminy powiatu niżańskiego również nawiązały współpracę partnerską w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i kulturalnego regionów, która w poszczególnych gminach wygląda następująco:

Gmina Nisko:

a) Gorodok – Ukraina od 2001 roku (Powiat Niżański wspólnie z Gminą i Miastem Nisko

współpracuje z Rejonem i Miastem Gorodok),

b) Fehérgyarmat – Węgry od 2003 roku,
c) Hecklingen – Niemcy od 1994 roku,
d) Semerovo – Słowacja od 2007 roku.

Gmina Jeżowe

a) Atzenbrugg - Austria od 1994 roku,
b) Rejon Drohobycz – Ukraina od 2002 roku.

Gmina Rudnik nad Sanem

a) Gelnica – Słowacja od 2002 roku.

Gmina Harasiuki

a) Bystre – Słowacja od 2008 roku,
b) Champigny – Francja od 2008 roku,
c) Plancy – I' Abbaye – Francja od 2008 roku.

8. Edukacja i nauka

8.1. Szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe

W ramach obowiązującej w Powiecie Niżańskim sieci szkół funkcjonuje 5 szkół ponadgimnazjalnych (Liceum Ogólnokształcące w Nisku, Liceum Ogólnokształcące w Rudniku nad Sanem, Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku, Zespół Szkół w Rudniku nad Sanem, Zespół Szkół w Jeżowem) oraz placówki oświatowe – Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Rudniku nad Sanem i Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nisku.

Licea ogólnokształcące:

1. Liceum Ogólnokształcące mieszczące się w Nisku, Plac Wolności 3, które oferuje uczniom możliwość poszerzania wiedzy w klasach:
   1) humanistyczno – prawniczej,
   2) biologiczno – chemicznej,
   3) matematyczno – fizycznej,
   4) politechniczno – ekonomicznej.

W roku szkolnym 2014/2015 w Liceum w 13 oddziałach kształciło się łącznie 352 uczniów.

2. Liceum Ogólnokształcące mające swoją siedzibę w Rudniku nad Sanem przy ul. Marszałka Piłsudskiego 9, dające uczniom możliwość poszerzania wiedzy w klasach:
   1) geograficzno – matematycznej,
   2) biologiczno – matematycznej / geograficzno – matematycznej.

W roku szkolnym 2014/2015 w Liceum w 2 oddziałach kształciło się łącznie 48 uczniów.

Zespoły Szkół:

1. Zespół Szkół w Jeżowem mieszczący się w Jeżowem 162A, kształcący uczniów w następujących typach szkół:

1) liceum ogólnokształcące, gdzie uczniowie mają możliwość poszerzania głównie wiedzy humanistycznej (w 3 oddziałach kształciło się 80 uczniów),
2) technikum, zawód technik budownictwa (w 4 oddziałach kształciło się 80 uczniów).

W roku szkolnym 2014/2015 łącznie w Zespole Szkół 7 oddziałach kształciło się 160 uczniów.

2. Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej (RCEZ) mieszczące się w Nisku, przy ul. Sandomierskiej 1, w którym funkcjonuje:
   1) technikum – 4 letnie kształcące w zawodach: technik elektryk, technik elektronik, technik informatyk, technik mechatronik, technik ekonomista, technik organizacji reklamy, technik geodeta (w 21 oddziałach kształciło się 533 uczniów),
   2) zasadnicza szkoła zawodowa z klasą kształcącą w zawodzie elektryk oraz klasą wielozawodową (w 3 oddziałach kształciło się 78 uczniów),
   3) liceum ogólnokształcące dla dorosłych (w 3 oddziałach kształciło się 48 uczniów).

W roku szkolnym 2014/2015 łącznie w RCEZ w 27 oddziałach kształciło się 659 uczniów.

3. Zespół Szkół funkcjonujący w Rudniku nad Sanem przy ul. Marszałka Piłsudskiego 28, kształcący uczniów w następujących typach szkół i zawodach:
   1) technikum 4 – letnie: zawody technik mechanik, technik pojazdów samochodowych, technik technologii drewna, technik handlowiec (w 6 oddziałach kształciło się 133 uczniów),
   2) technikum uzupełniającego dla dorosłych – zawód technik mechanik (w 1 oddziale kształciło się 26 uczniów),
   3) liceum ogólnokształcące dla dorosłych (w 3 oddziałach kształciło się 56 uczniów).

W roku szkolnym 2014/2015 łącznie w Zespole Szkół w Rudniku nad Sanem w 10 oddziałach kształciło się 215 uczniów.
Ponadto Zespół Szkół w roku szkolnym 2014/2015 prowadził kurs kwalifikacyjny A.22 dla 26 uczniów w ramach 1 oddziału.

Podsumowując rok szkolny 2014/2015 w prowadzonych przez Powiat Niżański szkołach ponadgimnazjalnych w 59 oddziałach kształciło się 1 434 uczniów, w tym w poszczególnych klasach:

1) I – 387,
2) II – 444,
3) III – 403,
4) IV – 200.

Placówki Oświatowe

1. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy mający swoją siedzibę w Rudniku nad Sanem przy ul. Mickiewicza 38, gdzie uczą się uczniowie z różnym stopniem upośledzenia posiadający orzeczenia Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
2. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna z siedzibą w Nisku, przy ul. Paderewskiego 4.

Tabela 24. Stan organizacyjny Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Rudniku nad Sanem w roku szkolnym 2014/2015

Typ szkoły	Liczba oddziałów	Liczba uczniów/ wychowanków	Rodzaj upośledzenia
Szkoła podstawowa	12	66	autyzm, niepełnosprawność sprzężona, upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, upośledzenie umysłowe w stopniu głębokim
Gimnazjum	5	38	autyzm, niepełnosprawność sprzężona, upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, upośledzenie umysłowe w stopniu głębokim
Szkoła przysposabiająca do pracy	6	47	upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawność sprzężona
Zespół rewalidacyjno-wychowawczy		17	dysfunkcje rozwojowe, autyzm
Razem:	**23**	**151**	
Internat	6	59	autyzm, niepełnosprawność sprzężona, upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym

Tabela na podstawie informacji ze szkół – stan na dzień 30 września 2014 r.

W związku ze wzrastającą liczbą osób posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz zapewnieniem ciągłości edukacji należy zadbać o powiększenie bazy edukacyjnej Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Rudniku nad Sanem.

Ponadto w powiecie niżańskim prowadzi kształcenie:

1. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie Wydział Zamiejscowy w Nisku,
2. Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Nisku (Wydział Transportu i Elektrotechniki).

8.2. Baza dydaktyczna i sportowa w powiecie niżańskim

Bazę dydaktyczną i sportową szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Niżański przedstawia tabela 25.

Tabela 25. Baza dydaktyczna szkół ponadgimnazjalnych w powiecie niżańskim

Szkoła	Sale lekcyjne	Pracownie			Sale gimna-styczne	Gabinety lekarskie, dentystyczne, higienistki	Boiska	Stołówka
		komputerowe	językowe	zawodowe				
ZS w Rudniku nad Sanem	33	4	2	22	1	1	1	-
LO w Rudniku nad Sanem	8	1	3		1	1	1	-
LO w Nisku	18	2	5	-	1	1	1	-
RCEZ w Nisku	21	9	6	4	2	1	2	-
ZS w Jeżowem	7	2	1	1	2	-	2	1
SOSW w Rudniku nad Sanem	28	2	-	-	-	gab. lekarski – 1 gab. logopedy – 2 gab. psychol. – 2	-	1

Źródło: Informacje ze szkół

Wyposażenie każdej ze szkół w pomoce dydaktyczne jest na dobrym poziomie jednak w związku z poszerzaniem oferty edukacyjnej o nowe kierunki kształcenia, wychodzące naprzeciw zapotrzebowaniu rynku pracy, należy stale starać się pozyskiwać środki finansowe na nowoczesne wyposażenie, sprzęt i pomoce dydaktyczne.

9. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, osoby niepełnosprawne

Ochronę zdrowotną mieszkańców Powiatu Niżańskiego, w tym opiekę całodobową, zabezpiecza Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nisku (SPZZOZ w Nisku), w ramach którego funkcjonują dwa przedsiębiorstwa wyodrębnione ze względu na rodzaj wykonywanej działalności: Szpital Powiatowy im. Polskiego Czerwonego Krzyża (PCK) oraz Świadczenia Ambulatoryjne. Jego statutowym celem funkcjonowania jest ochrona ludności objętej obszarem jego działania poprzez prowadzenie działalności leczniczej w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

W poszczególnych przedsiębiorstwach wyodrębniono następujące jednostki i komórki organizacyjne:

1. Szpital Powiatowy im. PCK z oddziałami szpitalnymi: wewnętrzny z pododdziałem gastroenterologicznym, chirurgiczny, ginekologiczno – położniczy, dziecięcy, anestezjologii i intensywnej terapii, noworodkowy, ortopedyczny oraz pozostałą działalności stacjonarną szpitala (izba przyjęć, blok operacyjny, apteka szpitala, centralna sterylizatornia, prosektorium szpitalne),
2. Świadczenia Ambulatoryjne z poradniami specjalistycznymi: gastroenterologiczna, endokrynologiczna, kardiologiczna, chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo – ortopedycznej, chirurgii onkologicznej, urologiczna, ginekologiczna z filiami w ośrodkach zdrowia na terenie powiatu niżańskiego, alergologiczna, neonatologiczna, gruźlicy i chorób płuc, leczenia uzależnień, neurologiczna oraz centrum diabetologiczne. W ramach Świadczeń Ambulatoryjnych działają również: dział fizjoterapii, oddział pomocy doraźnej, dział

diagnostyczny oraz świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (nocna i świąteczna opieka zdrowotna oraz transport sanitarny w POZ).

Ponadto w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podkarpackiego (zatwierdzonym uchwałą Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2014 r.) w części dotyczącej przedsięwzięć priorytetowych i warunków ich realizacji, ujęte jest zadanie „Utworzenie i wyposażenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z lądowiskiem poprzez rozbudowę Szpitala Powiatowego w Nisku jako element podkarpackiego systemu ratownictwa medycznego". Zadanie to wskazane jest również w aktualizacji nr 4 z dnia 14 kwietnia 2015 r. do wojewódzkiego planu działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla województwa podkarpackiego, jako planowany do uruchomienia SOR na terenie województwa podkarpackiego. Jako uzasadnienie do aktualizacji podano m. in. „Planowany SOR w Nisku znajdowałby się, wraz z lądowiskiem, w rejonie krzyżujących się ważnych szlaków komunikacyjnych istniejących drogi krajowej nr 19 Rzeszów – Lublin i nr 77 Lipnik – Przemyśl, a także realizowanych S-19 Kuźnica Białostocka – Barwinek i S-74 Sulejów – Nisko. Ze względu na znaczną liczbę zdarzeń na ww. szlakach komunikacyjnych oraz z uwagi na fakt, iż istniejące SOR-y w ościennych powiatach (Stalowa Wola, Tarnobrzeg) na chwilę obecną nie spełniają wymogów określonych w § 3 ust. 7-10 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 r. *w sprawie szpitalnego oddziału ratunkowego* (Dz. U. z 2015 r. poz. 178 – t. jedn.), proponowana lokalizacja SOR w Nisku jest zasadna dla poprawy dostępności do świadczeń szpitalnych w północnej części województwa podkarpackiego".[7]

Na terenie każdej z gmin funkcjonują również ośrodki zdrowia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Na terenie Gminy i Miasta Nisko funkcjonują następujące:

1. NZOZ w Nisku,
2. NZOZ „NIS–MED" w Nisku,
3. Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska SPZOZ w Rzeszowie, Oddział w Nisku,
4. NZOZ nr 1 Przychodnia Nisko,
5. NZOZ „NIS–MED" w Nowosielcu,
6. NZOZ nr 3 w Nisku.

Teren Gminy i Miasta Rudnik nad Sanem zabezpieczają:

1. NZOZ „Centrum Zdrowia" w Kopkach,
2. NZOZ „Rudnik" w Rudniku nad Sanem.

W Gminie i Mieście Ulanów funkcjonują:

1. NZPOZ w Ulanowie,
2. NZOZ w Kurzynie Średniej.

Gmina Harasiuki objęta jest działaniem:

1. NZOZ w Harasiukach,
2. NZOZ w Hucie Krzeszowskiej.

Gmina Jarocin to:

1. NZPOZ w Jarocinie,
2. NZOZ w Wólce Grodziskiej (powiat leżajski).

[7] https://bip.rzeszow.uw.gov.pl/wp-content/uploads/2015/04/ANEKS-NR-4-ZATWIERDZONY.pdf

W Gminie Jeżowe działa NZOZ w Jeżowem.
Gmina Krzeszów to działalność:

1. NZOZ „Nasze Zdrowie – Niwińscy” w Krzeszowie,
2. NZOZ Centrum Medyczne „Kinesis” w Krzeszowie.

Na terenie powiatu niżańskiego ludzie będący w trudnej sytuacji materialnej mogą uzyskać pomoc w ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie każdej gminy. Pomoc ta może być udzielona w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej.

Osoby z terenu powiatu niżańskiego mogą zgłosić swe problemy jednej z sześciu instytucji niosących pomoc w różnorakich sytuacjach życiowych:

1. „CARITAS”. Stacja opieki,
2. Poradnia uzależnień i współuzależnień,
3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
4. Poradnia zdrowia psychicznego,
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
6. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

oraz ośrodkach pomocy społecznej działających w każdej gminie.

Jednostką organizacyjną udzielającą pomocy w Powiecie Niżańskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, powołane 29 marca 1999 r. do wykonywania określonych ustawami zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie pomocy społecznej i wspierania osób niepełnosprawnych. Szczególną rolę pełnią tu również Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS) czy Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (PPP) oraz lokalne organizacje pozarządowe.

W poniższych tabelach przedstawiono dane dotyczące działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku w latach 2007 – 2014.

Tabela 26. Pomoc społeczna udzielona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku w latach 2007 – 2014

Udzielona pomoc/liczba osób objętych pomocą	**Lata**							
	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Liczba rodzin zastępczych	34	27	27	27	22	21	25	28
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	41	34	32	30	27	26	36	46
Pomoc pieniężna (zł)	302 043	249 060	205 730	208 716	205 861	238 791	298 813	354 546
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo wychowawczych	9	9	9	15	16	10	17	7
Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych objęci pomocą na usamodzielnienie	21	25	26	24	17	5	10	11

Wydatki (zł)	81 877	133 441	144 845	117 576	83 123	24 705	56 836	51 255
Liczba pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych objęci pomocą na usamodzielnienie	15	14	15	19	24	22	18	14
Wydatki (zł)	66 515	70 976	65 479	86 119	162 640	152 573	90 043	64 214
Rehabilitacja społeczna								
Liczba osób objętych turnusami rehabilitacyjnymi dofinansowanymi ze środków PFRON	119	172	47	31	41	53	46	37
Wydatki (zł)	73 191	98 666	49 407	28 800	47 158	54 085	54 750	42 000
Liczba podmiotów które otrzymały dofinansowanie do sportu, kultury, turystyki i rekreacji	6	6	10	3	3	5	3	0
Wydatki (zł)	11 807	25 182	33 872	9 969	12 210	26 239	10 957	0
Liczba osób które otrzymały dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	206	143	168	83	150	141	127	254
Wydatki (zł)	244 131	173 757	162 882	71 538	116 151	129 220	128 291	218 735
Liczba osób które otrzymały dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych.	10	8	11	10	9	14	10	16
Liczba osób które otrzymały dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się	16	7	7	15	14	23	14	6
Wydatki (zł)	180 376	149 491	98 819	118 146	77 942	170 775	144 626	135 227
Liczba uczestników w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem	45	45	45	55	55	55	55	55
Wydatki (zł)	566 315	603 628	767 200	904 200	904 200	904 200	904 200	904 200

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku

Tabela 27. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”

Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie w poszczególnych modułach	Lata			
	2012	2013	2014	2015
Moduł I	7	14	16	3
Kwota (w zł)	34 774	66 323	69 454	33 231
Moduł II	0	28	39	43
Kwota (w zł)	0	51 634	84 840	100 526

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku

W ramach programu realizowane były: Moduł I dotyczący likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową oraz Moduł II dotyczący dofinansowania lub refundacji kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym. Zadania realizowane w danym roku określa dokument pn. Kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

Na podstawie danych zawartych w/w tabeli wynika że, w latach 2013 – 2014 realizowana była większość zadań. W przypadku Modułu II zwiększyła się liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie na przełomie trzech ostatnich lat. W roku 2015 ograniczono zadania, jakie mogą być realizowane w Module I, w związku z powyższym jest znacznie mniejsza ilość rozpatrzonych pozytywnie wniosków.

Tabela 28. Działania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Wyszczególnienie	Lata							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	1 035	1 164	1 233	1 397	1 594	1 786	1 452	1 397
Liczba wydanych legitymacji osób niepełnosprawnych	126	167	179	144	179	164	124	135

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku

Działania podejmowane przez powiat niżański wpisują się w przyjęte przez Radę Powiatu Niżańskiego Strategie w poszczególnych obszarach działalności z zakresu pomocy społecznej:

1) Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych w Powiecie Niżańskim na lata 2008 – 2016,
2) Powiatowy Program Profilaktyki Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowy Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane na terenie powiatu niżańskiego na lata 2015 – 2020,
3) Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011 – 2017,
4) Powiatowy Program na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Niżańskim na lata 2014 – 2016.

10. Bezpieczeństwo publiczne

Powiat niżański jest objęty działaniem Komendy Powiatowej Policji w Nisku, wraz z Komisariatem Policji w Rudniku nad Sanem, Posterunkami Policji w Jeżowem i Harasiukach oraz Zespołami Prewencji w Jarocinie i Krzeszowie. Ilość przestępstw i ich rodzaj w latach 2007 – 2014 obrazuje tabela 29.

Pod względem bezpieczeństwa Powiat Niżański wygląda dobrze – zmniejsza się zagrożenie czynami przestępczymi przy jednoczesnym wzroście wykrywalności sprawców przestępstw. Na taki stan rzeczy wpływ ma wiele czynników – codzienna służba policjantów prewencji, służb kryminalnych, stała analiza bezpieczeństwa na terenie powiatu, coraz lepsza współpraca z mieszkańcami, realizacja wielu programów prewencyjnych, edukacyjnych oraz dobra współpraca z samorządami gmin i powiatu przez Komendę Powiatową Policji w Nisku.

Tabela 29. Przestępczość w Powiecie Niżańskim w latach 2007 – 2014

Wyszczególnienie		Lata							
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość przestępstw ogółem		1 175	1 404	1 408	1 252	1 300	1 353	1 099	775
Wykrywalność przestępstw w %		78,5	82,4	80,9	81,1	84,3	81,8	79,3	72,8
Przestępstwa popełniane przez:	**Kobiety**	35	40	44	46	40	53	44	33
	Mężczyzn	723	959	850	786	655	946	710	428
	Nieletnich	16	40	37	51	68	52	43	43
Przestępstwa kryminalne		579	681	617	606	559	559	562	498
Przestępstwa gospodarcze		83	53	222	93	293	120	51	92
Wskaźnik zagrożenia na 10 tys. mieszkańców		175,2	209,4	210,1	187	194,3	199,8	104	120,4

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Nisku

Analizując tabelę można zauważyć znaczny spadek ilości przestępstw ogółem popełnianych w 2014 roku, w porównaniu z rokiem 2007. Inaczej przedstawia się sytuacja przestępstw popełnianych przez nieletnich. W 2007 roku osoby nieletnie popełniły 16 przestępstw, a w roku 2014 ich liczba wzrosła do 43. Znacząco spadł wskaźnik zagrożenia na 10 tys. mieszkańców, chociaż w roku 2014 r. wzrósł w porównaniu do roku 2013.

Tabela 30. Ilość policjantów i Komisariatów Policji w powiecie niżańskim

Wyszczególnienie	Lata							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość komisariatów	6 + KPP	6 + KPP	6 + KPP	6 + KPP	6 + KPP	6 + KPP	3 + KPP	3 + KPP
Ilość Policjantów	111	111	109	103	104	101	100	101
Miejscowości w których znajdują się komisariaty	Nisko, Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko, Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko, Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko, Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko, Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko Rudnik nad Sanem, Jeżowe,	Nisko, Rudnik nad Sanem, Harasiuki	Nisko, Rudnik nad Sanem, Harasiuki

	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jarocin, Krzeszów, Ulanów, Harasiuki	Jeżowe	Jeżowe

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Nisku

W 2013 roku 3 Komisariaty Policji: w Ulanowie, Jarocinie i Krzeszowie zostały przekształcone na Zespoły Prewencji. Nie zmniejszyło to jednak znacznie ilości policjantów dbających o porządek i bezpieczeństwo mieszkańców powiatu niżańskiego.

Bezpieczeństwem przeciwpożarowym, likwidowaniem miejscowych zagrożeń w wypadku klęsk żywiołowych na terenie powiatu niżańskiego zajmuje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku z Jednostką – Ratowniczo Gaśniczą, a także jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Tabela 31. Statystyka zdarzeń w powiecie niżańskim

Lata	**Wyszczególnienie**			
	Pożary	**Miejscowe zagrożenia**	**Alarmy fałszywe**	**Ogółem zdarzeń**
2007	513	332	13	858
2008	281	415	9	705
2009	415	393	3	811
2010	221	623	8	852
2011	316	405	12	733
2012	491	435	15	941
2013	306	443	9	758
2014	270	289	11	570

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku, współpracuje z jednostkami Ochotniczych Straży Pożarnych znajdującymi się w każdej gminie. 14 jednostek OSP z powiatu niżańskiego jest włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG), natomiast 31 jednostek jest typu S (na wyposażeniu samochód pożarniczy).

1) w gminie Harasiuki – 10 jednostek OSP (2 KSRG, 8 typu S),
2) w gminie Krzeszów – 9 jednostek OSP (1 KSRG, 8 typu S),
3) w gminie Jarocin – 2 jednostki OSP (2 KSRG),
4) w gminie Jeżowe – 8 jednostek OSP (2 KSRG, 6 typu S),
5) w gminie i mieście Ulanów – 9 jednostek OSP (2 KSRG, 7 typu S),
6) w gminie i mieście Nisko – 3 jednostki OSP (2 KSRG, 1 typu S),
7) w gminie i mieście Rudnik nad Sanem – 4 jednostki OSP (3 KSRG, 1 typu S).

W roku 2014 we wszystkich jednostkach zapisanych łącznie było 2 172 czynnych członków, w tym 1 570 w wieku 18 – 65 lat i 142 kobiety.

O bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców powiatu niżańskiego dba Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Nisku, którą kieruje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny. Tabela 32 obrazuje stan sanitarny powiatu niżańskiego.

Tabela 32. Jednostki chorobowe występujące w Powiecie Niżańskim w latach 2007 – 2014

Jednostka chorobowa	Ilość zachorowań							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Salomonelloza	49	24	32	28	29	21	30	13
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe,	10	27	26	18	19	28	24	23
w tym u dzieci do 2 lat	9	26	24	16	17	23	15	11
Wirusowe zakażenia jelitowe,	26	22	13	16	14	11	7	29
w tym u dzieci do 2 lat	6	11	12	12	11	6	-	20
Biegunki i zapalenia żołądkowo – jelitowe BNO (bliżej nieokreślone) ogółem	-	-	-	146	186	174	157	226
Krztusiec	-	3	-	1	6	10	9	2
Szkarlatyna	-	3	-	1	6	10	9	3
Posocznica	2	1	-	-	-	-	-	-
Róża	12	4	4	-	3	3	1	1
Borelioza z Lyme	19	18	21	630	24	27	21	35
OPW (ostre zapalenie wiotkie)	2	-	-	-	-	-	-	0
Pokąsania przez zwierzęta,	39	100	96	104	120	148	138	106
w tym os. szczepione przeciw wściekliźnie	7	20	10	14	6	16	21	13
Ospa wietrzna	213	312	299	124	208	220	121	207
Różyczka	219	-	1	2	19	15	74	6
WZW typu B	1	-	3	1	-	-	-	1
WZW typu C	1	-	3	-	-	-	-	-
Świnka	4	5	4	3	1	4	2	2
Wszawica	1	4	-	-	-	-	-	-
Świerzb	15	13	-	-	-	-	-	-
Bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych	2	1	-	-	-	-	-	-
Wirusowe zapalenie mózgu	2	-	-	-	1	-	-	-
Zapalenie mózgu	2	-	-	-	1	3	-	-

Zatrucie lekami	3	9	-	-	-	-	-	-
Zatrucie alkoholem	4	1	-	-	-	-	-	-
Nosiciele antygenu HBsAg(+)	4	5	9	3	9	1	5	-
Nosiciele przeciwciał anty HCV	6	3	5	2	6	6	3	2
Toksyczny efekt kontaktu z jadowitymi zwierzętami	-	1	-	-	-	-	-	-
Grypa	-	370	1 504	409	854	608	2 886	1 342
Grypa A (H1N1)	-	-	3	-	5	-	7	-
Nowo wykryte zakażenia HIV	-	-	-	-	-	1	1	2
Gruźlica	-	-	-	-	-	-	19	23

Źródło: Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Nisku

W powiecie niżańskim odnotowuje się największą ilość zachorowań na grypę, biegunki i zapalenia żołądkowo – jelitowe bliżej nieokreślone oraz ospę wietrzną. Pozostałe jednostki chorobowe występują rzadko bądź wcale.

Ilość obiektów użyteczności publicznej nadzorowanej przez PSSE w Nisku przedstawia tabela 33.

Tabela 33. Ilość obiektów użyteczność publicznej nadzorowanej przez PSSE w latach 2007 – 2014

Ilość obiektów użyteczności publicznej	**Lata**							
	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Ustępy publiczne	-	2	3	2	2	2	2	2
Baseny	1	1	1	1	1	1	1	1
Domy pomocy społecznej	-	-	2	2	3	4	4	1
Hotele, motele oraz inne obiekty świadczące usługi hotelarskie	7	6	6	8	8	11	21	20
Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej	31	38	52	53	56	56	58	65
Tereny rekreacyjne	3	2	13	12	12	5	4	4
Cmentarze	2	2	2	2	2	2	2	2
Środki transportu	20	19	20	13	19	28	29	30
Inne obiekty użyteczności publicznej	29	29	32	37	44	55	43	49

Źródło: Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Nisku

Wzrosła liczba kontrolowanych obiektów typu: zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej oraz innych obiektów użyteczności publicznej.

11. Kultura, sport, turystyka i wypoczynek

11.1. Atrakcje turystyczne

Przyroda w powiecie niżańskim czyni ten obszar wyjątkowo atrakcyjnym.

Miejscem szczególnie ważnym na mapie powiatu niżańskiego jest tzw. Polska Stolica Wikliny, czyli Rudnik nad Sanem. Ponad 135-letnia tradycja sprawiła, że tutejsi rzemieślnicy w swym kunszcie nie mają sobie równych, a jakość ich wiklinowych wyrobów doceniają odbiorcy na całym świecie. Wikliniarstwo stało się także formą przekazu artystycznego, zwłaszcza za sprawą rudnickiego Centrum Wikliniarstwa, którego głównym celem jest promocja wyrobów z wikliny. Kolejną atrakcją regionalną związaną z wikliną jest szlak wiklinowych rzeźb.

Rudnik nad Sanem słynie nie tylko z wikliny – to także raj dla cyklistów, czego dowodem są ciekawe ścieżki rowerowe:

- ścieżka rowerowa „Brzegami Rudnej" (trasa o długości około 15 kilometrów),
- ścieżka rowerowa „Do Leśnictwa Zatyki" (długość 21 kilometrów),
- ścieżka rowerowa „Śladami Stróżanki" (o długości 5 kilometrów),
- ścieżka rowerowa „Pętla – Borowina" (o długości 6 kilometrów).

Powstają także nowe trasy: ścieżka rowerowa Przędzel – Rudnik nad Sanem – Chałupki – Kopki. Ponadto w Leśnictwie Kopki leży licząca około 3 kilometry przyrodnicza ścieżka dydaktyczna, która daje możliwość poznania wielu ciekawych walorów przyrodniczych tego miejsca, omawia budowę i funkcję lasu, prezentuje jego mieszkańców oraz zwraca uwagę na różne problemy, z jakimi spotykają się leśnicy podczas swojej pracy.

To nie jedyne atrakcje w regionie dla rowerzystów. W powiecie znajdziemy jeszcze kilka interesujących szlaków:

- ścieżka rowerowa Deputaty Pęk – Jarocin,
- ścieżka rowerowa Jarocin – Szyperki – Jarocin,
- Przyrodniczy Szlak Puszczy Sandomierskiej przebiegający przez teren gminy Jeżowe (liczy ponad 300 kilometrów i swoim zasięgiem obejmuje tereny nadleśnictw: Głogów, Mielec, Kolbuszowa, Nowa Dęba i Rudnik nad Sanem).
- szlak rowerowy Zaborszczyzny łączący dwa województwa: lubelskie i podkarpackie, w tym dwa powiaty: biłgorajski i niżański. Przebiega przez teren pięciu gmin: Księżpol, Biszcza, Potok Górny, Krzeszów i Harasiuki,
- Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo mający blisko 2000 km długości, który prowadzi przez obszar pięciu województw leżących we wschodniej części Polski: warmińsko – mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Na terenie powiatu niżańskiego przebiega przez teren gmin: Krzeszów, Rudnik nad Sanem, Ulanów, Nisko i liczy około 30 km. Ponadto przez powiat biegnie alternatywny odcinek trasy rowerowej o dł. 27,5 km, łączący województwo świętokrzyskie z województwem lubelskim poprzez północną część województwa podkarpackiego tzw. „łącznik niżański", który stanowi interesującą pętlę uzupełniającą szlak główny (gminy: Harasiuki, Ulanów i Jarocin).

Także gmina Krzeszów, podobnie jak większość terenów powiatu niżańskiego, może poszczycić się trzema dużymi szlakami:

- żółty szlak,
- szlak architektury drewnianej – trasa IX tarnobrzesko – niżańska,
- szlak „Śladami czterech kultur" Krzeszów – Kuryłówka.

Krzeszów jest idealnym miejscem do uprawiania sportu. To również profesjonalne miejsce do uprawiania narciarstwa, gdyż oferuje atrakcje na stoku narciarskim „Złoty Stok". Narciarze mają do dyspozycji wyciąg teleskopowo – talerzykowy. Stok jest w nocy dośnieżany armatkami i ratrakowany. Jest tak formowany, aby śnieg utrzymywał się na nim jak najdłużej. Wysokość pokrywy śnieżnej sięga jednego metra. Długość trasy 500 metrów, różnica poziomów 65 metrów. Trasa jest cała oświetlona.

W Krzeszowie funkcjonuje Gminny Zakład Sportu i Rekreacji „Błękitny San", który posiada pole biwakowe wraz sanitariatami, kort tenisowy, wiatę grillową, oraz świadczy usługi turystyczne, jak spływy galarami i kajakami, grą terenową w paintball, wypożyczaniem rowerów, organizowaniem ognisk, itp. Obsługuje także park linowy Małpi Gaj, z wysokościowym systemem platform i przeszkód linowych zainstalowanych na palach, z trzema trasami różnymi pod względem trudności.

Zasługującym na szczególną uwagę miejscem na terenie gminy Nisko jest utworzona w 1999 roku ścieżka dydaktyczna w Leśnictwie Zatyki.

Teren powiatu niżańskiego z uwagi na położenie w widłach Sanu i Tanwi, dostarcza także wielu atrakcji związanych bezpośrednio z obiektami wodnymi.

Na niżańskim osiedlu Podwolina jest otwarty zbiornik wodny, dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego. Ma on pełnić funkcję regulatora stosunków wodnych na tym niżańskim osiedlu, ale również stwarza możliwości rekreacyjne dla mieszkańców Niska, jak i Stalowej Woli, czy Rzeszowa. Zbiornik usytuowany jest na około 20 ha. Lustro wody ma blisko 18 ha. Na środku zbiornika jest wyspa o powierzchni 1 ha, obecnie jest rozbudowany o kąpielisko.

Również w 2010 roku w Jarocinie powstał zbiornik wodny o powierzchni około 1 ha zasilany wodami rzeki Gilówka. Obok obiektu znajduje się scena plenerowa.

Zbiornik wodny Kowale – zbiornik o powierzchni ponad 1 ha wybudowany został w miejscowości Jeżowe – Kowale, przy prawobrzeżnym dopływie Jeżówki – Kubalówce. Zbiornikiem zarządza Stowarzyszenie „Karp", które co roku organizuje na nim zawody wędkarskie. Piaszczyste brzegi oraz czyste lustro wody w sezonie letnim przyciągają licznych chętnych do kąpieli oraz plażowania.

Najciekawszą atrakcją regionu jest szlak wodny Błękitny San – San nizinny. Szlak biegnie od Zwierzynia (Gmina Olszanica), przez Lesko, Sanok, Tyrawę Solną, Dynów, Przemyśl, Jarosław, Ulanów, do ujścia rzeki do Wisły. Znakomicie nadaje się do wypraw kajakowych. Wzdłuż trasy wyznaczonych jest wiele miejsc wyjścia na ląd, z zaznaczeniem miejsc do biwakowania, dojścia do sklepów czy możliwości zwiedzenia najciekawszych miejsc na trasie. Istotnym i wyjątkowo ciekawym przystankiem na tej trasie jest Ulanów, który przez cztery wieki był niekwestionowaną stolicą polskiego flisactwa, nazywany również „Małym Gdańskiem". Szczególny mikroklimat nasycony jodem, aura ostatniego flisackiego ośrodka w Polsce i miano Stolicy Flisactwa Polskiego zachęca do odwiedzin. Sprzyjają temu również rozbudowane kompleksy wypoczynkowe, służące kultywowaniu wodniackich tradycji Ulanowa, które stwarzają

możliwość organizowania turystycznych spływów tradycyjnymi galarami na odcinku z Dynowa do Ulanowa.

Przez teren powiatu niżańskiego wiedzie również Szlak Architektury Drewnianej. Trasa długości 232 km prowadzi z Sandomierza w kierunku Stalowej Woli i Niska, następnie drogami lokalnymi prowadzi na południowy – wschód do Ulanowa i Krzeszowa. Od Krzeszowa trasa prowadzi do Kolbuszowej, a następnie za Mielcem skręca na północ, by poprzez Tarnobrzeg dotrzeć do punku wyjazdu, czyli do Sandomierza.

Powiat niżański jest bogaty w zabytki, ujęte w gminnych ewidencjach zabytków. Najbardziej wartościowe wpisane są równocześnie do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, wśród nich wskazać można takie „perełki" jak:

1) kaplica grobowa rodziny Ressequier w Nisku – Warchołach,
2) pałac hr. Tarnowskich w Rudniku nad Sanem,
3) zespół dworski Czartoryskich z murowanym dworem z XVII w. w Bielinach,
4) kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hucie Krzeszowskiej,
5) mogiła partyzantów AL i BCh w Zdziarach,
6) kaplica greko – katolicka w Szyperkach,
7) Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Jeżowem,
8) Park Dworski w Nowym Narcie,
9) kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Krzeszowie.

Powiat niżański jest bardzo interesujący pod względem krajoznawczym i sportowo – rekreacyjnym. Można tutaj uprawiać zarówno turystykę pieszą, jak i rowerową. Znajdują się tu liczne pomniki przyrody. Bazę noclegową dla turystyki stanowi 5 turystycznych obiektów noclegowych (w tym 4 całoroczne) z 238 miejscami noclegowymi (108 całorocznych), z których w roku 2014 skorzystało 15 644 osób. Na terenie powiatu niżańskiego funkcjonuje 12 gospodarstw agroturystycznych współpracujących z Podkarpackim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, które dysponują 39 pokojami na łącznie 95 miejsc noclegowych.

11.2. Kultura

Powiat Niżański nie posiada własnych instytucji kultury. Istnieją one natomiast w jego miastach i gminach. W powiecie funkcjonuje siedem Miejskich i Gminnych Ośrodków Kultury, siedem Miejskich i Gminnych Publicznych Bibliotek (Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku, zgodnie z zawartym w roku 2002 porozumieniem, realizuje zadania biblioteki powiatowej) wraz z filiami oraz Biblioteka Pedagogiczna w Tarnobrzegu – filia w Nisku, a także Katolicki Dom Kultury „ARKA" w Racławicach.

Katolicki Dom Kultury „ARKA" im. Świętej Jadwigi Królowej w Racławicach k. Niska prowadzi działalność kulturalną, wychowawczą i edukacyjną poprzez organizację różnych działań kulturalnych. Dom Kultury prowadzi od 1986 roku Zespół Pieśni i Tańca „Racławice", natomiast od 1989 roku jest organizatorem Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej „Eutrapelia", który skierowany jest do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych Diecezji Sandomierskiej. Co roku uczestniczy w nim ok. 8 tys. młodzieży. Programy artystyczne przygotowuje ok. 50 szkół z całej Diecezji z terenu 3 województw: podkarpackiego, świętokrzyskiego i lubelskiego. Ponadto co roku KDK

„ARKA” organizuje różne inicjatywy o charakterze kulturalnym (od 2010 roku jest to ok. 100 wydarzeń kulturalnych rocznie).

Wszystkie placówki są dobrze zorganizowane, prowadzą sprawdzone w swoim środowisku formy pracy. Stawiają sobie za cel propagowanie działalności kulturalno – oświatowej, podtrzymywanie tradycji regionalnych, organizowanie imprez kulturalnych. Współpracując z towarzystwami kulturalnymi i stowarzyszeniami, organizują wspólnie wiele imprez mających na celu prezentacje własnego dorobku, jak również promowanie zdolnych artystów i twórców ludowych reprezentujących takie dziedziny artystyczne, jak: malarstwo, rzeźbiarstwo, rękodzielnictwo, kowalstwo czy wikliniarstwo artystyczne.

Do imprez o największym zasięgu, odbywających się cyklicznie, należą te organizowane przez **Powiat Niżański,** wśród których wymienić można m. in.:

- 13 kwietnia Powiatowym Dniem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej,
- „Cudze chwalicie, swego nie znacie…” – konkurs fotograficzny,
- Dożynki Powiatowe.

Na terenie każdej z gmin również odbywają się duże, cykliczne imprezy.

Gmina i Miasto Nisko

- Przegląd Zespołów Tańca Sportowego „Zapasy Taneczne”,
- Wystawa rękodzieła artystycznego „Nitką malowane”,
- Dni Niska – Święto Chleba,
- „Na straży tradycji” – koncert kapel ludowych i zespołów śpiewaczych,
- Przegląd Chórów i Zespołów Seniorskich „Si Senior”.

Gmina i Miasto Rudnik nad Sanem

- Wiklina – Rudnik nad Sanem,
- Wernisaże wystaw artystów plastyków w Galerii Centrum Wikliniarstwa,
- Wakacyjne Hocki – Klocki,
- Gminne Obchody Światowego Dnia Seniora.

Gmina i Miasto Ulanów

- Podkarpacki Festiwal Zespołów Folkowych,
- Ogólnopolskie Dni Flisactwa,
- Powiatowy Festiwal Piosenki Dziecięcej,
- Międzypowiatowy Konkurs Piosenki Żołnierskiej i Partyzanckiej,
- Turniej Szachowy o Puchar Burmistrza,
- Koncert Kolęd.

Gmina Krzeszów

- Powidlaki,
- Wojewódzki Konkurs Kulinarny „Najlepszy produkt ze śliwką”,
- Ogólnopolski Plener Malarski oraz wystawa poplenerowa,
- Międzypowiatowy Przegląd Kolęd, Pastorałek i Piosenek Świątecznych „Krzeszowskie Kolędowanie”,
- Turniej szachowy o puchar Dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury,
- Jarmark Krzeszowski.

Gmina Jeżowe

- Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek,
- Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych,
- Piknik Patriotyczno – Historyczny,
- Wakacjonalia – Dni Gminy Jeżowe,
- Plener Malarski Jeżowskie Pejzaże.

Gmina Jarocin

- Noc Sobótkowa – powitanie lata w Jarocinie,
- Spotkania Rodzinne w Państwie Jarocin,
- Ogólnopolski Plener Fotograficzny „Dni Fotografii Ziemi Niżańskiej”
- Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Latające cuda natury”.

Gmina Harasiuki

- Misterium Męki Pańskiej w kościele p.w. Miłosierdzia Bożego w Harasiukach,
- Wojewódzki konkurs Fotograficzny „Piękno Podkarpacia”,
- Impreza masowa „Grzyby Harasiuki”,
- Wystawa pokonkursowa „Piękno Podkarpacia”,
- Wieczór z obrzędem.

Ponadto KDK „ARKA” organizuje imprezę cykliczną – Festiwal Kultury Chrześcijańskiej „Eutrapelia” (Festiwal skierowany jest do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych z Diecezji Sandomierskiej).

11.3. Sport

Powiat Niżański nie posiada również własnych instytucji sportu. W realizacji zadań w zakresie kultury fizycznej i sportu współuczestniczą różne podmioty, w tym m. in. szkoły (Uczniowskie Kluby Sportowe), gminne i miejskie ośrodki sportu funkcjonujące w gminach oraz kluby i zespoły sportowe istniejące na terenie powiatu.

Od 2000 roku działa w powiecie Powiatowy Szkolny Związek Sportowy, który jest związkiem szkolnych stowarzyszeń kultury fizycznej. Jego celem jest propagowanie i rozwój kultury fizycznej wśród młodzieży szkolnej. Jest organizatorem imprez sportowych na szczeblu powiatu, rejonu i województwa w ramach igrzysk szkolnych dzieci i młodzieży szkół podstawowych, gimnazjady dzieci i młodzieży gimnazjów oraz licealiady młodzieży szkół ponadgimnazjalnych powiatu niżańskiego. Wszystkie kluby/stowarzyszenia kultury fizycznej poprzez swoją działalność zachęcają szerokie rzesze społeczne do czynnego spędzania wolnego czasu uświadamiając, że ruch jest niezbędny.

Wśród masowych imprez sportowych część stanowią imprezy o charakterze cyklicznym, które na stałe wpisały się w kalendarz życia sportowego powiatu. Część z nich są to imprezy powiatowe:

- Powiatowy Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Starosty Niżańskiego,
- Podkarpacka Olimpiada Tenisa Stołowego,
- Powiatowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Starosty Niżańskiego,
- Powiatowy Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Starosty Niżańskiego.

Imprezy o charakterze sportowym organizowane są również na terenie poszczególnych Gmin, wśród największych wymienić można m. in.:

- „Niżańskie Regaty na zbiorniku wodnym Podwolina”,
- Turniej Piłkarski „Sokołek Cup”,
- Turniej Piłkarski „Sokołek Winter Cup”,

odbywające się na terenie Gminy i Miasta Nisko.

- Halowa Amatorska Liga Piłkarska,
- Masowy Cykl Turniejów Tenisa Stołowego,
- POLSKA BIEGA,
- Ogólnopolski Kolonijno – Wypoczynkowy Turniej Szachowy Rudnik nad Sanem,
- Ogólnopolski Memoriał Szachowy im. Jana Gietki,
- Lekkoatletyczny Memoriał Bronisława Gancarza,
- Bieg Niepodległości,

organizowane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rudniku nad Sanem.

- Letni Bieg Flisaków,
- Cross Rowerowy,

organizowane w Gminie i Mieście Ulanów.

- Ogólnopolski Turniej Szachowy o „Złotego jeża”
- Gminny Bieg pamięci Żołnierzy Wyklętych,

organizowany w Gminie Jeżowe.

- Zlot Entuzjastów Nordic Walking i Morsowania,
- Ogólnopolskie Biegi Zwycięstwa nad bolszewikami „Goń bolszewika goń” im. Sebastiana Małka i Jana Kozioła kawalerów Virtuti Militari,

organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie.

- Wakacyjna Liga Orlika w piłce nożnej,
- Turniej Orlika o Puchar Premiera RP – eliminacje rejonowe oraz półfinał wojewódzki,
- Turniej w piłce nożnej o puchar Wójta Gminy Harasiuki,
- Turniej piłkarski w kategorii młodziczek U – 13,
- Piłkarska Liga Podokręgu Stalowa Wola – turnieje eliminacyjne w kategoriach Orlik i Młodzik,

organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury w Harasiukach.

- Zawody Wędkarskie o Puchar Wójta Gminy Krzeszów,
- Wyścig Kolarski o Puchar Wójta Gminy Krzeszów,

organizowane corocznie na terenie Gminy Krzeszów.

III. WNIOSKI Z ANKIET W SPRAWIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO NA LATA 2016 – 2023

W trakcie opracowywania projektu strategii zwrócono się do mieszkańców powiatu niżańskiego z propozycją współtworzenia dokumentu i określenia priorytetów rozwojowych powiatu w okresie do 2023 roku.

Opinia społeczeństwa na tym etapie budowania strategii jest niezwykle istotna z punktu widzenia diagnozy lokalnych potrzeb oraz realności i skuteczności przyjętych w strategii celów, mając tym samym duży wpływ na jakość gotowego opracowania.

W skierowanej do społeczności powiatu ankiecie przedstawione zostały propozycje celów i zadań do realizacji w latach 2016 – 2023. Ankiety zostały wysłane również do:

- radnych Rady Powiatu Niżańskiego,
- gmin powiatu niżańskiego,
- jednostek organizacyjnych powiatu niżańskiego,
- służb, inspekcji i straży.

Na stronie internetowej powiatu zamieszczona została ankieta z prośbą o wypełnienie jej i odesłanie do Starostwa Powiatowego w Nisku przez mieszkańców powiatu.

Ankiety, które otrzymaliśmy zostały wykorzystane w procesie formułowania celów operacyjnych i zadań oraz celu strategicznego do realizacji przez władze powiatu do 2023 r.

W efekcie do Starostwa Powiatowego w Nisku wpłynęło 110 ankiet, które zostały przeanalizowane. Jeżeli chodzi o informacje dotyczące oświaty i wychowania, jakość oferty edukacyjnej na poziomie ponadgimnazjalnym na terenie powiatu niżańskiego (poziom nauczania, dostęp do nowoczesnych form edukacji itp.) najwięcej, bo 50% ankietowanych, określiło ją jako dobrą i raczej dobrą, 33% jako średnią, a tylko 3% jako złą. Jakość oferty szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu niżańskiego 40% oceniło dobrze i raczej dobrze, 33% średnio, ale już 14% źle lub raczej źle. Dopasowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy 30% ankietowanych oceniło dobrze lub raczej dobrze, ale już 39% tylko średnio, a 15% źle lub raczej źle. Jakość dodatkowej oferty edukacyjnej (zajęcia dodatkowe, pozalekcyjne) na poziomie ponadgimnazjalnym w szkołach na terenie powiatu niżańskiego 27% osób ocenia dobrze lub raczej dobrze, 31% średnio, 10% źle lub raczej źle.

W zakresie infrastruktury technicznej i spójności przestrzennej stan dróg powiatowych w powiecie niżańskim najwięcej osób, bo 53% ankietowanych określa jako średni, 36% jako dobry lub raczej dobry, a 10% jako zły lub raczej zły. Stan obiektów oświatowych ponadgimnazjalnych na terenie powiatu niżańskiego 49% ankietowanych określa jako dobry i raczej dobry, 30% jako średni, a 10% jako zły lub raczej zły. Jakość infrastruktury ochrony zdrowia (szpital, przychodnia) na terenie powiatu niżańskiego aż 55% osób uczestniczących w ankiecie ocenia średnio, 31% dobrze lub raczej dobrze, a 10% źle.

Najbardziej pesymistyczne nastroje pojawiają się w pytaniach dotyczących aktywizacji gospodarczej i rozwoju rynku pracy – ogólną sytuację na rynku pracy w powiecie niżańskim aż 74% osób, które wzięły udział w ankiecie, określa jako złą i raczej złą, tylko 20% jako średnią, a żadna z osób nie określa jej nawet na poziomie raczej dobrym. Jakość świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Nisku usług dla bezrobotnych 31% osób określa jako średnią, 24% dobrze lub raczej dobrze, natomiast 19% źle lub raczej źle, natomiast jakość usług świadczonych dla pracodawców ocenia na poziomie średnim 27% osób, 21% dobrze i raczej dobrze, ale aż 42%

osób nie ma zdania, zapewne nie będąc pracodawcami nie chciały się do pytania ustosunkowywać. Dostęp do informacji na temat usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Nisku dla bezrobotnych 31% osób ocenia średnio, 28% osób dobrze lub raczej dobrze, a 11% źle, natomiast dla pracodawców 28% osób ocenia średnio, 25% dobrze i raczej dobrze, a tylko 10% osób nie ma na ten temat dobrego zdania. Jeżeli chodzi o możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie powiatu niżańskiego – tutaj nie ma żadnych wątpliwości, że jest to największa bolączka powiatu, bo aż 68% osób wskazuje, że sytuacja w tym obszarze jest zła i raczej zła, 24% określa ją jako średnią, a tylko niecałe 2% widzi to raczej dobrze. Jeżeli chodzi o jakość wsparcia skierowanego do osób bezrobotnych z terenu powiatu niżańskiego to liczby są podobne – 26% średnio, 32% źle i raczej źle, a 17% dobrze i raczej dobrze. Atrakcyjność inwestycyjną powiatu niżańskiego najwięcej osób ocenia średnio – 38% osób, źle i raczej źle tyle samo, natomiast tylko 12% dobrze i raczej dobrze, z kolei warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie powiatu niżańskiego 38% osób ocenia średnio, 30% osób źle i raczej źle, a tylko 14% dobrze i raczej dobrze.

Jakość świadczonych usług przez SPZZOZ w Nisku aż 61% osoby ocenia średnio, 23% dobrze i raczej dobrze, a 10% źle i raczej źle, podobnie rozkładają się opinie jeżeli chodzi o jakość infrastruktury ochrony zdrowia (szpital, przychodnia) na terenie powiatu niżańskiego – 55% osób określa ją jako średnią, a po 20% dobrze i raczej dobrze oraz źle i raczej źle.

Co do działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku najwięcej osób – 49% – nie ma zdania, 23% średnio ocenia działalność jednostki, a 25% dobrze i raczej dobrze.

Poziom bezpieczeństwa na terenie powiatu niżańskiego aż 55% osób określa jako dobry i raczej dobry, 40% jako średni, a tylko 3% jako zły. Poziom bezpieczeństwa to w głównej mierze ocena pracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu niżańskiego. Pracę Policji aż 56% osób określa jako dobrą i raczej dobrą, 30% jako średnią, a tylko 9% jako złą i raczej złą, pracę Straży Pożarnej aż 77% osób określa jako dobrą i raczej dobrą, 15% osób średnio, a tylko 0.9% źle, natomiast pracę służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo sanitarno – epidemiologiczne na terenie powiatu niżańskiego (Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna) 51% osób określa na poziomie dobrym i raczej dobrym, 25% daje jej ocenę średnią, a 7% złą i raczej złą.

Jeżeli chodzi o turystykę, sport, promocję i dziedzictwo kulturowe, to obszar powiatu niżańskiego 51% osób określa jako średni pod względem atrakcyjności turystycznej, 29% określa go dobrze i raczej dobrze, a tylko 10% źle i raczej źle, przy czym znakomita większość osób uważa, że samorząd powinien zabiegać o przyjeżdżanie jak największej liczby turystów na teren powiatu niżańskiego. Jakość oferty turystycznej powiatu niżańskiego określana jest jako średnia przez 49% ankietowanych, tylko 15% osób mówi, że jest dobra i raczej dobra, a 27% osób określa ją jako złą i raczej złą. W ślad za tym podobna jest ocena stanu bazy turystyczno – wypoczynkowej (baza noclegowa, gastronomiczna, agroturystyka itp.) na terenie powiatu niżańskiego – 46% określa ją jako średnią, 30% jako złą i raczej złą, a tylko 14% osób jako dobrą i raczej dobrą. Podobnie również oceniono jakość działań promocyjnych powiatu niżańskiego – 50% osób określiło ją na poziomie średnim, 16% dobrze i raczej dobrze, i 16% źle lub raczej źle.

W obszarze rolnictwa, leśnictwa, ochrony środowiska i geodezji stan środowiska naturalnego aż 48% osób określa jako dobry i raczej dobry, średnio 30% osób, a tylko 16% osób źle i raczej źle. Przy ocenie stanu zagospodarowania i użytkowania gruntów rolnych i leśnych można powiedzieć o równym podziale głosów – 28% osób określa go jako dobry i raczej dobry, 30% jako średni, natomiast 25% źle i raczej źle. Jeżeli chodzi o poziom udostępnienia map cyfrowych powiatu niżańskiego to najwięcej – 38% osób – nie ma w tej sprawie zdania, a 35% osób ocenia to

na poziomie średnim, 18% dobrze i raczej dobrze, a tylko 6% źle. Również w kwestii rozdrobnienia gospodarstw rolnych 33% osób nie ma zdania, ale już 29% osób daje tu ocenę złą i bardzo złą, 24% średnią, a tylko 12% dobrą i raczej dobrą.

Aktywność społeczną mieszkańców powiatu niżańskiego (zaangażowanie w działania na rzecz powiatu, udział w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw powiatowych, działalność organizacji pozarządowych) najwięcej, bo 45% osób ocenia na poziomie średnim, 17% źle lub raczej źle, a 15% dobrze i raczej dobrze, zaś 20% osób nie ma w tej kwestii zdania. Podobnie wygląda sytuacja jeżeli chodzi o poziom współpracy mieszkańców oraz organizacji społecznych na rzecz rozwoju społeczności lokalnych na terenie naszego powiatu – aż 41% osoby wystawiają mu ocenę średnią, 23% dobrze lub raczej dobrze, 17% źle i raczej źle, a 17% nie ustosunkowuje się do tematu.

Podsumowanie ankiet

Jeżeli chodzi o analizę, które z w/w obszarów powinny stanowić priorytet dla władz Powiatu Niżańskiego w latach 2016 – 2023, to z ankiet wypływają następujące wnioski:

1) 80% osób wskazuje na aktywizację gospodarczą i rozwój rynku pracy,
2) 52% osób wskazuje ochronę zdrowia i pomoc społeczną,
3) 39% osób wskazuje oświatę i wychowanie,
4) pozostałe z zaproponowanych celów szczegółowych, na wskazane wyżej lata, spotkały się również z aprobatą i wskazaniem jako cel priorytetowy w działalności powiatu.

IV. WIZJA I CELE ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO

Strategia rozwoju powiatu jest sposobem, w jaki zamierza on realizować wizję i cele, pokazuje kierunki działania na najbliższe lata, mające na celu osiągnięcie zamierzonego stanu. Do realizacji Strategii konieczne jest więc określenie wizji powiatu niżańskiego w 2023 roku oraz celów, za pomocą których chcemy ją osiągnąć.

1. Wizja rozwoju powiatu niżańskiego

Przemiany zachodzące w powiecie niżańskim oraz wykorzystywanie przez podmioty z powiatu szans pojawiających się w otoczeniu spowoduje, że w roku 2023 powiat będzie w określonym stanie, wskazanym w wizji. Wszystkie działania, które będą podejmowane, a później realizowane przez Powiat Niżański samodzielnie, wspólnie z partnerami samorządowymi lub innymi instytucjami, które będą realizować przedsięwzięcia na rzecz rozwoju powiatu niżańskiego i jego mieszkańców (NCR, LGD, NBP, RARR, Lasy Państwowe itp.), będą miały na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Aby osiągnąć określoną w Strategii wizję i skutecznie wdrażać Strategię w życie, niezbędna jest szeroka współpraca, nie tylko w sferze samorządów, ale i społecznej czy gospodarczej, bo tylko wspólne działanie we wszystkich dziedzinach życia pozwoli na osiągnięcie przyjętych założeń.

Wizja powiatu niżańskiego
Powiat niżański powiatem rozwiniętym w sposób trwały, zintegrowany i zrównoważony we wszystkich obszarach działalności dla dobra jego mieszkańców.

2. Misja powiatu

Misja Powiatu Niżańskiego – tworzenie na terenie powiatu niżańskiego dobrej infrastruktury technicznej, dzięki czemu powiat stanie się bardziej atrakcyjny gospodarczo i turystycznie, zapewnienie wysokiego poziomu szkolnictwa, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i porządku publicznego, ochrony środowiska oraz przyjaznej administracji publicznej – dla dobra mieszkańców, organizacji współpracujących z powiatem na rzecz tych mieszkańców oraz przedsiębiorców i turystów.

3. Cel strategiczny i obszary działania

Dla powiatu niżańskiego strategicznym celem jest zintegrowany i zrównoważony rozwój powiatu, który w konsekwencji prowadzi do szeroko rozumianego rozwoju lokalnego. Takie podejście do planowanego rozwoju powiatu wymaga uwzględnienia w zamierzeniach wszystkich dziedzin życia tak, aby osiągnąć trwały i równomierny rozwój. Jako jednostka samorządowa powiat wykonuje zadania o charakterze ponadgminnym – wykraczające poza uprawnienia poszczególnych gmin, a nie będące w sferze działania Samorządu Województwa. Zasadniczym celem samorządu Powiatu Niżańskiego jest poprawa warunków życia mieszkańców powiatu i jego zrównoważony rozwój, a co za tym idzie zwiększenie jego potencjału gospodarczego i atrakcyjności.

Analiza warunków na terenie powiatu od 2007 roku oraz istniejącej sytuacji gospodarczej, uwarunkowań i potrzeb mieszkańców pozwoliła na wskazanie 8 obszarów kluczowych z punktu widzenia zrealizowania misji i wizji powiatu niżańskiego oraz jego rozwoju do 2023 roku:

Obszar 1 – Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy.

Obszar 2 – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Obszar 3 – Bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Obszar 4 – Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe.

Obszar 5 – Oświata i wychowanie.

Obszar 6 – Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna, w którym wyróżnić można następujące podobszary:

1) podobszar 6.1. – infrastruktura drogowa;
2) podobszar 6.2. – infrastruktura oświatowa;
3) podobszar 6.3. – infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej;
4) podobszar 6.4. – infrastruktura jednostek użyteczności publicznej;
5) podobszar 6.5. – infrastruktura teleinformatyczna.

Obszar 7 – Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja.

Obszar 8 – Współpraca z innymi podmiotami.

Dążenie do realizacji celów w poszczególnych obszarach pozwoli na zaspokojenie potrzeb mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także stymulowanie rozwoju gospodarczego powiatu. Wskazanie obszarów dotyczy tych dziedzin życia społecznego, w stosunku do których powiat może podejmować działania w zakresie swoich kompetencji. Osiągnięcie określonych celów poprzez realizację konkretnych zadań i projektów, w ramach poszczególnych obszarów, pozwoli je osiągnąć w zaplanowanym czasie. Wizja rozwoju powiatu niżańskiego zostanie osiągnięta poprzez realizację celów w poszczególnych obszarach, a te z kolei poprzez realizację szeregu zadań i projektów.

Wskazane obszary wynikają z analizy problemów społeczno – gospodarczych powiatu, hierarchizacji problemów i celów, jak również z analizy dostępnych zasobów powiatu i potencjalnych źródeł finansowania zadań.

3.1. Obszar 1 – Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy

W obszarze 1 bardzo ważnym elementem jest rozwój MŚP działających poza sektorami tradycyjnymi, zwiększenie skłonności do podejmowania działalności gospodarczej przez mieszkańców, w szczególności wychodzących z rolnictwa, a także wsparcie w początkowym okresie ich działalności. Kluczowa jest również aktywizacja społeczności lokalnej w kierunku podejmowania działalności gospodarczej nie tylko rolniczej, ale i pozarolniczej. Przy wspieraniu działalności rolniczej należy zwrócić uwagę na tą, która odbywa się na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Cel – zwiększenie potencjału gospodarczego i liczby miejsc pracy poprzez wsparcie MŚP oraz włączenie społeczne mieszkańców powiatu poprzez zwiększenie ich szans na rynku pracy tak, aby nastąpił wzrost zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia na terenie powiatu niżańskiego.

Na terenie powiatu funkcjonują MŚP, które tworzą lokalną bazę ekonomiczną. W ramach wsparcia dla nich trzeba ułatwić istniejącym przedsiębiorcom dostęp do wiedzy i informacji na temat zmian w potrzebach rynku, nowoczesnych technologii, dostępnych źródeł finansowania działalności oraz zapewnić, na miarę możliwości, pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych do programów pomocowych. Podejmowane działania muszą być ukierunkowane na wsparcie nie tylko tworzenia, ale i rozwoju MŚP.

Promocja gospodarcza powiatu w większym stopniu powinna pomagać w wejściu rodzimych firm na rynki regionów granicznych, m.in. Słowacji czy Ukrainy. Współpracy i partnerstwa międzynarodowego w zakresie rozwoju gospodarczego i promocji miejscowych firm nie da się zrealizować bez aktywnej pomocy samorządów gminnych, które mają długoletnią i szeroką współpracę z miastami – partnerami zagranicznymi. Ta współpraca może się również przyczynić do zwiększenia napływu inwestorów i turystów na teren powiatu.

Ważne jest podjęcie działań dostosowujących umiejętności mieszkańców powiatu do funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno – ekonomicznych oraz przygotowanie ich do wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, w tym zatrudnienia poza sektorem rolnym (w produkcji, przetwórstwie, usługach i dystrybucji). Dla wzmocnienia pozycji na rynku pracy trzeba umożliwić mieszkańcom zdobycie umiejętności dających ponowne zatrudnienie i wykonywanie nowych zawodów osób zmuszonych do zmiany profilu zatrudnienia, zapewnienie dostępności do usług doradztwa zawodowego dla osób będących bez pracy oraz przekwalifikowanie i dokształcanie zawodowe zarówno osób czynnych zawodowo, jak i poszukujących pracy.

Podejmować trzeba działania, które nie tylko przeciwdziałają zjawiskom marginalizacji społecznej i ekonomicznej powiatu, ale również przyczyniają się do zwiększenia ich atrakcyjności dla inwestorów lokalnych (inwestorów zewnętrznych). poprawy jakości środowiska, zapobiegania problemom społecznym. W tym zakresie konieczne jest zwiększenie konkurencyjności nie tylko sektora rolnego, ale i leśnego czy promowanie programów mających na celu ułatwienie startu młodym rolnikom.

Tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i skuteczne wspieranie MŚP jest kluczowe z punktu widzenia rozwoju gospodarczego naszego powiatu. Aby wyjść naprzeciw tym oczekiwaniom trzeba zacząć od edukacji – niezbędne jest dostosowanie oferty edukacyjnej i stworzenie nowych kierunków zawodowych stosownie do potrzeb rynku pracy (współpraca z PUP oraz firmami, nie tylko z terenu powiatu) oraz bieżący monitoring zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych nie tylko na terenie powiatu, ale i województwa.

Jednym z pomocnych działań w tym obszarze byłoby utworzenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości, które pomagałoby osobom już prowadzącym działalność, jak i zamierzającym jej rozpoczęcie.

Działania mające pomóc osiągnąć założony cel skoncentrowane będą na pomocy na rzecz osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz pozyskiwaniu inwestorów, którzy mogą zdynamizować lokalną gospodarkę. Zwiększenie poziomu inwestycji na terenie powiatu będzie siłą napędową dla całej lokalnej gospodarki. W związku z tym, należy prowadzić bardzo konsekwentną politykę przyjazną inwestorom, dotyczy to również uzbrajania terenów dla inwestorów czy funkcjonowania na terenie powiatu instytucji otoczenia (wsparcia) biznesu.

Konieczna jest aktywizacja osób wykluczonych w życiu zawodowym i społecznym tak,

aby było możliwe ich włączenie społeczne i zaangażowanie w sprawy lokalnej społeczności, dlatego prowadzić trzeba działania mające na celu rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych tak, aby osoby niepełnosprawne mogły się włączać w działania na rzecz rozwoju naszego powiatu.

W aktywizacji gospodarczej w sektorze rolnym należy zwrócić uwagę na budowę programu produkcji zdrowej żywności i wspieranie w tym zakresie firm i spółdzielni przetwórstwa rolno – spożywczego.

Wspólnie z samorządami gminnymi podejmowane będą działania zmierzające do przyciągnięcia do naszego powiatu inwestorów, którzy stworzą nowe, stałe miejsca pracy, ale żeby było to możliwe położyć trzeba szczególny nacisk na poprawę warunków dla przedsiębiorców, w tym tworzenie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych. Istniejące na terenie powiatu firmy należy wspierać i pomagać im we wdrażaniu nowych i nowoczesnych technologii.

Szczegółowa informacja nt. planowanych w tym obszarze działań zamieszczona jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023" w części I. „Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy".

Każdorazowo dane dotyczące zakładanych rezultatów poszczególnych działań zawarte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.2. Obszar 2 – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Dla zabezpieczenia wysokiej jakości świadczonych usług zdrowotnych konieczna jest realizacja szeregu zadań nie tylko inwestycyjnych, ale i nieinwestycyjnych. Bardzo istotna w tym obszarze jest profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób, w tym m.in. nowotworowych, zakaźnych, psychicznych czy neurologicznych oraz działania na rzecz młodzieży dotyczące zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz aktywizacja działań szkół i placówek oświatowych w zakresie promocji zdrowia. Całość podejmowanych w tym obszarze działań ma na celu szeroko rozumianą promocję zdrowego stylu życia wśród mieszkańców powiatu niżańskiego.

Cel – zwiększenie jakości i dostępności usług zdrowotnych i społecznych dla mieszkańców powiatu niżańskiego.

W tym obszarze przede wszystkim podejmowane będą działania mając na celu podniesienie jakości usług medycznych: Szpitala Powiatowego im. PCK z oddziałami szpitalnymi w Nisku oraz Świadczeń Ambulatoryjnych z poradniami specjalistycznymi, w tym m. in. jakości świadczonych usług, poszerzenie możliwości specjalistycznego leczenia, zwiększenie dostępu i skrócenie czasu oczekiwania do lekarzy specjalistów oraz badań specjalistycznych. Istotne jest również rozszerzenie działalności rehabilitacji, skrócenie czasu oczekiwania na specjalistyczne zbiegi czy ułatwienie w korzystaniu z nich. W szerszym i większym wymiarze trzeba będzie realizować różne dostępne programy profilaktyczne tak, aby można było podejmować ewentualne działania już we wczesnym etapie, a także prowadzenie programów edukacyjnych, m. in. z zakresu pierwszej pomocy czy zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Bardzo ważnymi zadaniami w tym obszarze są te, skupione na działaniach na rzecz osób zagrożonych marginalizacją, wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych.

Rozpoznanie środowisk dotkniętych i zagrożonych marginalizacją czy wykluczeniem społecznym, sprawi, iż osoby te będą miały stworzoną szansę powrotu do społeczeństwa, a tym samym szansę na integrację społeczną i zawodową. Konieczne jest wzmocnienie działań w zakresie wychowania i profilaktyki oraz doskonalenie systemu wsparcia psychologiczno – pedagogicznego. Wymagana w tym obszarze jest współpraca specjalnie powołanych jednostek, działających zarówno na poziomie powiatu, jak i poszczególnych gmin.. Dla prawidłowej realizacji zadań w tym obszarze niezbędne jest m.in. podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej oraz wspieranie instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Zwrócić trzeba szczególną uwagę na rozwój systemu opieki dla starszych, samotnych i niepełnosprawnych oraz rodzin niewydolnych wychowawczo. Wiąże się to m. in. z podjęciem działań mających na celu stworzenie bazy opiekuńczo – pielęgnacyjno – leczniczej dla osób starszych.

W celu poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych konieczna jest budowa i modernizacja obiektów, również sportowych pod kątem przystosowania dla osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej oraz wspieranie organizacji imprez integracyjnych dla osób niepełnosprawnych.

W celu zapewnienia pomocy systemowej dla uczestników warsztatu terapii zajęciowej należałoby utworzyć zakład aktywności zawodowej. Warsztat terapii zajęciowej nie powinien być placówką docelową dla uczestników, lecz poprzez różne formy terapii zajęciowej ma na celu przygotowanie osób niepełnosprawnych do dalszego zatrudnienia. W tym przypadku odpowiednie warunki zatrudnienia dla osób będących uczestnikami warsztatu zapewniał by zakład aktywności zawodowej.

Niezbędna jest praca z rodzicami biologicznymi w celu powrotu dziecka do rodziny, wsparcie dla rodzin, szczególnie wielodzietnych, rozszerzenie działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej, organizowanie pieczy (opieki) zastępczej, zapewnienie odpowiednich warunków dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej m.in. poprzez utworzenie i prowadzenie mieszkań chronionych.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023” w części II. „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.3. Obszar 3 – Bezpieczeństwo i porządek publiczny

W tym obszarze konieczne jest wspieranie działań służących budowie zaufania mieszkańców do służb odpowiedzialnych za ich bezpieczeństwo. Dla zapewnienia mieszkańcom powiatu właściwego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego konieczna jest współpraca dobrze wyposażonych, wszystkich jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie naszego powiatu.

Cel – zwiększenie poziomu porządku i bezpieczeństwa publicznego przede wszystkim poprzez doposażenie, zwiększenie kompetencji i umiejętności służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny w powiecie niżańskim.

Aby osiągnąć tak sprecyzowany cel niezbędne jest tworzenie, realizacja i wspieranie programów prewencyjnych ukierunkowanych na wzrost bezpieczeństwa w powiecie. Konieczne jest również podejmowanie i wspieranie działań służących wzbogaceniu i modernizacji bazy materialnej oraz jakości wyposażenia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (niezbędne jest wyposażenie służb ratunkowych w sprzęt specjalistyczny służący zapobieganiu i likwidacji wszelkich zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu). Dla poprawy bezpieczeństwa ludności należy podejmować i wspierać działania mające na celu tworzenie zintegrowanych elektronicznych systemów łączności i zarządzania bezpieczeństwem.

Zwiększenie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu to dobrze funkcjonujące, wyposażone i doinwestowane jednostki Straży Pożarnej – obecna ich sieć pozwala na skuteczne zabezpieczenie operacyjne pod kątem ochrony przeciwpożarowej.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023" w części III. „Bezpieczeństwo i porządek publiczny", natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.4. Obszar 4 – Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe

Powiat niżański ma wiele walorów turystycznych, przyrodniczych, kulturowych oraz atrakcji sportowych, które trzeba należycie wyeksponować i wypromować, bowiem są jego mocną stroną. W tym obszarze najważniejsza jest promocja powiatu niżańskiego i jego walorów, a także poszerzanie wiedzy o jego historii, promocja tradycji lokalnych oraz wspieranie lokalnych twórców kultury, rzemiosła tradycyjnego i tradycyjnych potraw lokalnych.

Cel – podniesienie atrakcyjności powiatu i promowanie jego walorów, ułatwienie dostępu do atrakcji i obiektów turystycznych, kulturalnych i sportowych, wydłużenie sezonu turystycznego oraz zapewnienie całorocznych atrakcji na terenie powiatu niżańskiego.

Poprzez organizację czy pomoc w organizacji imprez kulturalnych należy jak najszerzej promować lokalne dziedzictwo, a co za tym idzie podejmować działania mające na celu wspieranie instytucji i organizacji chroniących, i promujących dziedzictwo kulturowe.

Nie mniej ważnym zadaniem jest opracowanie i wdrożenie programu cyklicznych imprez kulturalnych oraz sportowo – rekreacyjnych przyczyniających się do promocji powiatu. Konieczne jest stworzenie warunków, by powiat niżański stał się miejscem atrakcyjnym dla turystów.

W tym obszarze wskazać należy na budowę, przebudowę i remont infrastruktury związanej z rozwojem funkcji nie tylko turystycznych, ale i sportowych oraz społeczno – kulturalnych na terenie powiatu, w tym budowę kładek pieszo – rowerowych atrakcyjnych dla turystów, ale i ułatwiających życie mieszkańców powiatu.

Należy zwrócić uwagę na obsługę tranzytowego ruchu turystycznego w kierunku na Słowację, Bieszczady i na Ukrainę. Potrzebna jest rozbudowa zaplecza noclegowo – gastronomicznego, w tym tworzenie prywatnych kwater turystycznych.

Dla realizacji tego celu niezbędny jest rozwój agroturystyki, promocja produktów

regionalnych czy kultywowanie tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów – tego nie da się zrobić bez integracji i aktywizacji środowisk lokalnych, szczególnie społeczności wiejskiej. Dla wzrostu atrakcyjności naszych miejscowości konieczna jest modernizacja ich przestrzeni, a także odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

W tym obszarze na pewno istotnym elementem jest oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek (np. tablice informacyjne w kilku językach), czy umieszczanie przy drogach powiatowych tablic informacyjnych dot. atrakcji turystycznych powiatu.

Rozwój turystyki to również wspieranie szkół i placówek w działaniach mających na celu propagowanie turystyki wśród dzieci i młodzieży oraz stworzenie warunków do zagospodarowania czasu wolnego młodzieży. W ramach wyjazdów młodzieży i nauczycieli na praktyki zagraniczne warto dysponować wielojęzycznymi materiałami o powiecie, aby poza granicami można było promować walory powiatu czy województwa.

Aby oferta turystyczna powiatu była jak najlepsza należy dążyć do poszerzania zimowej oferty wypoczynkowo – rekreacyjnej powiatu, a co za tym idzie rozbudowy bazy noclegowej i gastronomicznej, a także agroturystycznej.

Podejmować należy działania mające na celu wspieranie tworzenia produktów turystycznych powiatu, wspieranie lokalnych twórców kultury i rzemiosła tradycyjnego.

Teren powiatu niżańskiego wyróżnia wyjątkowe nagromadzenie wartościowych i dobrze zachowanych dóbr dziedzictwa kulturowego. Większość zabytków pochodzi z XVIII i XIX wieku. Problem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami włączony jest do zadań strategicznych, jako ważny dla interesu publicznego w procesie ochrony dziedzictwa kulturowego i kulturowej identyfikacji, zwiększenia atrakcyjności powiatu dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. Działania samorządu powiatowego, we współpracy z samorządami gminnymi, mają na celu zahamowanie procesów degradacji zabytków, doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz wyeksponowanie i – stosownie do potrzeb i możliwości – wykorzystanie w sposób nie kolidujący z ich charakterem. Istotne jest wspieranie inicjatyw sprzyjających zapewnieniu środków finansowych na opiekę nad zabytkami. Przedsięwzięcia te są również szansą na powstanie nowych miejsc pracy. W ramach możliwości powiatu podejmowane będą działania mające na celu rewitalizację zabytków na terenie powiatu, a do tego konieczne jest opracowanie „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Niżańskiego".

W miarę możliwości prawnych, organizacyjnych i finansowych należy podejmować działania mające na celu wspieranie klubów sportowych i organizacji działających na rzecz sportu i rekreacji, również poprzez budowę czy modernizację parków edukacyjno – rekreacyjnych i zaplecza sportowo – rekreacyjnego.

Kluczowym zadaniem w tym obszarze jest powołanie Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej, które dzięki stałej współpracy z Urzędami Gmin (Gmin i Miast), Starostwem Powiatowym w Nisku, stowarzyszeniami i innymi podmiotami, m. in. dysponowało będzie aktualnymi informacjami dotyczącymi stanu bazy turystycznej, usług, kultury i sportu.

Niezbędna jest również współpraca z gminami powiatu w zakresie działań promocyjnych, w tym również poprzez wspólne wydawnictwa informacyjne, promocyjne i naukowe rozpowszechniane wśród mieszkańców powiatu (zwłaszcza wśród młodzieży) oraz poza powiatem i województwem.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023" w części

IV. „Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe”, natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.5. Obszar 5 – Oświata i wychowanie

System edukacji powiecie niżańskim musi być na bieżąco monitorowany i dostosowywany (m. in. poprzez aktualizowanie kierunków kształcenia) do potrzeb rynku pracy i oczekiwań społecznych, zarówno młodzieży, jaki i rodziców. Powstanie nowych kierunków kształcenia, a co za tym idzie uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej szkół, można osiągnąć poprzez unowocześnianie szkolnictwa ogólnego i zawodowego na bazie obecnej infrastruktury szkolnej. Właściwym byłoby stworzenie systemu umożliwiającego szybkie przekwalifikowanie zawodowe oraz zdobycie nowych umiejętności zawodowych przez uczniów, a także stworzenie platformy współpracy pomiędzy pracodawcami i szkołami zawodowymi.

Cel – uatrakcyjnienie obecnych i tworzenie nowych, atrakcyjnych kierunków kształcenia w istniejących placówkach oraz ich do potrzeb rynku pracy, poprawa warunków szkolnictwa zawodowego i ogólnokształcącego oraz dokształcanie nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Powiat Niżański.

Ważna w tym obszarze jest nie tylko praca z młodzieżą podczas zajęć lekcyjnych, ale również zajęcia pozalekcyjne rozwijające zainteresowania, przygotowujące do egzaminów końcowych, do matur, a także stworzenia możliwości uczestnictwa w zajęciach dodatkowych dla uczniów słabych i o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz zwiększenie możliwości dojazdu młodzieży do ośrodków kultury na zajęcia pozalekcyjne. Podejmowane działania nakierowane również będą na stworzenie warunków do rozwoju uczniom szczególnie zdolnym oraz certyfikację ich umiejętności.

Dążyć należy do wprowadzenie wysokich standardów nauczania przedmiotów matematyczno – przyrodniczych i języków obcych, aby to osiągnąć dążyć trzeba do stworzenia w szkołach zaplecza umożliwiającego wykorzystanie do celów edukacyjnych najnowszych zdobyczy nauki i techniki.

Edukacja na wysokim poziomie to nie tylko nowoczesna baza, nowe kierunki kształcenia, ale i nauczyciele ciągle doskonalący i podnoszący swoje kwalifikacje tak, aby jak najlepiej przygotować młodzież do wejścia w dorosłe życie. Połączenie kilku najważniejszych elementów w systemie kształcenia z pewnością pozwoli osiągnąć zamierzone cele – tak w zakresie oświaty, jak i szeroko rozumianego wychowania. Dążyć trzeba do stworzenie młodzieży możliwości korzystania z dóbr kultury oraz uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych w miejscach odległych od miejsca zamieszkania.

Niezbędnym elementem w tym obszarze jest nie tylko promocja szkół prowadzonych przez powiat, ale również promowanie edukacji zarówno w zakresie szkolnictwa ogólnego, jak i zawodowego.

Dobrym rozwiązaniem byłoby stworzenie systemu wspomagania młodzieży, rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, jak również działania na rzecz

młodzieży, rodziców i nauczycieli dotyczące zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023" w części V. „Oświata i wychowanie", natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.6. Obszar 6 – Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna

W obszarze dotyczącym infrastruktury technicznej można wyróżnić kilka podobszarów – infrastruktura drogowa (w tym obiekty mostowe), infrastruktura oświatowa, infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej, infrastruktura jednostek użyteczności publicznej (m. in. Starostwo Powiatowe w Nisku, jednostki organizacyjne powiatu), infrastruktura teleinformatyczna. Systematyczna, ciągła i prężna realizacja zadań we wszystkich tych podobszarach, w tym rewitalizacja obiektów i przestrzeni publicznych, pozwoli na wszechstronny rozwój powiatu również w pozostałych wymienionych obszarach i przyczyni się do stworzenia spójności przestrzennej powiatu. Powiat w tych podobszarach będzie aplikował o środki zewnętrzne.

Cel – unowocześnienie infrastruktury technicznej powiatu oraz zapewnienie spójności przestrzennej.

Osiągnięcie celu będzie następować poprzez działania służące m. in. wzmacnianiu dostępności powiatu, podnoszeniu jego konkurencyjności, zwiększaniu spójności przestrzennej i społecznej oraz podnoszeniu poziomu edukacji poprzez ciągłe polepszanie bazy szkolnej.

Transport jest jednym z najważniejszych czynników determinujących nie tylko rozwój gospodarczy powiatu, ale i całego regionu, dlatego w latach 2016 – 2023 nadal szczególna uwaga będzie poświęcona inwestycjom w infrastrukturę drogową. Drogi powiatowe powiatu niżańskiego są utwardzone, nieutwardzone, 19 obiektów mostowych i jedna przeprawa (łódź przewozowa) – wiele z nich wymaga przeprowadzenia przebudowy lub remontu. Niezadowalający stan nawierzchni, niewystarczająca nośność czy przepustowość niektórych odcinków dróg jest głównym problemem, bo dobre i bezpieczne połączenia drogowe sprzyjają rozwojowi gospodarczemu, ekonomicznemu i umocnieniu społecznej spójności. Dotyczy to nie tylko dróg powiatowych czy gminnych, ale również wskazanych już dróg krajowych oraz wojewódzkich, których standard nie odpowiada często kategorii drogi. Działania podejmowane będą również w kierunku lepszego powiązania sieci dróg powiatowych z siecią dróg krajowych i wojewódzkich, w tym z drogami szybkiego ruchu czy autostradą. Rozwój infrastruktury drogowej z pewnością poprawi dostęp do terenów w powiecie, którymi byliby zainteresowani potencjalni inwestorzy. Poza poprawą stanu dróg powiatowych czynione będą starania o poprawę stanu dróg wojewódzkich i krajowych, z których korzystają nie tylko mieszkańcy naszego powiatu, ale i osoby przez nasz powiat przejeżdżające czy turyści odwiedzający nasz powiat. Nowe, dobre, wyremontowane drogi to likwidacja na nich niebezpiecznych miejsc, a to z kolei poprawa bezpieczeństwa dla użytkowników tych dróg, a to wartość nie do wycenienia. Poza drogami bardzo istotna jest infrastruktura wokół nich, a z tym wiąże się budowa i remonty chodników, oświetlenie i oznakowanie dróg, parkingi, ścieżki rowerowe na terenie powiatu, a także remonty i przebudowa mostów.

Podobnie sytuacja jest z infrastrukturą oświatową, gdzie do wyremontowania i unowocześnienia jest ogromna kubatura, tak aby była przyjazna i dla ludzi, i dla środowiska. Istotnym zadaniem jest unowocześnienie i rozbudowa infrastruktury szkół zawodowych. Modernizacja i poprawa funkcjonowania umożliwi uczniom nabywanie i doskonalenie umiejętności praktycznych w zawodzie, a co za tym idzie zwiększy ich szanse na wymagającym rynku pracy.

Podejmowane będą działania mające na celu zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych i doposażenia szkół tak, aby pracownie szkolne miały jak najwyższe standardy oraz poprawę bazy sportowej i zagospodarowanie terenów wokół szkół.

Nie ma nowoczesnego społeczeństwa bez nowoczesnej służby zdrowia. Powiat od lat inwestuje i wspiera Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nisku, ale zawsze potrzeby przewyższają możliwości finansowe powiatu, stąd konieczność pozyskiwania znacznych środków zewnętrznych. Opieka zdrowotna naszych mieszkańców, i to w każdym wieku, musi stać na najwyższym poziomie. Do tego niezbędny jest profesjonalny, nowoczesny sprzęt. Stąd konieczność ciągłego doposażenia szpitala w specjalistyczny sprzęt – powiat wspiera i będzie wspierał wszelkie działania w zakresie zakupów sprzętu. Opieka zdrowotna to również dostęp mieszkańców powiatu do jak największej liczby specjalistów, w możliwie najkrótszym czasie. Podejmowane w tym zakresie działania mogą liczyć na wsparcie powiatu.

Dla jak najlepszej realizacji zadań powiatu w zakresie zabezpieczenia zdrowotnego nadal podejmowane będą działania mające na celu realizację zaplanowanej budowy Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR) wraz z lądowiskiem dla śmigłowców sanitarnych w ramach zadania „Utworzenie i wyposażenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z lądowiskiem poprzez rozbudowę Szpitala Powiatowego w Nisku".

Konieczne są znaczne środki finansowe na zadania realizowane w ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej, w tym dla osób niepełnosprawnych.

Podejmowane będą działania mające na celu utworzenie mieszkań chronionych w powiecie tak, aby można było realizować tę formę pomocy społecznej, która przygotowuje osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany w szczególności: osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo – wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Szczególną formą mieszkań chronionych, w których prawo pobytu przyznaje się na czas określony są tzw. mieszkania treningowe. To w tych mieszkaniach ludzie niesamodzielni uczą się funkcjonowania w społeczeństwie, np. młodzi ludzie opuszczający zakłady opiekuńcze zwane domami dziecka. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego. Przyznanie prawa pobytu w mieszkaniu chronionym stanowi jedno ze świadczeń pomocy społecznej.

W roku 2012 nowe rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. *w sprawie mieszkań chronionych* (Dz. U. poz. 305) określiło, że mieszkania chronione służą usamodzielnieniu osób tam przebywających, readaptacji do samodzielności

życiowej, mają oferować godne warunki, a ich mieszkańcy mają prawo oczekiwać wsparcia i opieki, rehabilitacji społecznej, pomocy w uzyskaniu dostępu do podstawowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej, integracji ze środowiskiem, samorealizacji.

Konieczne są również działania mające na celu unowocześnienie i rozwój infrastruktury jednostek użyteczności publicznej (m. in. Starostwo Powiatowe w Nisku, jednostki organizacyjne powiatu) tak, aby nie tylko poprawił się ich stan, ale i stały się bardziej przyjazne dla środowiska, dla mieszkańców, również osób starszych i niepełnosprawnych.

Konkurencyjna i dobrze rozwinięta gospodarka w XXI w. nie może funkcjonować bez dobrze rozwiniętej sieci szerokopasmowej i e-usług. Stąd podejmowane będą działania mające na celu rozwój nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych.

Podejmowane będą działania mające na celu rozwój i modernizację infrastruktury technicznej, a także zapewnienie odpowiedniej, energooszczędnej i funkcjonalnej infrastruktury technicznej w obiektach powiatowych.

W wyniku realizacji działań niewątpliwie nastąpi poprawa jakości środowiska i podniesienie standardu życia mieszkańców, a co za tym idzie możliwość zwiększenia inwestycji w sektorze usług (turystyki) i sektorze przemysłu przyjaznego środowisku. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, wdrażanie nowoczesnych technologii i urządzeń służących ograniczeniu ilości powstających zanieczyszczeń przyniesie wymierne korzyści.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023" w części VI. „Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna", natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów (m. in. kilometry przebudowanych czy wyremontowanych dróg, zbudowanych chodników) ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.7. Obszar 7 – Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja

Powiat Niżański należy do powiatów o profilu rolniczym. Użytki rolne (na ogół niskich klas bonitacyjnych) stanowią ok. 50%, a lasy ok. 40% ogólnej powierzchni (stąd konieczność opracowania uproszczonych planów urządzania lasów dla miejscowości, w których ich nie ma). Poza rolnictwem tradycyjnym (przeważa produkcja roślinna, ale duża jest też produkcja zwierzęca) uprawia się znaczące ilości wikliny, która jako naturalny surowiec posiada szereg walorów użytkowych i dekoracyjnych. Na terenie powiatu niżańskiego jest przekroczony dopuszczalny poziom pyłu zawieszonego PM10 oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu (zanieczyszczenia te powstają najczęściej podczas spalania paliw).

Cel – poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie powiatu oraz wzrost świadomości społecznej w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego.

Produkty rolne, zarówno roślinne, jak i zwierzęce, mogą stanowić bazę surowcową dla przetwórstwa, które kiedyś na terenie powiatu było bardzo dobrze rozwinięte.

Na przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu benzo(a)pirenu powiat nie ma wpływu, ale realizując zadania z zakresu ochrony środowiska należy podejmować działania mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego na terenie powiatu

w tym zakresie.

Na części powiatu zostały wykonane scalenia i wymiany gruntów rolnych. Przewiduje się przeprowadzenie dalszych prac scaleniowych mających na celu stworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, lasów i gruntów leśnych, racjonalne ukształtowanie rozłogów gruntów, dostosowanie granic nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg oraz rzeźby terenu po wcześniejszym złożeniu wniosków przez właścicieli gruntów.

W zakresie geodezji w celu stworzenia warunków i narzędzi usług publicznych online dla obywateli zostanie zrealizowana budowa i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej ze stworzeniem systemu informacji przestrzennej wykorzystującej bazy danych ewidencji gruntów i budynków (EGiB), geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu (GESUT), bazy danych obiektów topograficznych o szczegółowości zapewniającej tworzenie standardowych opracowań kartograficznych w skalach 1:500 - 1:5000 (BDOT500). Dzięki stworzeniu tego systemu zapewni się obywatelom i przedsiębiorcom dostęp do wiarygodnych i aktualnych informacji o nieruchomościach gromadzonych w rejestrach publicznych.

Rolnictwo powiatu niżańskiego charakteryzuje się rozdrobnieniem gospodarstw indywidualnych. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego oraz łagodny klimat sprzyja produkcji ekologicznej, dlatego niezbędne będzie wsparcie rolnictwa ekologicznego i jego rozwoju.

Aktywizacja środowisk wiejskich i eliminacja luki infrastrukturalnej występującej na obszarach wiejskich stanowią podstawę ich rozwoju. Nieodzownym staje się kreowanie innowacyjności oraz modernizacja terenów wiejskich, rozwój na tych terenach agroturystyki. Konieczne jest wspieranie doradztwa rolniczego, w celu poprawy efektywności gospodarstw rolnych oraz wprowadzania nowych sposobów produkcji rolnej, w tym produkcji ekologicznej, może wsparcie budowy programu produkcji zdrowej żywności, która cieszy się coraz większym powodzeniem nie tylko za granicą, ale i w Polsce oraz promocja tej żywności.

Szczególną uwagę w tym obszarze zwrócić należy na działanie mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie podejmowane przez np. organizacje pozarządowe, czy inne podmioty, a więc w szczególności wspieranie konkursów, olimpiad i kampanii społecznych zmierzających w kierunku proekologicznych zachowań mieszkańców, propagowanie i promocja takich działań, w tym promowanie i upowszechnianie segregacji odpadów komunalnych u źródła. Dążyć należy również do poprawy systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie środowiska.

Wiklina z Rudnika nad Sanem jest znana i ceniona w Europie i na świecie. Postanowieniem z dnia 23 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie wpisał do Krajowego Rejestru Sądowego Stowarzyszenie Podkarpacki Klaster Wikliniarski w Rudniku nad Sanem, dlatego wskazana jest budowa programu uprawy i produkcji z wikliny.

W tym obszarze działalności szczególną uwagę zwrócić trzeba na współpracę z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego czy z Lasami Państwowymi – w ramach realizowanych przez nie zadań.

Szczegółowy zakres działań w tym obszarze zamieszczony jest w załączniku nr 1 do Strategii „Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023” w części VII. „Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja”, natomiast dane dotyczące zakładanych rezultatów ujęte będą w składanych wnioskach (w miarę pojawiających się naborów i możliwości) mających na celu ich realizację.

3.8. Obszar 8 – Współpraca z innymi podmiotami

W ramach realizacji poszczególnych zadań, w każdym z siedmiu w/w obszarów, podejmowane będą działania umożliwiające współpracę w tym zakresie, w szczególności z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami (m. in. Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej" – LGD, którego Powiat jest członkiem, czy Stowarzyszenie „Niżańskie Centrum Rozwoju" – NCR), które w sposób istotny przyczyniają się do rozwoju naszego powiatu. W tym zakresie współpraca na pewno będzie się odbywać w obszarach aktywizacji gospodarczej i rozwoju rynku pracy, turystyki, sportu, promocji i dziedzictwa kulturowego, czy ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz oświata i wychowania, a w zależności od bieżących potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej również w innych obszarach. LGD czy NCR (inne podmioty) we współpracy z powiatem z pewnością będą mogły wesprzeć finansowo organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, rolników czy inne podmioty, oczekujące takiego wsparcia.

Cel – zwiększenie wspólnej realizacja przedsięwzięć z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zdiagnozowanych obszarach rozwoju.

Wiele zadań powiatu, jest ujętych w Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), przyjętej w 2015 roku przez Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej" we współpracy z mieszkańcami wszystkich gmin powiatu niżańskiego. Dzięki realizacji LSR przez LGD, przy współpracy powiatu, uda się zrealizować wiele działań, które bardzo pozytywnie wpłyną na lokalny rozwój, a będą zgodne z potrzebami lokalnej społeczności.

Z uwagi na rolniczy charakter naszego powiatu należy również zwrócić uwagę na współpracę m.in. z Biurem Powiatowym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa czy Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, aby rolnikom z naszego powiatu udzielić realnego wsparcia i pomocy.

W celu właściwej realizacji zadań ujętych w planie niezbędna jest stała i bieżąca współpraca z samorządami i jednostkami – zarówno szczebla gminnego, jak i wojewódzkiego, jak również z administracją rządową w terenie.

Współpraca z wymienionymi podmiotami ma kluczowe znaczenie dla rozwoju naszego powiatu i społeczności lokalnej oraz zwiększenia jego atrakcyjności, szczególnie dla turystów i przedsiębiorców.

Szeroka współpraca w tym obszarze będzie miała na celu m. in. wspieranie tworzenia produktów turystycznych powiatu, a z tym wiąże się na pewno wspólne wydawanie czy pomoc w tworzeniu przewodników i publikacji turystycznych oraz promocyjnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży. Z racji szerokiego wykorzystania internetu bardzo istotnym składnikiem tej współpracy będzie wspólna promocja powiatu nie tylko w sposób tradycyjny, ale i poprzez internet, wykorzystanie w jak największym stopniu jego powszechności, i dostępności.

Przedstawione cele i działania w poszczególnych obszarach rozwoju nie są katalogiem zamkniętym. W miarę zmieniającej się sytuacji i potrzeb realizowane będą również inne zadania, niezbędne do osiągnięcia celów we wskazanych obszarach. Najważniejsze

zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do 2023 roku stanowią załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

4. Analiza SWOT – słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń dla powiatu

Analiza została przeprowadzona w celu określenia szans oraz zagrożeń jak również określenia słabych i mocnych stron powiatu, przedstawia najważniejsze problemy w zdiagnozowanych 8 najważniejszych obszarach:

1) aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy,
2) ochrona zdrowia i pomoc społeczna,
3) bezpieczeństwo i porządek publiczny,
4) turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe,
5) oświata i wychowanie,
6) infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna,
7) rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja,
8) współpraca z innymi podmiotami.

1. Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- korzystne położenie w strefie ważnych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych) - bliska odległość do budowanej autostrady A4 (dojazd budowaną drogą ekspresową S19) - bliska odległość od międzynarodowego lotniska w Jasionce (47 km) - przebiegająca przez teren powiatu Linia Hutnicza Szerokotorowa (LHS) - tereny inwestycyjne zlokalizowane w TSSE - rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym - duży udział sektora prywatnego małych i średnich przedsiębiorstw w ogóle rejestrowanych firm - wykwalifikowana kadra - zasoby ludzkie - korzystne warunki do produkcji żywności ekologicznej - sprzyjanie przez władze samorządowe rozwojowi przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy - brak dużych gospodarstw towarowych produkujących na dużą skalę - funkcjonowanie na terenie powiatu firm o uznanych markach, budujących pozytywny	- brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych - brak nowych inwestycji, kapitału i miejsc pracy - tereny o walorach przyrodniczych i krajobrazowych objęte ochroną prawną - słabo rozwinięta sieć Instytucji Otoczenia Biznesu - brak klastrów i grup producenckich - emigracja osób o wysokich kompetencjach do dużych aglomeracji regionu i kraju (proces emigracji młodych, wykształconych i przedsiębiorczych ludzi z Polski do krajów UE) - wysoka stopa bezrobocia (zwłaszcza wśród ludzi młodych), w tym duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych, bez prawa do zasiłku - ukryte bezrobocie na wsi - małe możliwości zatrudnienia, ograniczona ilość ofert na rynku pracy - niski poziom dochodów ludności - mała ilość zakładów przemysłowych - niedostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb zmieniającego się rynku pracy - brak odpowiednio rozwiniętej infrastruktury technicznej

wizerunek powiatu - bardzo dobra jakość usług świadczonych przez firmy w powiecie - wysoki potencjał firm rzemieślniczych - wysoka kultura pracy i pracowitość mieszkańców - duże rezerwy terenowe - dobre relacje pomiędzy gminami i gmin z powiatem - tradycje wikliniarskie - możliwość rozwoju budownictwa mieszkaniowego	- niedostateczna aktywność podmiotów w pozyskiwaniu środków z UE - brak systemowych mechanizmów wspierających chęć pozostania młodych i prowadzenia działalności gospodarczej w powiecie - zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa - niedostosowany do potrzeb transport publiczny - niski poziom konkurencyjności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw - ograniczone możliwości zdobywania doświadczenia zawodowego i kwalifikacji zawodowych przez młodych ludzi (staże, praktyki, kursy) - niski potencjał rozwojowy i technologiczny firm - przedłużająca się realizacja inwestycji budowy drogi S19
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- zakończenie inwestycji budowy drogi ekspresowej S19, S74 oraz autostrady A4 - zwiększenie zapotrzebowania na transport kolejowy Linią LHS - zainteresowanie nowymi terenami inwestycyjnymi w ramach TSSE - przyciągnięcie nowych inwestorów - stały wzrost zainteresowania zdrową i ekologiczną żywnością w kraju i za granicą (dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego) - ciągły wzrost liczby MŚP - możliwość pozyskania środków finansowych przez MŚP - korzystne położenie geograficzno – gospodarcze - wysoka dostępność komunikacyjna – drogi, kolej - uzbrojenie terenów inwestycyjnych - zainteresowanie dużych inwestorów do prowadzenia działalności na terenie powiatu, szczególnie w sektorze przemysłowym - aktywizacja osób bezrobotnych poprzez powstawanie spółdzielni socjalnych - poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców - utworzenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości - integracja lokalnego biznesu	- odpływ młodych, przedsiębiorczych i wykształconych ludzi - niewielkie perspektywy stałego zatrudnienia - konkurencja sąsiednich miast w zakresie przedsiębiorczości, handlu i usług - odchodzenie od produkcji rolniczej i zwierzęcej w gospodarstwach rolnych - ubożenie społeczeństwa - wzrastająca liczba osób wykluczonych społecznie - rosnące koszty utrzymania i rozwijania działalności gospodarczej - rozwiązania prawne – ustawa Prawo zamówień publicznych – utrudniające pozyskiwanie zleceń przez firmy lokalne - rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej - słabe zainteresowanie ofertą inwestycyjną - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego - brak możliwości rozwoju dla ludzi młodych

- rozwój sieci Instytucji Otoczenia Biznesu - rozwój branży przetwórstwa rolno – spożywczego oraz przemysłu drzewnego - powrót ludzi młodych do miejsca pochodzenia i zainwestowanie przez nich kapitału - dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych	

2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- SPZZOZ w Nisku – kompleksowość udzielanych świadczeń zdrowotnych, oddziały szpitalne posiadają odpowiedniki w poradniach specjalistycznych - przychylność podmiotu tworzącego i władz lokalnych - wyspecjalizowana kadra medyczna	- niedostateczne dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zmieniających się potrzeb zdrowotnych wynikających ze starzenia się społeczeństwa - niewystarczająca ilość aparatury medycznej uniemożliwiająca rozszerzenie zakresu świadczeń zdrowotnych oraz dekapitalizacja posiadanej aparatury medycznej - utrudniony dostęp do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych - brak mieszkań chronionych - brak Zakładu Aktywności Zawodowej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych - zapowiadane zmiany polityki zdrowotnej, zwiększenie poziomu finansowania publicznej ochrony zdrowia	- niedoszacowane nakłady na system ochrony zdrowia zwłaszcza w zakresie świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpitale powiatowe przy wzrastających wymogach jakościowych - niekorzystny poziom finansowania samorządu powiatowego w tym sposobu finansowania zadań publicznych - brak stabilnej i długookresowej polityki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych - płynność kadry specjalistów medycznych i trudności w pozyskaniu specjalistów - niewystarczające środki finansowe na dostosowanie infrastruktury SPZZOZ w Nisku dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego ludności i spełnienia wymogów określonych przepisami prawa - wzrastająca liczba osób wykluczonych społecznie, w tym osób niepełnosprawnych - nasilenie negatywnych procesów

	demograficznych, w tym starzenie się społeczeństwa oraz spadek liczby mieszkańców, - wzrost problemów społecznych wynikający z pogorszenia się sytuacji gospodarczej - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego - zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa

3. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- centrale służb zlokalizowane na terenie powiatu - niski wskaźnik przestępczości - dobra praca służb zapewniających bezpieczeństwo publiczne	- niezadowalający poziom bezpieczeństwa, zwłaszcza na drodze krajowej i drogach wojewódzkich - braki w wyposażeniu służb publicznych - brak obwodnicy Niska - niezadowalający poziom zabezpieczeń przeciwpowodziowych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych	- ważne decyzje dotyczące bezpieczeństwa zapadające poza powiatem - przedłużająca się w czasie budowa obwodnicy Niska - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego - wystąpienie podstopień i powodzi

4. Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- liczne zabytki o charakterze głównie religijnym, ale i świeckim, zabytkowe obiekty architektoniczne (kościoły parafialne, cmentarze, kapliczki, pozostałości parków oraz zespołów dworskich) - niski poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego i degradacji przyrodniczej sprzyjają praktykowaniu różnych form wypoczynku - zasoby i walory turystyczne - obszary leśne, przyroda, zbiorniki wodne - warunki naturalne dające możliwość organizowania form aktywnego wypoczynku – turystyki rowerowej, pieszej czy narciarstwa	- brak dostatecznie atrakcyjnej oferty pobytowej dla turystów - niewystarczająca promocja i informacja turystyczna, brak wspólnej, ponadlokalnej promocji produktów turystycznych - niewystarczające promocja imprez kulturalnych i okolicznościowych - słabo wykorzystane produkty turystyczne powiatu - niewystarczająca infrastruktura turystyczna, słabo rozwinięta baza noclegowa - mała ilość obiektów rekreacyjno – sportowych - brak koordynacji działalności promocyjnej

biegowego - ścieżki rowerowe i przyrodniczo, turystyczne, edukacyjne - brak dużych zakładów przemysłowych zagrażających jakości środowiska naturalnego - szeroki wachlarz imprez kulturalnych na terenie powiatu niżańskiego - malowniczo położone tereny rekreacyjne i wyjątkowe walory środowiska przyrodniczego - kultywowanie tradycji i szacunek mieszkańców dla kultury lokalnej - rozwijające się stałe imprezy kulturalne służące promocji powiatu - duże poczucie tożsamości regionalnej – historia i kultura regionu - wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, stanowiące bodziec sprzyjający rozwojowi turystyki - atrakcyjność przyrodnicza - dostępna i rozbudowana infrastruktura sportowo – rekreacyjna - dobre relacje pomiędzy gminami i gmin z powiatem	- brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej w powiecie - zbyt mała liczba miejsc noclegowych - niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży na spędzanie wolnego czasu w sposób wartościowy, atrakcyjny i bezpieczny - mało atrakcyjna oferta turystyczna i rekreacyjna powiatu - uboga oferta kulturalna - brak działań aktywizujących seniorów
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- popularyzacja i duże zainteresowanie agroturystyką i turystyką weekendową - bliskość Rzeszowa o populacji ponad 180 tys. osób – potencjalnych korzystających z atrakcji turystycznych powiatu, głównie w ramach turystyki weekendowej - wzrost zainteresowania produktami lokalnymi w regionie, kraju i za granicą - walory rzek na terenie powiatu (San, Tanew) - wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju turystyki - wzrost popytu na usługi turystyczne i wypoczynek - rozwój bazy noclegowej oraz gastronomicznej - rozwój agroturystyki - dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych	- brak tradycji wykorzystania istniejących walorów turystyczno – krajobrazowych - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego

5. Oświata i wychowanie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobrze rozwinięta sieć szkół w powiecie	- niewystarczające tempo dostosowania

niżańskim, w tym szkół ponadgimnazjalnych - dostępność kształcenia na każdym szczeblu	kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy - niedostosowana baza dydaktyczna szkół ponadgimnazjalnych - niewystarczająco wyposażone szkoły - trudność w zdobywaniu doświadczenia na rynku pracy przez młodych ludzi (staże, praktyki, kursy)
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- poszerzenie oferty edukacyjnej, w szczególności rozwój szkolnictwa zawodowego - dostosowanie kierunków kształcenia do rynku pracy - dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze	- niż demograficzny - młodzież często wybiera szkoły w dużych aglomeracjach miejskich - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego

6. Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych (stosunkowo dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna) - dobrze rozwinięta sieć dróg wojewódzkich i krajowych - dobre relacje pomiędzy gminami i gmin z powiatem	- brak obwodnicy Niska i Stalowej Woli – cały ruch skierowany przez centrum Niska przy bardzo niskiej przepustowości drogi nr 77 - niezadowalający stan techniczny nawierzchni dróg, niewystarczająca nośność mostów - niski poziom efektywności energetycznej obiektów oświatowych i użyteczności publicznej - niedostosowany do potrzeb transport publiczny - utrudniony dojazd do małych miejscowości - brak obiektów na stały i czasowy pobyt seniorów - niedostosowana do potrzeb baza budynków użyteczności publicznej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- zakończenie budowy drogi S19 - wybudowanie obwodnicy Niska i Stalowej Woli - rozwój informatyzacji i telekomunikacji - rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej - dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych	- rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną - rosnące natężenie ruchu drogowego - postępująca degradacja infrastruktury drogowej - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego

7. Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego - niezdegradowane środowisko - duża lesistość powiatu - duży odsetek gleb naturalnych, nie zmienionych chemicznie - lasy bogate w runo leśne i zwierzynę - znaczna część powiatu objęta ochroną w ramach sieci NATURA 2000	- przekroczenie PM10 - rozdrobnienie gospodarstw rolnych - niska zdolność ekonomiczna małych gospodarstw rolnych - słaba współpraca w zakresie kontraktacji i zbytu towarów w rolnictwie - ciągle niedostateczne wyposażenie w sprzęt specjalistyczny w małych gospodarstwach rolnych - spadek zainteresowania działalnością rolniczą, szczególnie wśród młodych mieszkańców - niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii - niski poziom innowacyjności sektora rolno-spożywczego
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa - stały wzrost zainteresowania zdrową i ekologiczną żywnością w kraju i za granicą - dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - wspólne działania gmin i powiatu zmierzające do pozyskania funduszy zewnętrznych - możliwość rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o przetwórstwo drewna i runa leśnego - rozwój turystyki związanej z cennymi przyrodniczo obszarami i bogactwem zwierzyny tzw. bezkrwawe łowy - rozwój łowiectwa na terenie powiatu	- ubożenie społeczeństwa - zagrożenie dla rolnictwa indywidualnego ze strony sieciowych producentów żywności - niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego - ograniczenia w realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych związane z ochroną obszarów NATURA 2000

8. Współpraca z innymi podmiotami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- wysoka aktywność organizacji pozarządowych - coraz większa aktywność mieszkańców, stowarzyszeń i grup nieformalnych	
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- dostępność środków zewnętrznych na cele związane z realizacją zadań w tym obszarze - nowe inicjatywy kulturalne	- niewystarczający poziom finansowania samorządu powiatowego

5. Ramy finansowe, wdrażanie i monitoring Strategii

Powyższe propozycje zadań i ich realizacja muszą zostać sfinansowane z budżetu powiatu oraz źródeł dodatkowych takich jak: fundusze pomocowe, dotacje czy partnerstwo publiczno – prywatne.

Budżet powiatu niżańskiego będzie źródłem finansowania wielu celów i zadań założonych w Strategii. Będą to jednak głównie zadania mniejsze i najpilniejsze. Pomimo faktu, że wysokość dochodów budżetu i jego wielkość corocznie wzrastają, środki możliwe do przeznaczenia na inwestycje infrastrukturalne w danym roku nie są wielkie i wobec mnogości potrzeb niewystarczające. Dlatego ważne jest efektywne gospodarowanie posiadanymi środkami budżetowymi i wspieranie w pierwszej kolejności takich zadań, które będą mogły przynosić oszczędności (jak termomodernizacje). Poza budżetem powiatu źródłem finansowania będą także środki pochodzenia publicznego, jak np. budżety innych samorządów, budżet państwa, fundusze celowe (m. in. Fundusz Pracy, Narodowy oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej), fundusze agencji (m. in. PARP, ARiMR) oraz innych podmiotów i instytucji finansowych, w których powiat będzie mógł ubiegać się o środki.

W celu realizacji Strategii duży nacisk należy położyć na efektywne i skuteczne zdobywanie oraz wykorzystywanie funduszy pomocowych przez powiat niżański, zarówno przez starostwo powiatowe czy poszczególne gminy, ale także przez instytucje rynku pracy i przedsiębiorstwa, jak i całą społeczność lokalną powiatu. Środki pomocowe Unii Europejskiej (m. in. w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego) stanowić będą podstawowe źródło finansowania najważniejszych i największych zadań Strategii. Konieczne jest dobre przygotowanie inwestycji pod względem dokumentacyjnym, nawiązywanie współpracy z wieloma partnerami, jak również wspieranie instytucji i organizacji pozyskujących środki na cele niezwiązane z inwestycjami, ale ważne dla mieszkańców powiatu, jak np. pomoc społeczna, zwalczanie bezrobocia czy rozwój turystyki i współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury. Ważnym elementem jest również skoordynowanie działań z LGD, która będzie realizować „Strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020", spójną ze Strategią Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023".

Programy, z których Powiat Niżański będzie mógł korzystać to:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
2. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój,
3. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój,
4. Program Operacyjny Polska Cyfrowa,
5. Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
6. Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna i Europejski Instrument Sąsiedztwa,
7. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.

5.1. Ramy finansowe

Dochody powiatu niżańskiego

Podstawowym źródłem finansowania polityki rozwoju w samorządach są: dochody własne, dotacje celowe i subwencje.

Tabela 34. Struktura dochodów budżetu powiatu niżańskiego w latach 2012 – 2015 (w złotych)

DOCHODY	LATA			
	2012	2013	2014	2015
Dochody własne	9 151 866	9 335 864	10 276 784	11 349 236
Subwencja ogólna	25 855 465	26 848 138	28 416 107	28 181 242
Dotacje celowe	11 570 282	16 763 448	12 924 462	14 288 822
DOCHODY RAZEM	**46 577 613**	**52 947 450**	**51 617 353**	**53 819 300**

Źródło: opracowanie własne

Wydatki powiatu niżańskiego

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego, wynikają z realizacji zadań określonych w ustawach tj.: zadań własnych, zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych właściwymi ustawami, zadań przejętych do realizacji w drodze umowy lub porozumienia, zadań realizowanych wspólnie z innymi samorządami w formie pomocy rzeczowej lub finansowej dla innych jednostek.

Tabela 35. Struktura wydatków powiatu niżańskiego w latach 2012 – 2015 (w złotych)

WYDATKI w działach	LATA			
	2012	2013	2014	2015
Rolnictwo i łowiectwo	23 531	9 717	9 300	13 580
Leśnictwo	287 353	304 745	314 766	320 813
Transport i łączność	7 907 578	11 484 532	8 024 962	8 294 646
Turystyka	-	-	152 016	2 460 158
Gospodarka mieszkaniowa	122 661	169 915	158 870	221 044
Działalność usługowa	1 127 449	1 214 009	866 080	1 226 918
Administracja publiczna	6 087 926	5 899 433	6 410 339	6 556 642
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej i ochrony prawa oraz sądownictwa	-	-	72 800	-
Pozostałe wydatki obronne	-	4 987	-	3 993
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3 400 661	3 481 423	3 569 851	3 553 242
Obsługa długu publicznego	312 817	252 239	237 748	145 462
Różne rozliczenia	-	-	10 670	-
Oświata i wychowanie	15 705 704	16 905 724	16 764 683	16 442 699
Ochrona zdrowia	3 353 307	4 476 250	4 674 249	3 619 868
Pomoc społeczna	2 562 776	2 763 440	3 099 954	3 106 581
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2 624 751	3 455 431	3 053 636	2 752 552
Edukacyjna opieka wychowawcza	2 472 212	3 171 619	2 612 100	3 507 247
Gospodarka komunalna ochrona środowiska	180 588	134 456	90 973	59 567
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	52 657	52 698	63 394	68 710
Kultura fizyczna	27 530	17 797	27 755	30 345
Wydatki powiatu ogółem	**46 249 501**	**53 798 415**	**50 214 146**	**52 384 067**

Źródło: opracowanie własne

Tabela 36. Wydatki powiatu niżańskiego w latach 2012 – 2015 w podziale na bieżące i inwestycyjne (w złotych)

WYDATKI	LATA			
	2012	2013	2014	2015
Wydatki bieżące	42 870 508	41 263 215	42 096 708	42 114 311
Wydatki inwestycyjne	3 378 993	12 535 200	8 117 438	10 269 756
Wydatki powiatu ogółem	**46 249 501**	**53 798 415**	**50 214 146**	**52 384 067**

Źródło: opracowanie własne

Tabela 37. Wyniki budżetu powiatu niżańskiego w latach 2012 – 2015 (w złotych)

WYDATKI	LATA			
	2012	2013	2014	2015
Dochody powiatu	46 577 613	52 947 450	51 617 353	53 819 300
Wydatki powiatu	46 249 501	53 798 415	50 214 146	52 384 067
Wynik budżetu	**328 112**	**- 850 965**	**1 403 207**	**1 435 233**

Źródło: opracowanie własne

Prognoza finansowa budżetu powiatu niżańskiego na lata 2016 – 2023

Dochody i wydatki ujęte w prognozie finansowej na lata 2016 – 2023, nie zwierają zadań przewidzianych do realizacji ze środków funduszy pomocowych. Przed samorządem stoi perspektywa pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, a także z innych źródeł na realizację zaplanowanych we wskazanym czasie działań. Będzie to dodatkowe wsparcie naszego budżetu zarówno po stronie dochodowej jak i wydatkowej. Przyczyni się do realizacji działań strategicznych i rozwoju naszego powiatu.

Tabela 38. Prognoza finansowa budżetu powiatu niżańskiego na lata 2016 – 2023 (w złotych)

DOCHODY	LATA							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody własne	10 452 973	10 680 000	10 550 000	11 650 000	10 900 000	11 050 000	11 200 000	11 350 000
Subwencja ogólna	28 781 803	28 600 000	28 650 000	27 800 000	28 800 000	28 900 000	29 000 000	29 100 000
Dotacje celowe	9 116 326	9 100 000	9 100 000	9 150 000	9 200 000	9 250 000	9 300 000	9 350 000
DOCHODY RAZEM	**48 351 102**	**48 380 000**	**48 300 000**	**48 600 000**	**48 900 000**	**49 200 000**	**49 500 000**	**49 800 000**
WYDATKI								
Wydatki bieżące	44 732 972	44 700 000	45 194 000	45 800 000	46 300 000	46 700 000	47 200 000	47 700 000
Wydatki inwestycyjne	6 199 362	1 800 000	1 406 000	1 300 000	1 600 000	1 500 000	1 360 000	1 500 000
WYDATKI RAZEM	**50 932 334**	**46 500 000**	**46 600 000**	**47 100 000**	**47 900 000**	**48 200 000**	**48 560 000**	**49 200 000**
WYNIK BUDŻETU	**- 2 581 232**	**1 880 000**	**1 700 000**	**1 500 000**	**1 000 000**	**1 000 000**	**940 000**	**600 000**

Źródło: opracowanie na podstawie przyjętej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Niżańskiego na lata 2016-2030

5.2. Wdrażanie Strategii i zarządzanie Strategią

Strategia jest dokumentem wskazującym najważniejsze obszary, w których podejmowane będą działania mające na celu osiągnięcie założonych celów, wytycza drogę rozwoju powiatu niżańskiego na najbliższe lata. Wskazuje ona główne atuty powiatu, jego mocne i słabe strony oraz oczekiwania mieszkańców, z których wyłania się cel strategiczny – zintegrowany i zrównoważony rozwój powiatu, który w konsekwencji prowadzi do szeroko rozumianego rozwoju lokalnego.

Właściwy proces wdrażania Strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Strategia należy do społeczności lokalnej i powinna być wdrażana przy jej szerokim udziale i aktywności, bo daje to duże szanse jej powodzenia.

Realizacja Strategii jest procesem, który na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Jest to więc proces otwarty i dynamiczny.

Wdrażanie Strategii oparte będzie na sprawnym mechanizmie monitorowania i zarządzania nią. Zasadnicza odpowiedzialność w tej kwestii spoczywa na Zarządzie i Radzie Powiatu Niżańskiego, które będą realizować zadania przy pomocy Starostwa Powiatowego w Nisku oraz jednostek organizacyjnych powiatu. Niezwykle istotne jest partnerstwo społeczne, które powinno wyrazić się znaczącym udziałem m. in. samorządów gminnych, organizacji i stowarzyszeń lokalnych oraz instytucji różnego szczebla.

Strategia jest dokumentem długookresowym, dlatego jej wdrażanie i realizacja jest procesem wymagającym ciągłego śledzenia zmian społecznych, gospodarczych, prawnych oraz dostosowywania się do priorytetów określających zewnętrzne źródła finansowania.

5.3. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitoring Strategii będzie procesem o charakterze ciągłym, mającym na celu obserwację jej realizacji oraz ocenę uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych tak, aby można było podejmować w miarę szybko działania dostosowujące zapisy Strategii do zmieniających się warunków i potrzeb społeczności lokalnej. Monitoring dotyczył będzie oceny realizacji Strategii w poszczególnych obszarach (poprzez realizację celów i zadań) oraz oceny uzyskanych efektów we wskazanych w Strategii obszarach. Dzięki temu na bieżąco będzie można sprawdzać poziom realizacji Strategii oraz w razie konieczności dostosowywać jej zapisy do bieżącej sytuacji.

Monitoring Strategii jest elementem koniecznym aktywnej i efektywnej jej realizacji. Umożliwia on stwierdzenie czy Strategia jest prawidłowo realizowana oraz czy założenia, na których Strategię oparto nie uległy zmianie.

Dla oceny zmian konieczne jest przyjęcie odpowiednich kryteriów, wskaźników osiągnięcia celów. Należy dążyć do stosowania wskaźników przejrzystych i mierzalnych. W zależności od sposobu zdefiniowania celu – kryterium ich osiągnięcia mogą być np.:

- tendencje zatrudnienia,
- liczba i struktura bezrobotnych,
- liczba podmiotów gospodarczych w ujęciu sektorowym.

Ponadto monitoring bieżącej realizacji Strategii umożliwia porównywanie – w określonym przedziale czasu – rzeczywistych efektów z planami, co pozwala stwierdzić czy procesy realizacji zmierzają do osiągnięcia w każdym z obszarów celów założonych Strategii.

Monitoring wymaga gromadzenia, dysponowania i analizowania informacji, związanymi tak

ze wskaźnikami, jak i założeniami. Są to przykładowo:

- trendy rozwojowe w gospodarce – w ujęciu sektorowym, np.: ilość utworzonych nowych podmiotów gospodarczych, wartość nowych inwestycji,
- trendy demograficzne i inne, np.: stopa bezrobocia w powiecie w porównaniu do stopy bezrobocia w regionie i kraju.

W Strategii wskaźniki osiągnięć określono na trzech poziomach:

1) wskaźnik produktu – mierzalny i materialny efekt podejmowanych działań, (np. droga, budynek, szkolenie), którym można zmierzyć osiągnięty efekt (np. długość, powierzchnia, osoby), wskazuje dynamikę procesu i zmian w sytuacji grupy docelowej, ale ma pomóc w zliczeniu fizycznych rezultatów,
2) wskaźnik rezultatu – materialne i niematerialne efekty powstania produktu (np. oszczędność czasu przejazdu, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń), a wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt (m. in. km, szt., osoba)
3) wskaźnik oddziaływania – bada na ile Strategia przyczynia się do poprawy stanu w sytuacji społeczno – ekonomicznej całej społeczności powiatu niżańskiego, wskaźnik może dotyczyć poprawy stanu lub zmniejszenia się zjawisk negatywnych (np. spadek przestępczości), a źródłem danych dla tego wskaźnika są dane z GUS, PUP, PCPR, SPZZOZ itp.

Dla każdego projektu i zadania realizowanego w ramach Strategii wskaźniki te będą określone indywidualnie. Przy ich wyborze należy kierować się założeniem, aby wskaźnik w sposób syntetyczny pozwalał ocenić postęp i efektywność realizacji Strategii, a także, aby był możliwy do pomiaru i spełniał kryteria SMART (S – specyficzny, M – mierzalny, A – atrakcyjny, R – realistyczny, T – terminowy).

Tabela 39. Przykładowe wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania

Wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary
Wskaźniki produktu	Długość nowo wybudowanych dróg powiatowych	km
	Długość przebudowanych dróg powiatowych	km
	Długość wybudowanych utwardzonych poboczy	km
	Liczba wybudowanych miejsc postojowych	szt.
	Długość wybudowanych chodników	km
	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
	Powierzchnia wyremontowanej lub przebudowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	m^2
	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.
	Liczba turystów na obszarze powiatu w okresie 1 roku	osoby
	Lokalne punkty informacji kulturalnej i turystycznej	szt.

Wskaźniki rezultatu	Liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i umiejętności	osoby
	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	liczba etatów
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	GJ/rok
	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej	MW/rok
Wskaźniki oddziaływania	Liczba wypadków w okresie 1 roku	szt.
	Wielkość migracji w powiecie	saldo
	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.
	Spadek bezrobocia rejestrowanego w porównaniu z rokiem ……	osoby

Prowadzenie monitoringu wiąże się z poszerzeniem uczestnictwa społecznego realizacji Strategii, które obejmuje tym samym proces oceny, aktualizacji i ewentualnej modyfikacji Strategii. Kluczowym dla realizacji Strategii jest Zarząd Powiatu Niżańskiego, który jako organ wykonawczy powiatu wykonuje uchwały Rady Powiatu i zadania powiatu określone przepisami prawa.

Strategia jest dokumentem otwartym, umożliwiającym wprowadzenie zapisów wynikających ze zmieniających się warunków. Monitoring będzie prowadzony w systemie dwuletnim i będzie przedstawiany Radzie Powiatu w trzecim kwartale. Wyniki monitoringu służyć będą pozyskaniu informacji, czy i w jaki sposób realizowane są poszczególne cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii oraz czy nie wymaga ona zmian.

V. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU NIŻAŃSKIEGO NA TLE PROGRAMÓW KRAJOWYCH, WOJEWÓDZKICH I INNYCH

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. SRK jest częścią systemu zarządzaniem rozwojem kraju. Stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które realizują założone w niej cele i uszczegóławiają ją. SRK jest też zgodna z unijną Strategią Europa 2020. Podstawą prawną opracowania strategii była ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*. Rząd przyjął SRK 25 września 2012 r.

Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna,
- sprawne i efektywne państwo.

Główne zadania w tym obszarze to polepszenie sytuacji finansów publicznych oraz wypracowanie nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki, opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i rezultatach cyfryzacji. Należy również:

- dalej rozwijać system transportowy (m.in. poprzez budowę i modernizacja dróg i kolei),
- poprawić system kształcenia, tak by odpowiadał na potrzeby współczesności,
- upowszechnić model uniwersytetu trzeciej generacji, czyli łączącego edukację i badania z wdrażaniem innowacji i biznesem,
- ułatwić finansowanie działalności przedsiębiorstw,
- wspierać cyfryzację i rozwój nowoczesnych technologii.

Spójność społeczna i terytorialna to przede wszystkim równomierny rozwój kraju i wyrównywanie szans jego mieszkańców. Dlatego do 2020 roku należy tak inwestować środki, aby zwiększyć aktywność i zmniejszyć ubóstwo grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem (np. poprzez zapewnienie dostępu do bardziej elastycznych form opieki nad dziećmi, promocję aktywności zawodowej seniorów). Trzeba także stale podnosić jakości usług publicznych.

Samorządy powinny być gospodarzami na swoim terytorium i realnie odpowiadać za jego rozwój. SRK w tym obszarze wskazuje także, że konieczne jest przygotowanie i realizacja polityki miejskiej oraz takie ukierunkowanie wsparcia, by żaden z obszarów Polski nie był zagrożony marginalizacją.

SRK proponuje, by jednym z instrumentów uzgadniania przez rząd i samorząd wojewódzki wspólnych celów oraz najważniejszych inwestycji był Kontrakt Terytorialny. W drugiej połowie 2014 r. rząd podpisał kontrakty ze wszystkimi województwami.

W SRK przyjęto zasadę czterech P. Oznacza to, że sprawne państwo jest przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne (w większym stopniu umożliwia udział obywateli w dyskursie publicznym, stanowieniu prawa etc.).

W tym obszarze SRK postuluje m.in., by stworzyć sprawny system zarządzania rozwojem,

(np. lepsza jakość prawa, większa efektywność instytucji, uporządkowanie i uaktualnienie dokumentów strategicznych oraz dopasowanie do nich odpowiednich programów rozwoju), zapewnić odpowiednią ilość środków na rozwój i inwestować je przede wszystkim w te dziedziny, które w największym stopniu przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Wdrażanie SRK monitorowane jest poprzez wskaźniki, które posłużą ocenie, w jakim stopniu udało się osiągnąć zamierzone cele. W dokumencie znajdują się wskaźniki kluczowe dla wdrażania całej SRK oraz wskaźniki przypisane do każdego z trzech obszarów. Część wskaźników odnosi się także do realizacji unijnej Strategii Europa 2020. Założono m.in., że w 2020 r.:

- Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca Polski wyniesie 74-79 proc. średniej UE (w 2010 r. było to 63 proc.),
- około 40 proc. wzrosną dochody gospodarstw domowych w stosunku do 2010 r.,
- wartość nakładów na badania i rozwój wzrośnie do 1,7 proc. Produktu Krajowego Brutto w 2020 r. (wobec 0,74 proc. w 2010 r.),
- połowa nakładów na badania i rozwój będzie pochodzić z sektora prywatnego,
- znacząco zmniejszy się deficyt sektora finansów publicznych w odniesieniu do Produktu Krajowego Brutto,
- wzrośnie konkurencyjność polskiej gospodarki, co znajdzie odbicie w wynikach corocznego raportu dotyczącego warunków rozwoju gospodarczego, który przygotowuje Światowe Forum Ekonomiczne.

Plan działań służących realizacji SRK 2020 to dokument, który przekłada zapisy SRK na konkretne działania. Dotyczą one m.in.:

- zwiększenia skuteczności polityki rozwoju (np. dalsze prace nad systemem dokumentów strategicznych),
- zapewnienia finansowania polityki rozwoju (przygotowanie i wdrożenie funduszy UE na lata 2014 – 2020),
- realizacji strategicznych zadań państwa, które wskazano w SRK.

Działania wskazane w SRK są wspierane ze środków krajowych i unijnych. W 2020 r. publiczne nakłady na cele SRK powinny sięgnąć 17,6 proc. PKB. Uzupełniającym źródłem finansowania są środki prywatne.

Założono, że do 2020 r. około jedna czwarta wydatków rozwojowych sfinansowana będzie środkami UE. Dokumenty na nową perspektywę Unii Europejskiej 2014 – 2020: Umowa Partnerstwa i programy operacyjne powstały m.in. w oparciu o SRK i realizujące ją strategie zintegrowane. Cele inwestowania funduszy unijnych w Polsce są więc zgodne z celami tych strategii.[8]

2. Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 (SRSG PW) obejmuje pięć województw: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko – mazurskie. Rząd przyjął ją 30 grudnia 2008 r. i zaktualizował 11 lipca 2013 r.

[8] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/strategia-rozwoju-kraju/

Polska Wschodnia to pierwszy makroregion, który miał swoją strategię ponadregionalną. Wspólnym mianownikiem dla województw Polski Wschodniej jest ich sytuacja społeczno – gospodarcza. Wskazują na to zbieżne wskaźniki rozwoju. Zgodnie ze strategią, do 2020 r. rozwój makroregionu powinien polegać przede wszystkim na:

- podnoszeniu innowacyjności gospodarki,
- rozwoju umiejętności osób pracujących, tak by odpowiadały one potrzebom nowoczesnej gospodarki oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,
- budowie nowoczesnej infrastruktury transportowej i elektroenergetycznej.

(SRSG PW) była podstawą przygotowania Programu Polska Wschodnia na lata 2014-2020, w ramach którego inwestowane będą fundusze unijne dla makroregionu. Pozostałe źródła finansowania strategii to również inne środki unijne ujęte w krajowych i regionalnych programach operacyjnych.[9]

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli.

Formalnie KSRR jest jedną z 9 strategii zintegrowanych, która realizuje cele rozwoju kraju nakreślone w Strategii Rozwoju Kraju 2020. Stanowi również punkt odniesienia dla pozostałych 8 strategii. Ich założenia muszą być zgodnie z założeniami KSRR. Podstawą prawną do jej opracowania są zapisy ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.* Przyjęcie KSRR przez rząd 13 lipca 2010 r. otworzyło drogę do zmiany modelu polskiej polityki regionalnej na bardziej nowoczesny i skuteczny.

Najważniejszym celem KSRR jest wykorzystanie specyficznych atutów (tzw. potencjałów rozwojowych), które ma każdy obszar Polski, dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Chodzi o politykę rozwoju „szytą na miarę" konkretnej części naszego kraju. Środki na rozwój trzeba inwestować tak, by wspierały mocne stron danego obszaru, dawały szansę na wzrost gospodarczy i większe zatrudnienie oraz niwelowały różnice w poziomie rozwoju. Polskie regiony mają być po prostu lepszym miejscem do życia. Ten cel ma charakter ponadczasowy i nie odnosi się tylko do 2020 roku, czyli czasu obowiązywania strategii.

KSRR wyznacza też trzy cele szczegółowe. Dotyczą one:

- wzrostu konkurencyjności regionów (chodzi o rozwijanie potencjałów największych miast i otaczających je gmin oraz tworzenie warunków do korzystania z tego rozwoju przez pozostałe obszary. To w miastach powstaje najwięcej nowych miejsc pracy, innowacyjnych firm, w nich zlokalizowane są szkoły wyższe, instytucje kultury),
- niwelowania różnic w rozwoju poszczególnych obszarów kraju (chodzi szczególnie o obszary wiejskie o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług, miasta,

[9] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/strategie-ponadregionalne/

które tracą dotychczasowe funkcje społeczno – gospodarcze, np. niektóre byłe stolice województw, obszary przygraniczne czy te części Polski, które nie mają nowoczesnej sieci drogowej czy kolejowej),
- sprawnego zarządzania polityką rozwoju (m.in. większa rola województw w prowadzeniu polityki rozwoju, nowe narzędzia polityki regionalnej – kontrakty terytorialne, obserwatoria terytorialne, krajowe i regionalne fora terytorialne).

KSRR wskazuje konkretne rozwiązania, które mają przyczynić się do osiągnięcia jej celów. Jednym z nich jest Kontrakt Terytorialny – mechanizm współpracy i koordynacji działań rządu oraz samorządów wojewódzkich. W kontraktach rząd i władze poszczególnych województw uzgadniają cele rozwojowe i inwestycje, które są dla obu stron kluczowe. Kontrakty wskazują jakie działania podejmie rząd, a jakie będą wspierane z poziomu samorządowego (przez województwo, powiat, gminę).[10]

4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie:
- przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku,
- określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,
- wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

Koncepcja jest też częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski. Oznacza to, że KPZK 2030 wraz z długo – i średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi prezentują spójną wizję rozwoju Polski.

W KPZK 2030 rozwój kraju potraktowany jest w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Powinno być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast, ochrony terenów zielonych.

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:
- poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),
- poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- wzmacniania odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),

[10] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego/

- systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

W 2030 r. przestrzeń Polski ma być przyjazna dla mieszkańców naszego kraju i z powodzeniem konkurować z przestrzenią europejską, siłą polskiej przestrzeni, podobnie jak w Europie, będzie rozwój obszarów funkcjonalnych.[11]

5. Założenia Systemu Zarządzania Rozwojem Polski

Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski Rada Ministrów przyjęła 27 kwietnia 2009 r. Od tego czasu powstał pakiet strategii, porządkowane są dotychczas obowiązujące dokumenty, przyjęto także ustawy tworzące ramy prawne dla zaproponowanych rozwiązań.

Trzonem nowego systemu są dwie strategie, w oparciu o które Rada Ministrów podejmuje decyzje dotyczące rozwoju kraju:

- Długookresowa strategia rozwoju kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, która zawiera wizję rozwojową Polski do 2030 r.,
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która określa cele rozwojowe państwa do 2020 r.

Strategię długookresową opracował Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów oraz Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Rząd przyjął ją 5 lutego 2013 r. Strategię średniookresową przygotowało byłe Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (później Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), a rząd przyjął 25 września 2012 r. Oba dokumenty kładą nacisk na rozwój Polski w trzech obszarach:

- konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- efektywności i sprawności państwa,
- wyrównywania różnic w poziomie rozwoju województw.

W nowym systemie zarządzania rozwojem do głównych dokumentów strategicznych należy też 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają Strategię Rozwoju Kraju 2020:

- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki,
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego,
- Strategia rozwoju transportu,
- Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Strategia Sprawne państwo,
- Strategia rozwoju kapitału społecznego,
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

Są to strategie zintegrowane, ponieważ łączą planowanie społeczne, gospodarcze i przestrzenne. Biorą też pod uwagę powiązania pomiędzy różnymi dziedzinami. Dzięki temu

[11] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/koncepcja-przestrzennego-zagospodarowania-kraju/

pozwalają na lepszą koordynację i większą skuteczność działania. Wszystkie rządowe programy rozwoju powinny być zgodne z zapisami strategii zintegrowanych.[12]

6. Krajowy Program Reform – Europa 2020

Krajowy Program Reform – Europa 2020 (KPR) jest głównym narzędziem realizacji na poziomie państw członkowskich unijnej strategii „Europa 2020".

Zgodnie z wdrażanym od początku 2011 r. nowym mechanizmem koordynacji polityki gospodarczej UE – Semestrem Europejskim – KPR są co roku aktualizowane i przekazywane w kwietniu do Komisji Europejskiej razem z aktualizacją Programów Stabilności lub Konwergencji. Równocześnie w pierwszym KPR określono cele krajowe strategii „Europa 2020". Polska zadeklarowała osiągnięcie w 2020 r. następujących wartości w zakresie pięciu wiodących celów strategii:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lat na poziomie 71%;
- poziom nakładów na badania i rozwój (B+R) w wysokości 1,7% PKB;
- zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe;
- zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wcześnie porzucających naukę oraz zwiększenie do 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30 – 34 lat;
- obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W KPR państwa członkowskie co roku przedstawiają m.in.: średniookresowy scenariusz makroekonomiczny, krajowe ambicje w zakresie realizacji pięciu wiodących celów strategii „Europa 2020" oraz działania planowane na rzecz realizacji celów strategii i zaleceń Rady UE dla poszczególnych państw członkowskich.

W roku 2016, po raz pierwszy w cyklu Semestru Europejskiego, KE wyraziła oczekiwanie, aby w aktualizacji KPR znalazła się odpowiedź na kluczowe wyzwania, określone przez KE w sprawozdaniu krajowym (ang. Country report). KPR powinny też zawierać harmonogram realizacji reform oraz ocenę ich skutków budżetowych. Najnowsza aktualizacja KPR – Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020" została przyjęta przez Radę Ministrów 28 kwietnia 2015 r.[13]

7. Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa (Umowa) jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014 – 2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa.

Dokument powstał na bazie Założeń Umowy Partnerstwa 2014 – 2020 przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 15 stycznia 2013 roku. Przygotowując Umowę wzięto pod uwagę zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych, dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004 – 2006 oraz 2007 – 2013.

---

[12] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/czym-jest-zarzadzanie-rozwojem/

[13] https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/strategia-europa-2020/krajowy-program-reform/

W dokumencie uwzględniono opinie partnerów społecznych i gospodarczych oraz przygotowane na potrzeby procesu programowania analizy. Dużą wagę przypisano też do efektów prac różnego rodzaju grup roboczych, spotkań bilateralnych oraz prowadzonej regularnie debaty strategicznej z udziałem partnerów społecznych i gospodarczych w ramach Krajowego Forum Terytorialnego oraz debat eksperckich.

Na kształt projektu Umowy miał również wpływ proces ewaluacji ex-ante prowadzonej przez niezależnego, zewnętrznego audytora. Poprzez zastosowanie modelu partycypacyjnego możliwe było wspólne wypracowywanie rozwiązań przez podmioty zaangażowane w proces przygotowania dokumentów na potrzeby perspektywy finansowej 2014 – 2020.

Umowa Partnerstwa przedstawia m.in.:

- cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami,
- opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa,
- układ programów operacyjnych,
- zarys systemu finansowania oraz wdrażania.

Wskazane cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości poszczególnych programów operacyjnych, zarówno krajowych, jak i regionalnych.[14]

8. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (POIiŚ) to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego. Wersja 1.0 Programu została zaakceptowana przez Komisję Europejską decyzją z 16 grudnia 2014 r., obowiązuje od 19 grudnia 2014 r.[15]

9. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR) będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Jego głównym celem będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki, poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R oraz kreowanie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo – rozwojowe.

---

[14]http://www.parp.gov.pl/informacje-o-umowie-partnerstwa

[15]https://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/program-operacyjny-infrastruktura-i-srodowisko-2014-2020/

10. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój (PO WER), na realizację którego przeznaczono blisko 5 mld euro, czyli 32 procent wszystkich środków Europejskiego Funduszu Społecznego, obejmuje 5 osi priorytetowych: osoby młode na rynku pracy (oś I); efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji (oś II); szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju (oś III); innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa (oś IV); pomoc techniczna (oś V). Środki z EFS wykorzystywane będą w ramach krajowego programu PO WER oraz w ramach 16 regionalnych programów operacyjnych przez następne sześć lat, czyli do roku 2020. Projekty PO WER zrealizują m.in. powiatowe urzędy pracy, niepubliczne agencje zatrudnienia, wybrane ministerstwa, jednostki samorządu terytorialnego.[16]

11. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020

Celem Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014 – 2020 (PO PC) jest wzmocnienie cyfrowych podstaw rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa przyjętą 23 maja 2014 r. podstawami tymi są: szeroki dostęp do szybkiego internetu, efektywne i przyjazne użytkownikom e-usługi publiczne oraz stale rosnący poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Zakres wsparcia w ramach PO PC wpisuje się w cel wymieniony w projektach unijnych rozporządzeń. To cel tematyczny 2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych.

W 2014 r. 71 % gospodarstw domowych korzystało z usług szerokopasmowego dostępu do internetu, a 86% populacji łączyło się z internetem za pomocą urządzeń mobilnych. Regularnie, tj. przynajmniej raz w tygodniu, korzysta z internetu jednak tylko 63% Polaków. Często brakuje im zaawansowanych kompetencji cyfrowych. Cyfryzacja jest także potrzebna, by usprawnić kontakty obywateli z urzędami – na razie tylko co drugi urząd w Polsce udostępnia e-usługi.

Oprócz programu PO PC unijne środki na rozwój e-usług publicznych, digitalizację zasobów i rozwój kompetencji cyfrowych w szkołach są także dostępne w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. By mądrze wydać unijne pieniądze, niezbędna jest ścisła współpraca administracji z partnerami z różnych obszarów – organizacjami pozarządowymi, samorządami, inwestorami.

PO PC będzie punktem odniesienia umożliwiającym koordynację interwencji. Głównymi odbiorcami wsparcia w ramach PO PC będą: przedsiębiorcy telekomunikacyjni, jednostki administracji rządowej oraz jednostki im podległe, jednostki naukowe, konsorcja ww. jednostek z przedsiębiorstwami, organizacjami pozarządowymi lub jednostkami naukowymi, państwowe organizacje kultury, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego. [17]

---

[16] http://power.frse.org.pl/

[17] https://mc.gov.pl/projekty/polska-cyfrowa-po-pc-2014-2020/opis-projektu

12. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014 – 2020

Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014 – 2020 (PO PW) jako dodatkowy instrument wsparcia finansowego rozwoju gospodarczego i społecznego dedykowany wyłącznie 5 województwom Polski Wschodniej, tj. lubelskiemu, podlaskiemu, podkarpackiemu, świętokrzyskiemu i warmińsko – mazurskiemu, będzie wzmacniał (efekt synergii) i uzupełniał (zgodnie z zasadą komplementarności interwencji) oddziaływanie wsparcia realizowanego w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych europejskiej polityki spójności, z których będą finansowane zasadnicze przedsięwzięcia rozwojowe.
PO PW jest krajowym programem finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Zgodnie z Umową Partnerstwa alokacja środków EFRR na PO PW wynosi 2 mld EUR.

Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno – gospodarczej, Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej, wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju, co zostało odnotowane we wszystkich kluczowych krajowych dokumentach strategicznych dotyczących polityki rozwoju, tj. w *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju*, *Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju*, *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego* oraz *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*.

Charakter i skala wyzwań stojących przed makroregionem w kontekście zmieniających się uwarunkowań krajowych, europejskich i globalnych sprawiły, że niezbędna jest kontynuacja i intensyfikacja działań publicznych, prowadzących do skutecznego wykorzystania wewnętrznych potencjałów makroregionu i przełamania barier, utrudniających i spowalniających zachodzące w nim procesy rozwojowe. Należy podkreślić, że działania te stanowią istotny element krajowej polityki rozwoju ukierunkowanej na budowę silnych, konkurencyjnych i innowacyjnych regionów. Istotne wsparcie w tym zakresie oferuje PO PW.

Województwa Polski Wschodniej są nadal jednymi z najsłabiej rozwiniętych pod względem PKB per capita w UE – 27 i najmniej konkurencyjnych regionów w Unii Europejskiej. Na taki stan rzeczy wpływają dwie zasadnicze kwestie:

- niska wydajność pracy będąca efektem tradycyjnej struktury gospodarki z dominacją niskowydajnego rolnictwa oraz niskoefektywnych pozostałych sektorów gospodarki. Niska efektywność tych sektorów spowodowana jest niskim poziomem ich innowacyjności i zapóźnieniami infrastrukturalnymi, w tym zwłaszcza niską dostępności komunikacyjną makroregionu,
- problemy rynku pracy: konglomerat wyzwań związanych z niekorzystnymi procesami demograficznymi tj. starzeniem się społeczeństwa i depopulacją oraz migracjami za pracą – głównie młodych, wykształconych mieszkańców makroregionu itd.

Wizja strategiczna dla Polski Wschodniej sformułowana w toku prac aktualizujących *SRSG PW,* koncentruje się na trzech szansach rozwojowych, które w największym stopniu mogą przyczynić się w średnim okresie do poprawy wydajności pracy, a w efekcie – do poprawy pozycji rozwojowej i konkurencyjnej makroregionu. Te szanse to:

- systematyczne podnoszenie poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki, bazujące na endogenicznych wiodących specjalizacjach gospodarczych,
- aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego,

- zbudowanie intensywnych powiązań społeczno – gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem, dla których warunkiem niezbędnym jest zintegrowana i efektywna infrastruktura powiązań komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych oraz rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura elektroenergetyczna.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane wyzwania i potencjały makroregionu PO PW jako cel główny w latach 2014 – 2020 wskazuje wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej. PO PW zakłada, że cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań Programu na wsparciu:

- MŚP w zakresie działalności innowacyjnej;
- tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu innowacyjnych MŚP w Polsce Wschodniej;
- tworzenia nowych modeli biznesowych w celu umiędzynarodowienia działalności MŚP;
- poprawy efektywności układów transportowych oraz zrównoważonego transportu miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych;
- zwiększenia dostępności makroregionu w zakresie infrastruktury transportowej.

PO PW przewiduje do realizacji 4 osie priorytetowe. Są to odpowiednio:

1) oś priorytetowa I przedsiębiorcza polska wschodnia,
2) oś priorytetowa II nowoczesna infrastruktura transportowa,
3) oś priorytetowa III ponadregionalna infrastruktura kolejowa,
4) oś priorytetowa IV pomoc techniczna.[18]

13. Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014 – 2020

Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014 – 2020 (Pomoc Techniczna) to narzędzie wzmacniania administracji oraz instrument wsparcia realizacji polityki spójności. Zapewnia środki na budowę potencjału systemu instytucji zaangażowanych w administrowanie Funduszami Europejskimi oraz na wsparcie instytucji odpowiedzialnych za realizację projektów. W ramach Pomocy Technicznej podejmowane będą też działania służące odpowiedniej promocji i informowaniu o Funduszach Europejskich możliwych do pozyskania przez Polskę w latach 2014 – 2020.[19]

Pomoc Techniczna ma zapewnić efektywne funkcjonowanie całej architektury inwestowania i obsługi środków unijnych w Polsce w perspektywie 2014 – 2020. Będzie koncentrować się na działaniach ukierunkowanych na stabilizację zatrudnienia w instytucjach systemu wdrażania funduszy unijnych. Kontynuowane będą szkolenia, zwłaszcza w takich obszarach jak: zamówienia publiczne, pomoc publiczna, a także działania edukacyjne i informacyjne.

W Pomocy Technicznej wyodrębnione zostały 4 priorytety:

1) zasoby ludzkie – wykwalifikowane i kompetentne zasoby w instytucjach wdrażających politykę spójności w latach 2014-2020,

[18] http://inteligentny-rozwoj.com.pl/index.php/fundusze-europejskie-2014-2020/program-operacyjny-polska-wschodnia-2014-2020-po-pw1/
[19] https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/program-pomoc-techniczna-2014-2020/

2) skuteczny i efektywny system realizacji polityki spójności – sprawnie działające i dobrze wyposażone instytucje realizujące politykę spójności,
3) potencjał beneficjentów funduszy europejskich – skuteczni beneficjenci aplikujący o środki unijne i sprawnie realizujący projekty europejskie,
4) informacja i promocja – poinformowane i świadome społeczeństwo korzystające z oficjalnych źródeł informacji na temat Funduszy Europejskich.[20]

14. Europejska Współpraca Terytorialna 2014 – 2020 oraz Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa

W ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014 – 2020 (EWT) będą realizowane trzy typy programów: transgraniczne, transnarodowe i międzyregionalny. Polska będzie uczestniczyć w siedmiu programach transgranicznych, dwóch transnarodowych: Region Morza Bałtyckiego oraz Europa Środkowa oraz w programie międzyregionalnym INTERREG EUROPA.

Programy transgraniczne (Polska – Słowacja, Litwa – Polska, Południowy Bałtyk (Dania, Litwa, Niemcy, Polska, Szwecja), Czechy – Polska, Polska – Meklemburgia, Polska – Brandenburgia, Polska – Saksonia) służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży.

Programy transnarodowe (Region Morza Bałtyckiego oraz Europa Środkowa) umożliwiają współpracę w ramach ściśle określonych obszarów geograficznych. Programy te pozwalają przezwyciężać wyzwania o znaczeniu ponadregionalnym i lepiej wykorzystywać potencjały współpracujących regionów.

Program międzyregionalny (INTERREG EUROPA) pozwala na unowocześnienie polityk regionalnych oraz efektywniejsze i lepiej skoordynowane wykorzystanie środków unijnych przede wszystkim w programach regionalnych oraz krajowych. Umożliwia współpracę partnerów z UE, Norwegii, Szwajcarii.

Europejska Polityka Sąsiedztwa (EPS), zainaugurowana w 2004 r., jest polityką Unii Europejskiej skierowaną do państw sąsiadujących nieobjętych obecnie perspektywą członkostwa. Podstawą prawną funkcjonowania EPS jest art. 8 *Traktatu o Unii Europejskiej*, zgodnie z którym „Unia rozwija szczególne stosunki z państwami z nią sąsiadującymi, dążąc do utworzenia przestrzeni dobrobytu i dobrego sąsiedztwa, opartej na wartościach Unii i charakteryzującej się bliskimi i pokojowymi stosunkami opartymi na współpracy”.

W latach 2014 – 2020 planowane jest utworzenie dwóch programów wzdłuż wschodniej granicy Polski:

- Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina (PL-BY-UA),
- Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Rosja (PL-RU).[21]

[20] http://dgswift.pl/program-operacyjny-pomoc-techniczna-2014-2020-zaakceptowany-przez-komisje-europejska/
[21] http://www.msport.gov.pl/europejska-wspolpraca-terytorialna-

15. Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 (Strategia) została uchwalona przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w październiku 2006 r. W 2010 r. dokument został zaktualizowany. Podstawową przesłanką aktualizacji była konieczność dostosowania zapisów Strategii do wymogów zmienionych, obowiązujących wówczas przepisów prawnych i krajowych dokumentów strategicznych. Nie uległ zasadniczej zmianie układ celów strategicznych i priorytetów.

Konieczność aktualizacji Strategii wynikała z kilku kluczowych przesłanek. Wśród najważniejszych należy wymienić zmianę koncepcji polityki rozwoju, przede wszystkim w oparciu o nowy paradygmat polityki regionalnej oraz związane z tym działania zmierzające do uporządkowania krajowych dokumentów strategicznych w ramach tzw. Planu uporządkowania strategii. Nowy model polityki rozwoju zakłada wieloaspektowe, zintegrowane wykorzystanie własnych potencjałów przy uwzględnieniu zróżnicowanego podejścia do różnych typów terytoriów rozumianych funkcjonalnie, co w konsekwencji powinno prowadzić do wzmacniania konkurencyjności i budowania istotnych przewag konkurencyjnych regionu. Zakłada też odejście od rozproszonej interwencji na rzecz działań bardziej selektywnych (skoncentrowanych), zwiększenie roli szczebla regionalnego w uruchamianiu procesów rozwojowych w systemie wieloszczeblowego zarządzania. Aby zachować spójność programowania strategicznego, co wynika z ustawy *o samorządzie województwa* oraz ustawy *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, należało dokonać weryfikacji obowiązującej Strategii – przyjętej przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w sierpniu 2010 r. Przede wszystkim pod kątem spójności z nowymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi, tj.: Europą 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030.Trzecia fala nowoczesności, Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2020, a także z innymi krajowymi zintegrowanymi strategiami, w tym przede wszystkim z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.

Niezależnie od wspomnianych wcześniej zmian prawnych i programowych, mających kluczowe znaczenie dla kształtowania i realizacji polityk i rozwoju, istotną przesłanką aktualizacji Strategii były także zmiany zachodzące zarówno w sytuacji społeczno gospodarczej województwa, jak też dynamicznie zmieniające się procesy globalizacyjne na rynku europejskim i światowym z wyraźnymi konsekwencjami dla gospodarki województwa podkarpackiego. Niewątpliwie ważną przesłanką była konieczność wyznaczenia nowych celów strategicznych dla nowej perspektywy finansowej UE, obejmującej lata 2014 – 2020, wynikających w dużej mierze z reformowanej polityki spójności, dotyczącej okresu po 2014 roku, bardzo mocno ukierunkowanej na wielowymiarowy i wieloaspektowy rozwój wykorzystujący zintegrowane podejście z silnym odniesieniem terytorialnym. Wyznaczenie wspomnianych wyżej nowych celów strategicznych powinno uwzględniać silną koncentrację tematyczną i terytorialną przy bardzo mocnym zorientowaniu na rezultaty. Należy jednak pamiętać, że podstawowym przesłaniem aktualizacji Strategii jest nie tylko zapewnienie spójności jej celów z kluczowymi dokumentami programowymi na poziomie kraju i UE, ale przede wszystkim przyjęcie nowej filozofii leżącej u podstaw nowego myślenia o polityce regionalnej.

Wizja rozwoju województwa podkarpackiego w 2020 r. przedstawia się następująco: w 2020

roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Cel główny Strategii – efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Cele strategiczne określono dla dziedzin działań strategicznych wskazanych w *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007 – 2020 (SRW)*. Przyjęto, iż cele te powinny być jasno sprecyzowane, możliwe do osiągnięcia, wskazujące zakładany czas do realizacji, mierzalne, a także uwzględniające zidentyfikowane szanse rozwojowe oraz zagrożenia. [22]

[22] Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA	KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	SIEĆ OSADNICZA	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA
Cel 1 **Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej**	**Cel 2** **Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców**	**Cel 3** **Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu**	**Cel 4** **Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa**
Priorytet 1.1. Przemysł Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki **Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe** Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu **Priorytet 1.3. Turystyka** Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu **Priorytet 1.4. Rolnictwo** Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego **Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu** Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu	**Priorytet 2.1. Edukacja** Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości **Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe** Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu **Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie** Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne **Priorytet 2.4. Włączenie społeczne** Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie **Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne** Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia **Priorytet 2.6. Sport powszechny** Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa	**Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna** Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu **Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych** Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa **Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa** Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa **Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich** Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku **Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu** Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym	**Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków** Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka **Priorytet 4.2. Ochrona środowiska** Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa **Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii** Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii

16. Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020

Walne Zebranie Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej" 21 grudnia 2015 r. przyjęło Strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. LSR jest najważniejszym dokumentem strategicznym warunkującym pozyskanie środków finansowych na rozwój naszego regionu w ramach programu Leader, który LGD składa do Urzędu Marszałkowskiego wraz z wnioskiem o wybór LSR w ramach konkursu prowadzonego przez Zarząd Województwa Podkarpackiego.

Proces budowy lokalnej strategii rozwoju uwzględniał komplementarność w stosunku do innych programów pomocowych. LSR przyczynia się i uzupełnia kompleksowy rozwój obszaru LGD. Przy jej tworzeniu zostały uwzględnione dokumenty strategiczne przygotowywane przez lokalne samorządy, w których przedstawiono założenia dla rozwoju. LSR dla obszaru działania LGD Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej i określone w niej cele strategiczne wynikają z opisanych lokalnych potrzeb i są również spójne z potrzebami i celami społeczności o szerszym zasięgu.[23] LSR zakłada również zbieżność ze Strategią Rozwoju Powiatu Niżańskiego.

Tabela nr 11. Zbieżność LSR z innymi dokumentami strategicznymi.

Aktualne dokumenty strategiczne szczebla lokalnego		
Strategia Rozwoju Powiatu Niżańskiego.	Obszar społeczny. • Nowoczesna oferta kulturalna, aktywność społeczna.	Obszar gospodarczy. • Transformacja i rozwój rolnictwa, alternatywne źródła dochodu. • Aktywizacja gospodarcza terenów powiatu.

[23] Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, s. 57

VI. PODSUMOWANIE

Wdrażanie Strategii Rozwoju Powiatu Niżańskiego na lata 2016 – 2023 realizowane będzie w komplementarności i spójności m. in. ze *Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020, Strategią Rozwoju Kraju, Strategią Rozwoju Regionalnego, Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Polski Wschodniej, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* oraz innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi (w tym m. in. Strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, realizowaną przez LGD). Ze względu na swój profil społeczno – gospodarczy powiatu niżańskiego w pierwszej kolejności dotyczyć będzie szeroko rozumianego rozwoju obszarów wiejskich.

Strategia diagnozuje i wytycza cele dla 8 obszarów kluczowych z punktu widzenia zrealizowania misji i wizji powiatu niżańskiego oraz jego rozwoju:

1) aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy;
2) ochrona zdrowia i pomoc społeczna;
3) bezpieczeństwo i porządek publiczny;
4) turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe;
5) oświata i wychowanie;
6) infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna, w którym wyróżnić można następujące podobszary:
    a) infrastruktura drogowa,
    b) infrastruktura oświatowa,
    c) infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
    d) infrastruktura jednostek użyteczności publicznej,
    e) infrastruktura teleinformatyczna;
7) rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja;
8) współpraca z innymi podmiotami.

Wdrażanie Strategii musi być wspierane poprzez realizację strategii poszczególnych gmin powiatu niżańskiego. Realizacja Strategii powinna być elastyczna, podkreślać jej otwartość i dostosowywać się do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Szczególnej uwagi wymagają plusy wynikające z przynależności do Unii Europejskiej. Powyższe założenia są ściśle związane z rozwojowym charakterem Strategii.

Najważniejsze zdiagnozowane zadania planowane do realizacji do roku 2023

Obszar 1 – Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Podjęcie działań mających na celu utworzenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości
2.	Podjęcie działań mających na celu powołanie funduszu pożyczkowego i funduszu poręczeń kredytowych
3.	Realizacja programów na rzecz promocji zatrudnienia, aktywizacji zawodowej i łagodzenia skutków bezrobocia
4.	Realizacja programów na rzecz osób młodych pozostających bez pracy
5.	Podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu
6.	Wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia poprzez m. in. dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, doposażenie stanowiska pracy, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości
7.	Działania mające na celu rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych

Obszar 2 – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Wspieranie działań mających na celu zwiększenie zatrudnienia lekarzy specjalistów
2.	Działania dotyczące integracji społecznej w zakresie aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Obszar 3 – Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Wspieranie działań dotyczących doposażenia Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej oraz Jednostki Ratowniczo Gaśniczej w Nisku
2.	Podjęcie współpracy i wspieranie działań mających na celu poprawę wyposażenie jednostek OSP należących do krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego w sprzęt umożliwiający realizację ratownictwa specjalistycznego
3.	Wspieranie działań zmierzających do polepszenia systemu teleinformatycznego oraz łączności Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego PSP w Nisku
4.	Wspieranie działań mających na celu poprawę bazy do przechowywania specjalistycznego sprzętu ratowniczego oraz pojazdów specjalnych

5.	Wspieranie działań OSP należących do krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego

Obszar 4 – Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Podjęcie działań zmierzających do powołania Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej
2.	Opracowanie „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Niżańskiego”
3.	Oznakowanie obiektów zabytkowych na terenie Powiatu Niżańskiego
4.	Współpraca z gminami z terenu powiatu w zakresie działań promocyjnych, w szczególności w zakresie ofert inwestycyjnych z poszczególnych gmin

Obszar 5 – Oświata i wychowanie

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Realizacja projektów współpracy międzynarodowej przez szkoły i placówki oświatowe prowadzone przez powiat niżański
2.	Doposażenie szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez powiat niżański w nowoczesne wyposażenie, sprzęt i pomoce dydaktyczne
3.	Realizacja zajęć sportowych, integracyjnych, rehabilitacyjnych, kulturalnych, pozalekcyjnych i innych w szkołach, i placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat niżański
4.	Realizacja programów integracji o charakterze np.: społecznym, zawodowym, edukacyjnym lub zdrowotnym przez szkoły i placówki oświatowe prowadzone przez powiat niżański
5.	Realizacja projektów szkoleniowych dla kadry szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez powiat niżański
6.	Aplikowanie w zakresie modernizacji pracowni specjalistycznych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat niżański
7.	Monitorowanie i dostosowanie oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez powiat niżański do potrzeb rynku pracy, w tym np. poszerzenie oferty kształcenia ogólnego i zawodowego o nowe kierunki
8.	Realizacja projektów mających na celu wyrównanie szans edukacyjnych uczniów w zakresie przedmiotów matematyczno – przyrodniczych

Obszar 6 – Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna

Podobszar 6.1. – Infrastruktura drogowa

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1085R Jata – Zalesie – Sójkowa
2.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1078R Rudnik – Pikuły
3.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1081R Groble – Sibigi
4.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1088R Nowy Nart – Stary Nart
5.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1043R Mule – Golce
6.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1077R Rudnik – Kończyce, Rudnik ul. Kończycka
7.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1080R ul. Chopina w Rudniku nad Sanem
8.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1055R Nisko ul. Długa
9.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1080R Rudnik ul. Grunwaldzka
10.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1048R Zdziary – Banachy
11.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1064R Kurzyna – Dąbrowica
12.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1041R Jarocin – Huta Krzeszowska
13.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1038R Majdan Golczański – Golce
14.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1071R Kamionka Górna – Kamionka Dolna
15.	Zabezpieczenie osuwiska powstałego przy drodze powiatowej Nr 1073R Kustrawa – Bystre wraz z przebudową drogi
16.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1073R Kustrawa – Bystre
17.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1060R Ulanów – Rudnik wraz z mostem na rzece San
18.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1040R Jarocin – Szyperki
19.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1056R Nisko ul. PCK, ul. Rzeszowska
20.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1039R Jarocin – Ulanów
21.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1087R Jeżowe – Wola Raniżowska
22.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1069R od drogi 858 – Krzeszów
23.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1037R Zdziary – Mostki Bukowa
24.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1036R Domostawa – Szwedy
25.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1047R Huta Krzeszowska – Ciosmy
26.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1065R Harasiuki – Lipiny
27.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2603R Krzywdy – Zaborczyny
28.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1067R Bidaczów – Łazory

29.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1068R Wólka – Półsieraków
30.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1079R Rudnik ul. Sienkiewicza
31.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1049R od drogi Nr 19 – Huta Deręgowska
32.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1076R Bieliny – Rudnik wraz z kładką pieszo – rowerową na rzece San
33.	Wykonanie ronda na skrzyżowaniu ulic: Sandomierska, Stróżańska i Kilińskiego w Rudniku nad Sanem
34.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1022R od drogi Nr 19 – Jastkowice
35.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1046R Huta Podgórna – Huta Stara
36.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 2602R Stary Nart – Gwoździec
37.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1063R Ulanów – Wólka Bielińska
38.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1070R Bieliny – Nowa Wieś
39.	Budowa chodników oraz utwardzenie poboczy przy drogach powiatowych
40.	Regulacja stanu prawnego gruntów zajętych pod drogi powiatowe
41.	Przebudowa mostu w ciągu drogi powiatowej Nr 1036R Domostawa – Szwedy w m. Szwedy, na rzece Bukowa
42.	Przebudowa mostu w ciągu drogi powiatowej Nr 1039R Jarocin – Ulanów w m. Dąbrówka na rzece Tanew
43.	Przebudowa mostu w ciągu drogi powiatowej Nr 1064R Kurzyna – Dąbrowica w m. Dąbrowica na rzece Tanew
44.	Przebudowa mostu w ciągu drogi powiatowej Nr 1059R od drogi krajowej Nr 77 – Przędzel

Podobszar 6.2. – Infrastruktura oświatowa

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Rewitalizacja, modernizacja energetyczna budynków szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez powiat niżański
2.	Przebudowa i remont infrastruktury technicznej budynków szkolnych i ich otoczenia

Podobszar 6.3. – Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Budowa SOR wraz z lądowiskiem w SPZZOZ w Nisku
2.	Modernizacja układu komunikacyjnego w starej części szpitala w celu spełnienia wymagań określonych przepisami prawa
3.	Utworzenie stacjonarnej rehabilitacji kardiologicznej i neurologicznej w ramach koordynowanej opieki medycznej nad pacjentem leczonym w SPZZOZ w Nisku
4.	Wykonanie przyłącza gazowego do kotłowni wraz z modernizacją kotłowni Szpitala

5.	Modernizacja ujęcia wody SPZZOZ w Nisku
6.	Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej w Nisku
7.	Termomodernizacja budynku administracyjnego w SPZZOZ w Nisku
8.	Zakup ambulansów sanitarnych wraz z wyposażeniem medycznym
9.	Zakup aparatu rtg cyfrowego, Ramię C – dla szpitala (SPZZOZ)
10.	Zakup stołu operacyjnego, przeziernego, dla aparatu cyfrowego Rtg – Ramię C
11.	Wymiana wzmacniacza obrazu do aparatu rtg śródoperacyjnego
12.	Zakup ultrasonografu
13.	Doposażenie poradni kardiologicznej w Nisku w sprzęt specjalistyczny
14.	Ucyfrowienie diagnostyki obrazowej SPZZOZ w Nisku
15.	Zabezpieczenie energetyczne Szpitala poprzez instalację nowego agregatu prądotwórczego z funkcją samostartu
16.	Modernizacja awaryjnego oświetlenia na drogach ewakuacyjnych Szpitala dla poprawy ochrony przeciwpożarowej Szpitala
17.	Modernizacja hydrantów wewnętrznych Szpitala celem poprawy ochrony przeciwpożarowej
18.	Utworzenie i prowadzenie mieszkań chronionych
19.	Utworzenie i prowadzenie Zakładu Aktywności Zawodowej
20.	Utworzenie i prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej

Podobszar 6.4. – Infrastruktura jednostek użyteczności publicznej

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Rewitalizacja, modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej na terenie powiatu niżańskiego
2.	Przebudowa i remont infrastruktury technicznej budynków użyteczności publicznej i ich otoczenia na terenie powiatu niżańskiego

Podobszar 6.5. – Infrastruktura teleinformatyczna

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Opracowanie, wdrożenie Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji zgodnego z rozporządzeniem w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności
2.	Uzupełnienie i wymiana wyposażenia technicznego wraz z oprogramowaniem, w tym m. in. komputerów, urządzeń drukujących, serwerów, urządzeń do backupu danych, urządzeń sieciowych
3.	Modernizacja sieci informatycznej
4.	Wymiana i wdrożenie Systemu Elektronicznego Obiegu Dokumentów

5.	Ułatwienie mieszkańcom załatwiania spraw urzędowych poprzez zwiększenie ilości oferowanych e-usług publicznych

Obszar 7 - Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska i geodezja

Lp.	Zadania do realizacji
1.	Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów
2.	Edukacja ekologiczna – opracowanie albumu promującego walory przyrodnicze powiatu niżańskiego
3.	Wspomaganie systemu gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku
4.	Uruchomienie programu zwalczania Barszczu Sosnowskiego na terenie całego powiatu
5.	Utworzenie stałej ekspozycji „Osobliwości przyrodnicze powiatu niżańskiego”
6.	Wykonanie modernizacji ewidencji gruntów i budynków
7.	Opracowanie bazy danych obiektów topograficznych o szczegółowości zapewniającej tworzenie standardowych opracowań kartograficznych w skalach 1:500 - 1:5000 (BDOT 500)
8.	Wykonanie inicjalnej bazy geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu (GESUT)
9.	Informatyzacja istniejących zbiorów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz udostępnienie ich poprzez portal internetowy uprawnionym podmiotom dla obszaru całego powiatu
10.	Dostosowanie istniejących baz danych ewidencji gruntów i budynków do aktualnie obowiązujących przepisów na obszarze całego powiatu